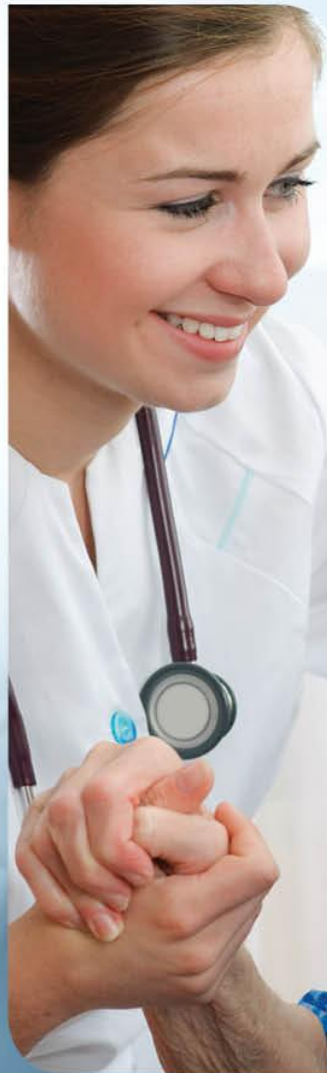


# Integrovaný plán rozvoje území Liberec – Jablonec nad Nisou

## Analytická část



Dokument zpracovala společnost PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o.,  
Švabinského 1749/19, 702 00 Ostrava - Moravská Ostrava.

Zápis v obchodním rejstříku Krajského soudu v Ostravě oddíl C, vložka 32793.

IČ: 28576217

DIČ: CZ 28576217

Telefon: 595 136 023

Web: <http://rozvoj-obce.cz/>

E-mail: [info@rozvoj-obce.cz](mailto:info@rozvoj-obce.cz)

**Autorský kolektiv:**

- Doc. Ing. Lubor Hruška, Ph.D.
- Ing. Hana Doleželová, Ph.D.
- Ing. Ivana Foldynová
- Mgr. Lukáš Dědič
- Mgr. Ondřej Jirásek
- Ing. Petr Proske
- a kolektiv.

**Verze ke 4.6.2014**

# OBSAH

Úvod.....	5
1. Obyvatelstvo .....	7
1.1 Základní charakteristika území.....	7
1.2 Stárnutí obyvatelstva.....	7
1.3 Migrace obyvatel .....	9
1.4 Vzdělanostní struktura obyvatelstva .....	11
2. Ekonomický potenciál, podnikatelské prostředí .....	12
2.1 Trh práce a zaměstnanost.....	12
2.2 Zemědělství, průmysl, služby .....	16
2.3 Cestovní ruch.....	17
2.4 Věda, výzkum, inovace .....	17
2.5 Podnikatelské prostředí.....	19
3. Lidské zdroje a občanská vybavenost .....	21
3.1 Školství a vzdělávání.....	21
3.2 Zdraví a zdravotnictví.....	25
3.3 Sociální péče.....	26
3.4 Kultura.....	28
3.5 Sport a tělovýchova.....	28
3.6 Spolková činnost .....	29
3.7 Bydlení.....	29
3.8 Další občanská vybavenost.....	30
4. Infrastruktura .....	31
4.1 Dopravní infrastruktura .....	31
4.2 Dopravní obslužnost.....	35
4.3 Technická infrastruktura .....	36
4.4 Energetika.....	38
5. Životní prostředí .....	40
5.1 Složky životního prostředí .....	40
5.2 Odpadové hospodářství .....	49
6. Správa území .....	51
6.1 Veřejná správa .....	51
6.2 Bezpečnost .....	52
6.3 Krizové řízení .....	53
6.4 Vztahy v území.....	54
7. SWOT Analýza.....	58
7.1 Souhrnná SWOT analýza.....	58

7.2	Obyvatelstvo .....	59
7.3	Ekonomický potenciál, podnikatelské prostředí .....	59
7.4	Lidské zdroje a občanská vybavenost .....	60
7.5	Infrastruktura .....	61
7.6	Životní prostředí .....	62
7.7	Správa území .....	62
8.	Problémová analýza .....	63
8.1	Metodika vyhodnocení .....	63
8.2	Územní dopad a význam identifikovaných problémů .....	63
8.3	Vzájemné vazby mezi identifikovanými problémy .....	69
8.4	Strom problémů .....	73
9.	Trendy a předpoklady .....	75
9.1	Obyvatelstvo .....	75
9.2	Ekonomický potenciál, podnikatelské prostředí .....	75
9.3	Lidské zdroje a občanská vybavenost .....	76
9.4	Infrastruktura .....	76
9.5	Životní prostředí .....	77
9.6	Správa v území .....	77
9.7	Vnější faktory ovlivňující rozvoj území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou .....	77
10.	Analýza potřeb .....	82
11.	Manažerské shrnutí .....	84
11.1	Doporučení pro výběr území IPRÚ .....	85
	Způsob vymezení aglomerace .....	87
	Vymezení aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou .....	89
11.2	Doporučení pro zaměření IPRÚ - volbu prioritních témat .....	90
	Seznam zkratk .....	95
	Seznam tabulek, grafů a obrázků .....	96
	Seznam tabulek .....	96
	Seznam grafů .....	98
	Seznam obrázků .....	98
	Seznam zdrojů a použitá literatura .....	99
	Seznam příloh .....	100
	Tabulkové přílohy .....	100
	Grafické přílohy .....	100
	Přílohy .....	101
	Tabulkové přílohy .....	101
	Grafické přílohy .....	113

## Úvod

V novém programovacím období (2014–2020) je v operačních programech kladen důraz na následující přístupy, metody a směřování zdrojů:

- tvorbu politik založených na důkazech (**Evidence Based Policy**),
- řízení podle výsledků (**Results Based Management**),
- **koncentraci zdrojů** na nejvýznamnější problémy a potřeby.

Tyto nové principy budou promítnuty do všech veřejných politik a strategií a to jak na národní úrovni, tak i na regionální úrovni. Integrovaný přístup k rozvoji území založený na **3 E principu** (Účinnost, Účelnost a Hospodárnost) přispěje k optimalizaci zdrojů. Při tvorbě strategie IPRÚ je **nutné zohlednit legislativní dokumenty EU**, především:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1301/2013 o Evropském fondu pro regionální rozvoj, o zvláštních ustanoveních týkajících se cíle Investice pro růst a zaměstnanost a o zrušení nařízení (ES) č. 1080/2006, kde jsou v článku 5 uvedeny investiční priority EU.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných ustanoveních ohledně Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a Evropského námořního a rybářského fondu (KOM 2011 615), kde je normativní rámec integrovaných územních investic je specifikován ve článku č. 99.

**Integrované investice v území se musí řídit dle existujících funkčních prostorových vazeb**, ne jako izolovaná strategie rozvoje měst (či soubor jednotlivých strategií rozvoje měst). Přestože považujeme města za klíčová z pohledu územního rozvoje, je zapotřebí řešit i funkční zázemí měst, které zpravidla zabezpečuje podpurné funkce, které jsou však z hlediska fungování celku velmi důležité. Aglomeraci nelze chápat jen jako prostý součet obcí v okolí většího města, ale jako novou formu sídelní jednotky svého druhu, ve které se uplatňují synergické efekty prostorových vazeb. V aglomeraci tedy platí odlišné vztahy než v okolním prostoru. Dochází ke slévání okrajových částí větších měst s okolními obcemi a vytváření nepřetržité zástavby. Mezi městem a jeho okolím, tj. aglomerací, existují intenzivní vazby, na které je nutné brát ohled při plánování rozvoje území.

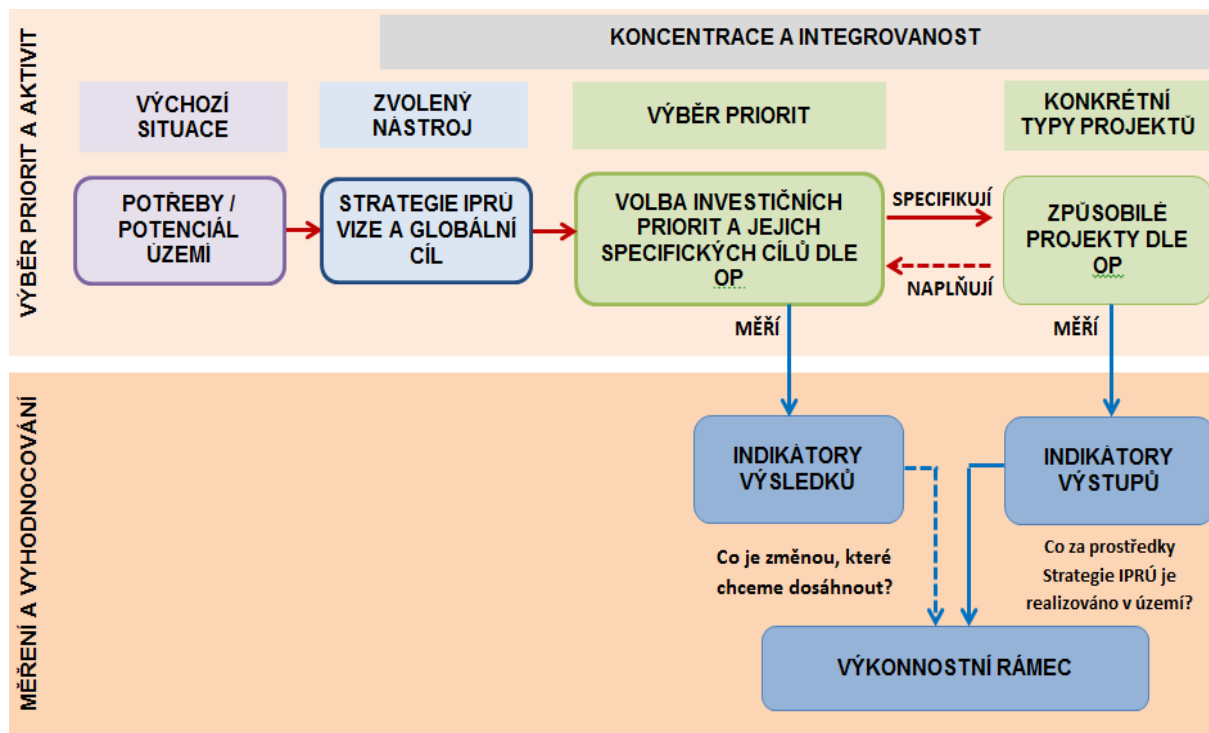
Základním požadavkem na IPRÚ je posílení soudržnosti (koheze) aglomerací prostřednictvím operačních programů 2014+ s integrovaným přesahem mezi operačními programy při řešení komplexních problémů a rozvoje příležitostí v území.

Při tvorbě strategie se vychází z reálných potřeb v území a investičních priorit a **specifických cílů obsažených v operačních programech**. Klíčový princip EU je v koncentraci na nejvýznamnější priority/projekty v území s měřitelným dopadem a synergickými efekty. Efektivita programu bude měřena pomocí výkonnostního rámce, který je naplněn indikátory výstupů a indikátory výsledků (dopadů).

V rámci zpracování IPRÚ není smyslem řešit všechny problémy, ale vybrané problémy které naplňují cíle operačních programů. Musí být stanoveny indikátory, které budou mít měřitelný dopad. Je to rozdíl oproti minulému období, kdy bylo možné financovat téměř „cokoliv“. Nyní musí projekty pro podpoření splňovat zmíněné požadavky.



Schéma 1: Intervenční logika v rámci realizace IPRÚ



V rámci tvorby analytické části Integrovaného plánu rozvoje území Liberec – Jablonec nad Nisou byly využity aktuálně platné strategické, koncepční a další dokumenty řešící stav a rozvoj území v různých oblastech na národní, regionální a lokální úrovni. K těmto dokumentům patří například Zásady územního rozvoje Libereckého kraje, územně analytické podklady správních obvodů ORP Liberec a Jablonec nad Nisou, strategické plány a další strategické a analytické dokumenty. **Struktura analytické části a rozložení kapitol vychází ze zadávací dokumentace.**

# 1. Obyvatelstvo

## 1.1 Základní charakteristika území

Vymezené zájmové území správního obvodu obce s rozšířenou působností Liberec a správního obvodu obce s rozšířenou působností Jablonec nad Nisou se rozkládá na téměř ¼ rozlohy Libereckého kraje a zahrnuje 39 z celkových 215 obcí Libereckého kraje. K 31. 12. 2013 zde bydlelo celkem 196 721 obyvatel, což tvoří cca 45 % všech obyvatel kraje, z toho SO ORP Liberec cca 141 tis. obyvatel a SO ORP Jablonec n. Nisou cca 55 tis. obyvatel. Hustota zalidnění v této oblasti se pohybuje výrazně nad celokrajským průměrem (273,0), naopak index stáří, který vypovídá o počtu obyvatel ve věku 65 a více let připadajících na 100 dětí do 15 let věku, se pohybuje pod průměrem kraje. V samostatném SO ORP Jablonec n. Nisou je hodnota tohoto ukazatele vyšší (na 100 dětí připadá 108 obyvatel starších 65 let). V období od roku 2005 do roku 2012 se do řešeného území přistěhovalo více než 5 200 obyvatel, což tvoří 1/3 migračního přírůstku kraje.

**Tabulka 1.1.1: Základní charakteristika řešeného území – SO ORP Liberec, SO ORP Jablonec nad Nisou**

Území	Rozloha (km <sup>2</sup> )	Počet obcí	Počet obyvatel k 31. 12. 2013	Hustota obyvatel 2012	Index stáří 2012
SO ORP Liberec	578,3	28	141 555	244,8	104,7
SO ORP Jablonec nad Nisou	142,3	11	55 166	385,8	108
<b>Celkem vymezené území</b>	<b>720,6</b>	<b>39</b>	<b>196 721</b>	<b>273</b>	<b>105,6</b>
Liberecký kraj	3 163,40	215	438 609	106	106,6
Podíl vymezeného území vzhledem k Libereckému kraji	22,8%	18,1%	44,9%	-	-

Zdroj: Český statistický úřad, 2013

Vývoj počtu obyvatel v zájmovém území od roku 2005 kontinuálně roste, za posledních devět let se počet obyvatel zvýšil o 9 115, z toho o více než 7 200 vzrostl počet obyvatel v SO ORP Liberec, zatímco v SO ORP Jablonec n. Nisou tato hodnota činí 1 869 obyvatel. V posledních letech tempo růstu zpomaluje.

**Tabulka 1.1.2: Vývoj počtu obyvatel v SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec n. Nisou**

Počet obyvatel v SO ORP	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ORP Liberec	134 309	135 611	137 051	138 769	139 850	140 426	140 749	141 134	141 555
ORP Jablonec nad Nisou	53 297	53 539	54 043	54 444	54 657	54 799	54 710	54 909	55 166
Celkem	187 606	189 150	191 094	193 213	194 507	195 225	195 459	196 043	196 721

Zdroj: Český statistický úřad, 2014

## 1.2 Stárnutí obyvatelstva

Ve věkové struktuře obyvatel nejsou mezi jednotlivými správními obvody výraznější rozdíly, podobně jako v celé ČR probíhá i zde proces demografického stárnutí, kdy roste počet obyvatel v postproduktivním věku (nad 65 let) a snižuje se podíl obyvatel v předproduktivním věku (0-14 let). Obě zájmová území mají v porovnání s krajským průměrem starší věkovou strukturu obyvatel, nejpočetnější kategorii zůstává obyvatelstvo v produktivním věku (podíl 68,0 %). Tento stav bude v nadcházejících letech udržován, následně vzhledem k dlouhodobě nízké míře porodnosti se proces demografického stárnutí bude zrychlovat.

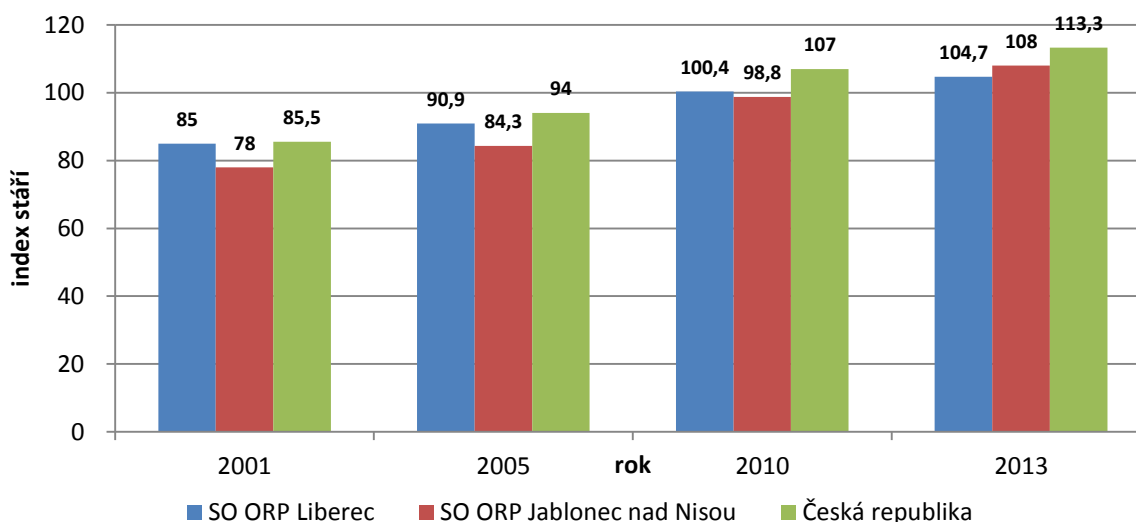
**Tabulka 1.2.1: Věková struktura obyvatel v roce 2013**

Věková kategorie	SO ORP Liberec	SO ORP Jablonec nad Nisou	Liberecký kraj	Česká republika
0–14	15,6	15,4	15,4	14,8
15–64	68,0	68,0	68,3	68,4
65 a více	16,4	16,6	16,2	16,8

Zdroj dat: Český statistický úřad, běžná evidence obyvatel, 2013

O zrychlujícím se procesu demografického stárnutí vypovídá následující graf zobrazující vývoj indexu stárí, který vyjadřuje počet obyvatel ve věku 65 a více let připadajících na 100 dětí do 15 let věku. V období let 2001 až 2013 hodnota indexu stárí v obou správních obvodech výrazně vzrostla. V roce 2001 více starších obyvatel bylo v SO ORP Liberec, v posledních letech se tento poměr změnil. Demografické stárnutí v SO ORP Jablonec nad Nisou má výrazně zrychlující tempo. V roce 2010 byla hodnota indexu stárí rovna v obou územích cca 100, což znamená, že v tomto roce žilo na území obou správních obvodů stejný počet osob mladších 15 let i seniorů nad 65 let. Podobný vývojový trend vykazuje také změna průměrného věku obyvatel v období 2001 až 2012 – viz příloha B1. V porovnání s republikovými hodnotami se index stárí pohybuje pod průměrem.

**Graf 1.2.1: Proces stárnutí obyvatelstva SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec n. Nisou – index stárí**



Zdroj dat: ČSÚ, běžná evidence obyvatel, stav obyvatel k 31.12.

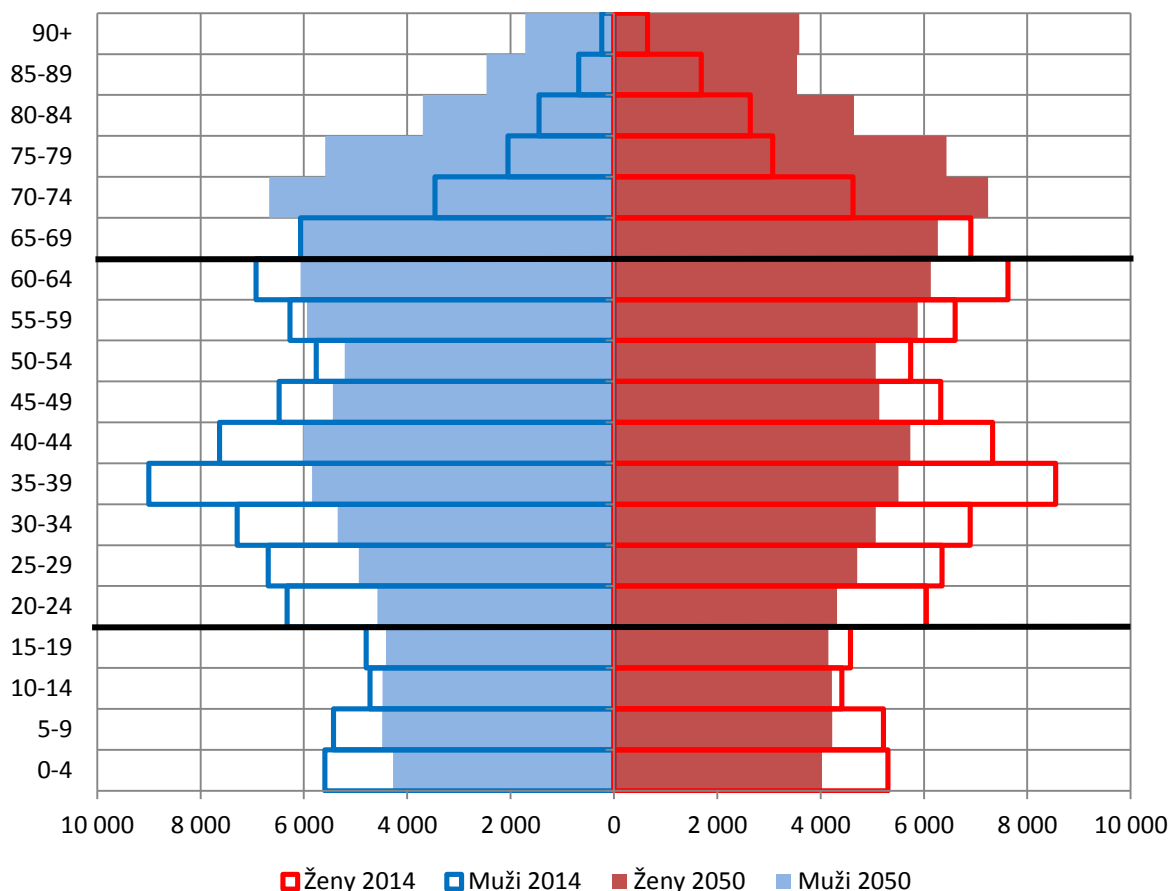
Pozn.: Index stárí = počet osob ve věku 65 a více na 100 osob ve věku 0 – 14 let

Pro srovnání je v příloze B2 a B3 graficky znázorněn počet a podíl obyvatel mladších 15 let a obyvatel starších 65 v Libereckém kraji v roce 2011. V následujícím grafu je znázorněna věková pyramida souhrnně za celé řešené území v roce 2014. Prostřednictvím standardních demografických modelů byla provedena prognóza počtu obyvatel a jeho rozložení v jednotlivých věkových kategoriích v roce 2050. Tato prognóza je důležitá pro veřejný sektor, který podle ní může do budoucna rámcově plánovat sociální, bytovou a jiné politiky na úrovni města. Z provedené prognózy vyplývá, že bude pokračovat negativní trend stárnutí populace. Stále se bude zvyšovat počet obyvatel v poproduktivním věku, a to zejména na úkor produktivní složky obyvatelstva. Zatímco v roce 2014 je nepočetnější skupinou věková kategorie 35 – 39 let, v roce 2050 to bude kategorie 70 – 74 let. V současné době nejpočetnější skupina obyvatel v produktivním věku se přesune do postproduktivní složky. Pokles podílu produktivního obyvatelstva (a to zejména osob do 44 let) s sebou do budoucna přinese mnoho negativních ekonomických a sociálních důsledků. Bude narůstat tlak na státní správu v sociální oblasti, zejména v oblasti vyplácení starobních důchodů. V roce 2014 se v řešeném území nachází 33 535 seniorů, do roku 2050 tento počet stoupne na více než 57



tisíc osob ve věku 65 let a více. Do roku 2050 se vlivem neustále klesající porodnosti také sníží i počet dětí do 14 let (předproduktivní složka obyvatelstva). Vzhledem k tomuto faktu bude například docházet k uzavírání nebo redukci školních a předškolních zařízení.

**Graf 1.2.1: Věková pyramida obyvatel SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou 2014 a 2050 (prognóza)**



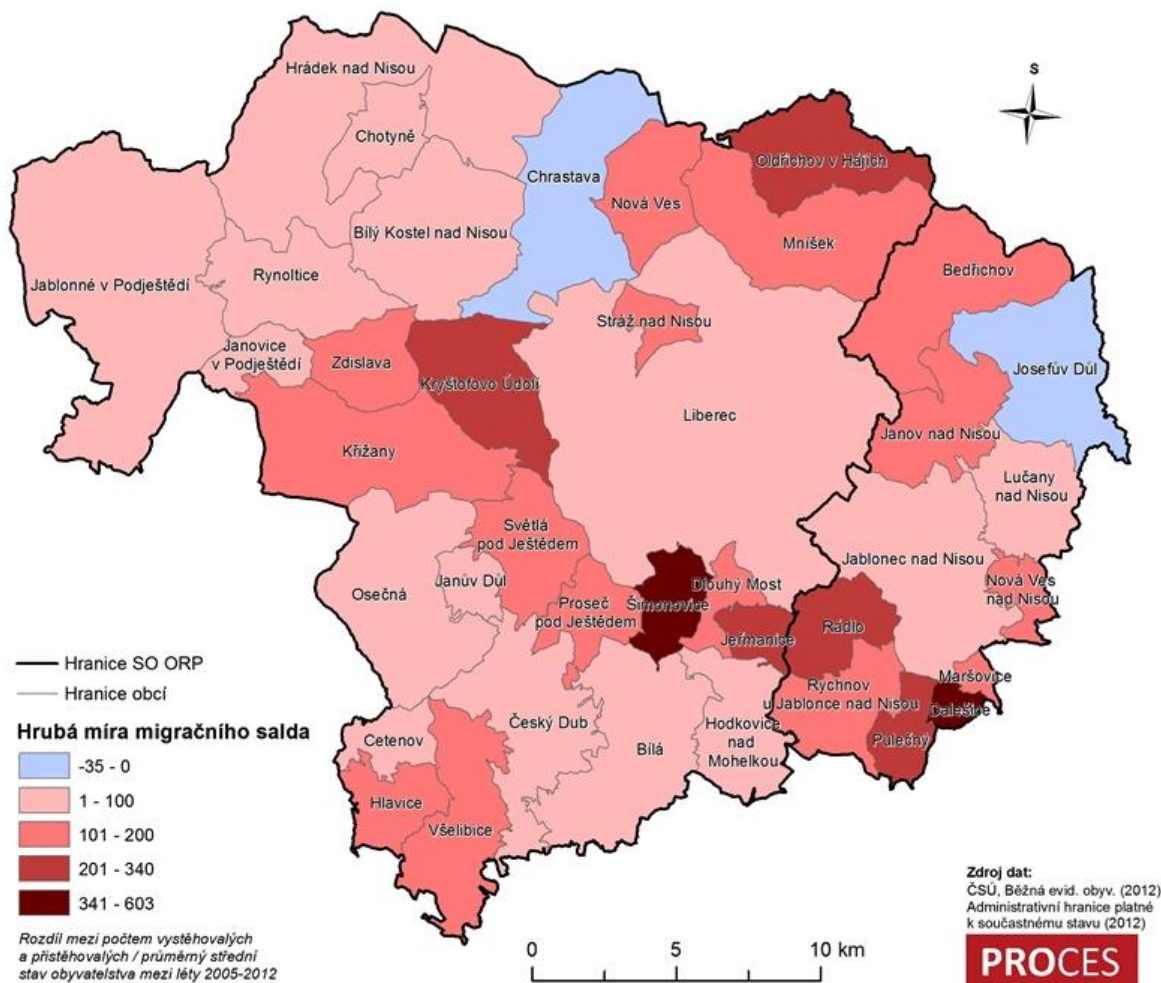
Zdroj dat: Český statistický úřad, 2014, prognóza ČSÚ

Proces demografického stárnutí může výrazněji ovlivnit přirozený přírůstek a migrační trendy. Přirozený přírůstek se v SO ORP Liberec pohybuje od roku 2003 a v SO ORP Jablonec n. Nisou od roku 2004 pravidelně v kladných hodnotách, s nejvyšším přirozeným přírůstkem v roce 2010, kdy v celém zájmovém území se narodilo o 594 lidí více, než jich zemřelo. V následujících letech dochází ke snižování přirozeného přírůstku obyvatel. V dalších letech pravděpodobně dojde k návratu tohoto ukazatele do záporných hodnot.

### 1.3 Migrace obyvatel

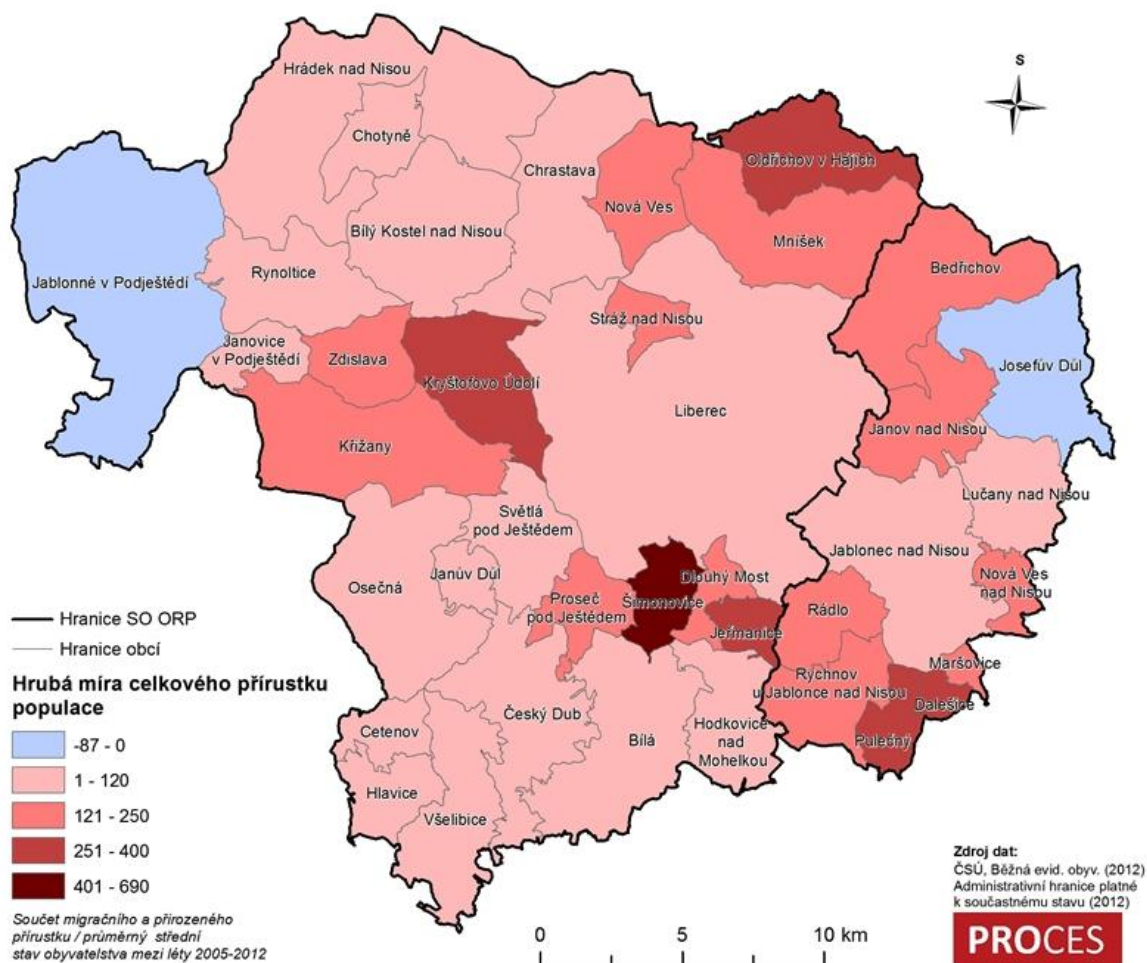
Podobný vývoj vykazují migrační trendy. Většina obcí v uvedeném území byla v období od roku 2005 - 2012 migračně ziskových, tzn., že se zde více lidí přistěhovalo, než se vystěhovalo (kromě Chrastavy a Josefova Dolu). Zřejmý je zde vliv procesu suburbanizace, kdy se lidé stěhují z města do jeho zázemí, tedy do okolních obcí. Největších hodnot hrubé míry migračního salda dosahují obce v blízkosti měst Liberec (nejvíce obec Šimonovice) a Jablonec n. Nisou (nejvíce obec Dalešice), avšak ani tato města nejsou migračně ztrátové. Od roku 2010 však přírůstek obyvatel migrací výrazně poklesl.

**Obrázek 1.3.1: Hrubá míra migračního přírůstku populace v obcích SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou (osmiletý průměr z let 2005 - 2012)**



Hrubé míry celkového přírůstku u jednotlivých obcí se příliš neliší od hodnot hrubých měř migračního přírůstku, což je způsobeno tím, že hodnota migračního salda v období let 2005 až 2012 ovlivňovala celkový přírůstek nebo úbytek obyvatelstva mnohem více než hodnota přirozeného přírůstku (úbytku). Opět je zřejmý největší celkový přírůstek obyvatel v okolí měst Liberec a Jablonec nad Nisou. V roce 2012 činila hodnota celkového přírůstku v SO ORP Liberec 385 obyvatel, v SO ORP Jablonec n. Nisou 199 obyvatel.

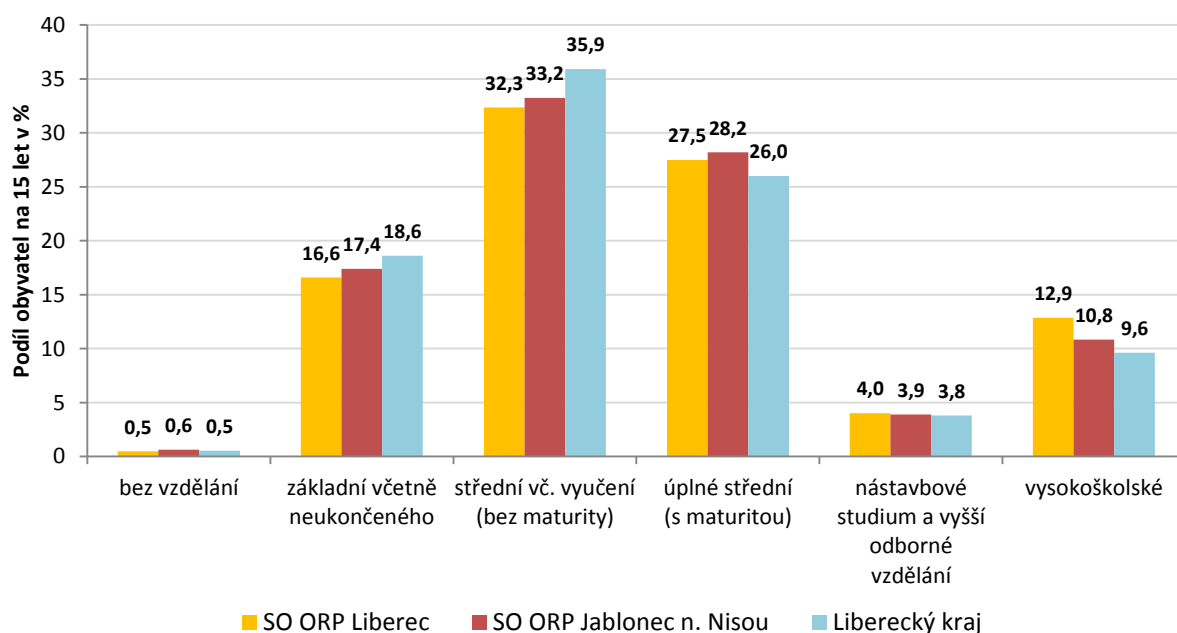
**Obrázek 1.3.2: Hrubá míra celkového přírůstku populace obcí SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou (osmiletý průměr z let 2005 - 2012)**



### 1.4 Vzdělanostní struktura obyvatelstva

Vzdělanostní úroveň obyvatel ve sledovaném území je v porovnání s úrovní ČR průměrná (v SO ORP Liberec) a podprůměrná (v SO ORP Jablonec n. Nisou). V porovnání s průměrem Libereckého kraje však dosahují obě území mírně nadprůměrné hodnoty. V obou správních obvodech je oproti krajskému průměru výrazně méně obyvatel s nižším dosaženým vzděláním (bez vzdělání, základní, střední bez maturity). Zatímco v SO ORP Jablonec nad Nisou je největší podíl obyvatel s maturitou (28,2 %), v SO ORP Liberec je vyšší podíl osob s vyšším odborným vzděláním (4,0 %) i osob s vysokoškolským vzděláním (12,9 %). V obou těchto ukazatelích dosahuje řešená oblast v rámci celokrajského srovnání nadprůměrné hodnoty. Přestože stále ve vzdělanostní struktuře obyvatel správních obvodů má největší podíl osob se středním vzděláním bez maturity, růst vzdělanosti se v posledních letech stále zrychluje, zejména se zvyšuje podíl osob s maturitou, což je vyvoláno požadavky trhu práce. Vzdělanostní úroveň v jednotlivých obcích je však velice rozdílná, nejvyšší vzdělanost je ve městech Liberec a Jablonec n. Nisou. Pro zachování konkurenceschopnosti řešeného území a zlepšování vzdělanostní struktury obyvatelstva je nutný rozvoj vzdělávacích aktivit pro děti a dospělé v rámci celoživotního vzdělávání.

**Graf 1.4.1: Vzdělanostní struktura SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec v porovnání s Libereckým krajem**



Zdroj: ČSÚ, SLDB 2011

## 2. Ekonomický potenciál, podnikatelské prostředí

Následující kapitola obsahuje základní informace o ekonomickém prostředí a potenciálu v řešeném území a popis nejvýznamnějších zaměstnavatelů, míru podnikatelské aktivity, míru nezaměstnanosti a další klíčové ukazatele.

### 2.1 Trh práce a zaměstnanost

V rámci SO ORP Liberec i Jablonec nad Nisou tvoří ekonomicky aktivní obyvatelstvo téměř polovinu obyvatel tohoto území (49,4 % v obou správních obvodech), což je mírně nad republikovým průměrem 48,7 %. Nadprůměrný podíl ekonomicky aktivních obyvatel (nad 50 %) je v obcích Bílá, Janovice v Podještědí, Janův Důl, Jeřmanice, Mníšek, Stráž nad Nisou, Šimonovice, Všelibice, Pulečný a Rádlo, nejhůře je v na tom v této oblasti obec Cetenov s podílem 35,6 % ekonomicky aktivních obyvatel. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tvoří hlavní zdroj pracovní síly v území, která je potřeba pro zajištění jeho funkcí a rozvoje. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou je uvedeno v následující tabulce:

**Tabulka 2.1.1: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**

Obec	ORP	Počet obyvatel	Ekonomicky aktivní	
			Počet	Podíl (%)
Bílá	Liberec	843	422	50,1
Bílý Kostel nad Nisou	Liberec	871	429	49,3
Cetenov	Liberec	118	42	35,6
Český Dub	Liberec	2 806	1 335	47,6
Dlouhý Most	Liberec	784	384	49,0
Hlavice	Liberec	213	88	41,3
Hodkovice nad Mohelkou	Liberec	2 827	1 397	49,4
Hrádek nad Nisou	Liberec	7 493	3 489	46,6
Chotyně	Liberec	863	418	48,4
Chrastava	Liberec	6 013	2 920	48,6

Obec	ORP	Počet obyvatel	Ekonomicky aktivní	
			Počet	Podíl (%)
Jablonné v Podještědí	Liberec	3 754	1 723	45,9
Janovice v Podještědí	Liberec	82	48	58,5
Janův Důl	Liberec	145	76	52,4
Jeřmanice	Liberec	452	237	52,4
Kryštofovo Údolí	Liberec	301	149	49,5
Křižany	Liberec	776	368	47,4
Liberec	Liberec	102 754	50 750	49,4
Mníšek	Liberec	1 322	665	50,3
Nová Ves	Liberec	782	358	45,8
Oldřichov v Hájích	Liberec	665	318	47,8
Osečná	Liberec	1 023	499	48,8
Proseč pod Ještědem	Liberec	338	154	45,6
Rynoltice	Liberec	739	365	49,4
Stráž nad Nisou	Liberec	2 107	1 097	52,1
Světlá pod Ještědem	Liberec	901	433	48,1
Šimonovice	Liberec	858	459	53,5
Všelibice	Liberec	528	266	50,4
Zdislava	Liberec	284	115	40,5
Bedřichov	Jablonec nad Nisou	300	148	49,3
Dalešice	Jablonec nad Nisou	176	77	43,8
Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou	44 567	21 363	47,9
Janov nad Nisou	Jablonec nad Nisou	1 377	629	45,7
Josefův Důl	Jablonec nad Nisou	904	405	44,8
Lučany nad Nisou	Jablonec nad Nisou	1 716	804	46,9
Maršovice	Jablonec nad Nisou	522	255	48,9
Nová Ves nad Nisou	Jablonec nad Nisou	743	370	49,8
Pulečný	Jablonec nad Nisou	357	185	51,8
Rádlo	Jablonec nad Nisou	710	356	50,1
Rychnov u Jablonce nad Nisou	Jablonec nad Nisou	2 589	1 279	49,4
<b>Celkem SO ORP Liberec</b>		<b>140 642</b>	<b>69 004</b>	<b>49,4</b>
<b>Celkem SO ORP Jablonec nad Nisou</b>		<b>53 961</b>	<b>25 871</b>	<b>49,4</b>

Zdroj dat: Český statistický úřad, Sčítání lidu, domů a bytů 2011, data k 26. 3. 2011.

Současný ekonomický stav v území, který ovlivňuje situaci na trhu práce, je vyvolán velkými změnami v posledních několika letech a probíhající ekonomickou recesí. Za účelem vypořádáním se s těmito změnami a zlepšováním stavu v oblasti trhu práce a zaměstnanosti byl v dubnu roku 2014 podepsán zakládací dokument Paktu zaměstnanosti Libereckého kraje, kterým bylo uzavřeno partnerství v oblasti zaměstnanosti mezi Libereckým krajem, Sdružením pro rozvoj Libereckého kraje, Krajskou hospodářskou komorou Libereckého kraje, libereckou pobočkou Úřadu práce ČR a Regionální radou odborových svazů ČMKOS pro Liberecký kraj. Cílem paktu je vytváření pracovních míst v regionu prostřednictvím spolupráce soukromých subjektů, veřejného správy a neziskového sektoru. V návaznosti na tento pakt bude vypracována Strategie rozvoje lidských zdrojů Libereckého kraje, která bude hlavním dokumentem pro dosažení cílů Paktu zaměstnanosti Libereckého kraje.

I přes silnou vlnu propouštění zůstalo v oblasti několik velkých zaměstnavatelů, které mají výrazný vliv na strukturu zaměstnanosti. Největší zaměstnavatelé se soustřeďují ve městě Liberec a Jablonec nad Nisou. V současnosti je největším zaměstnavatelem v rámci sledovaného území společnost PRECIOSA, a.s. z Jablonce n. Nisou, která působí v oblasti sklářství (výroba a zpracování broušeného křišťálového skla) a zaměstnává více než 3 000 pracovníků. Dále to jsou Krajská nemocnice Liberec, a.s. (více než 2 500 zaměstnanců) a společnost Magna Exteriors & Interiors (Bohemia) s.r.o., která je výrobcem a dodavatelem komponentů a systémů pro automobilový průmysl (více než 2 000 zaměstnanců). Nad 1 000 pracovníků zaměstnávají další 4 významné subjekty, z toho tři působí v oblasti



automobilového průmyslu. Přehled nejvýznamnějších zaměstnavatelů s více než 500 zaměstnanci je uveden v tabulce níže. I přesto, že největšími podnikatelskými subjekty jsou převážně průmyslové podniky, odvětvová struktura hospodářství je v tomto území poměrně diverzifikovaná.

**Tabulka 2.1.2: Největší zaměstnavatelé v SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou**

Zaměstnavatel	Obec	Převažující činnost	Počet zaměstnanců
PRECIOSA, a.s.	Jablonec nad Nisou	Výroba a zpracování ostatního skla vč. technického	3 000 - 3 999
Krajská nemocnice Liberec, a.s.	Liberec	Ústavní zdravotní péče	2 500 - 2 999
Magna Exteriors & Interiors (Bohemia) s.r.o.	Liberec	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla	2 000 - 2 499
DENSO MANUFACTURING CZECH s.r.o.	Liberec	Výroba průmyslových chladicích a klimatizačních zařízení	1 500 - 1 999
Technická univerzita v Liberci	Liberec	Terciární vzdělávání	1 500 - 1 999
TRW Automotive Czech s.r.o.	Jablonec nad Nisou	Opravy a údržba motorových vozidel, kromě motocyklů	1 000 - 1 499
Benteler ČR s.r.o.	Chrastava	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla	1 000 - 1 499
agentura JOBSTUDENT spol. s r.o.	Liberec	Činnosti agentur zprostředkujících práci na přechodnou dobu	500 - 999
Dopravní podnik měst Liberce a Jablonce nad Nisou, a.s.	Liberec	Městská a příměstská pozemní osobní doprava	500 - 999
GRUPO ANTOLIN BOHEMIA, a.s.	Chrastava	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla	500 - 999
Magna Exteriors & Interiors (Nymburk) s.r.o.	Liberec	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla	500 - 999
Monroe Czechia s.r.o.	Hodkovice nad Mohelkou	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla	500 - 999
STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC	Liberec	Všeobecné činnosti veřejné správy	500 - 999

Zdroj dat: Ústav územního rozvoje, Český statistický úřad - Registr ekonomických subjektů

Pozn.: zelená – SO ORP Liberec, žlutá – SO ORP Jablonec nad Nisou

Z pohledu velikosti podniků převažují samostatně výdělečně činné osoby (bez zaměstnanců) a mikropodniky do 9 zaměstnanců. Výrazný podíl je také malých podniků (806 subjektů), které jsou v době hospodářské krize nejstabilnější, protože dokážou pružně reagovat na změny na trhu práce. Přesto nejvýraznější podíl na zaměstnanosti mají velké podniky s více než 250 zaměstnanci, kterých v SO ORP Liberec sídlí 26 a v SO ORP Jablonec n. Nisou celkem 11 – viz tabulka níže. Mezi mikropodniky a malými podniky převažují subjekty působící ve službách (veřejných, komerčních).

**Tabulka 2.1.3: Počet subjektů v SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou podle počtu zaměstnanců v roce 2012**

Počet subjektů podle počtu zaměstnanců	SO ORP Liberec	SO ORP Jablonec nad Nisou
bez zaměstnanců	11 696	4 857
1–9 zaměstnanci (mikropodniky)	2 962	1 106
10–49 zaměstnanci (malé podniky)	596	210
50–249 zaměstnanci (střední podniky)	146	50
250 a více zaměstnanci (velké podniky)	26	11
nezjištěno	29 951	9 118

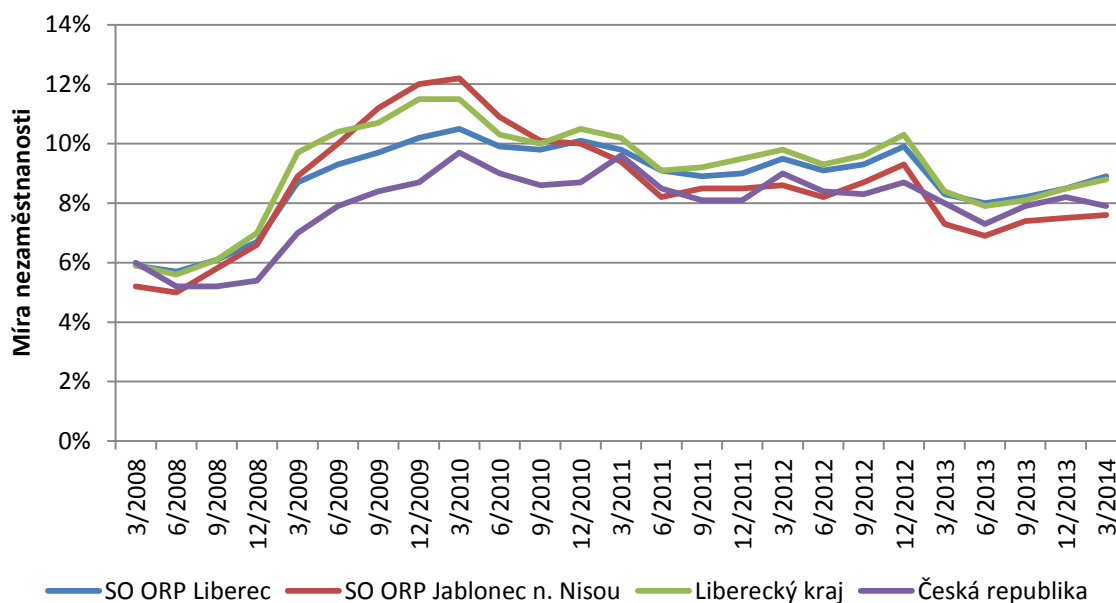
Zdroj: Český statistický úřad

Největší podíl osob je zaměstnaných dle klasifikace OKEČ v odvětví zpracovatelského průmyslu (více než třetina zaměstnaných), další významný podíl tvoří kategorie Velkoobchod, maloobchod a oprava motorových vozidel. Počet a podíl osob zaměstnaných v jednotlivých odvětvích dle OKEČ je uveden v Příloze A1.

## Nezaměstnanost

Vývoj míry nezaměstnanosti v řešeném území kopíruje vývoj v rámci Libereckého kraje i ČR. Do příchodu ekonomické recese koncem roku 2008 míra nezaměstnanosti dlouhodobě klesala až pod 6 % hranici. Následně došlo k výraznému propouštění zaměstnanců a skokovému nárůstu počtu nezaměstnaných. Vlivem ekonomické krize výrazně poklesl počet nabízených volných pracovních pozic, čímž došlo k nárůstu počtu uchazečů o zaměstnání. Neustále se tak prohlubuje rozdíl mezi poptávkou po práci a její reálnou nabídkou. První vlna recese měla výraznější vliv na zaměstnanost v SO ORP Jablonec nad Nisou, kdy po velkém propouštění stoupla míra nezaměstnanosti v březnu 2010 na 12,2%, ve stejném období tato hodnota v SO ORP Liberec činila 10,5 %. Následovalo postupné snižování nezaměstnanosti, výrazněji v SO ORP Jablonec nad Nisou, kde od konce roku 2010 až do současnosti je míra nezaměstnanosti nižší než v SO ORP Liberec. V prosinci 2012 došlo k dalšímu propouštění a zvýšení míry nezaměstnanosti. Od března 2013 došlo ke změně metodiky výpočtu nezaměstnanosti a novým ukazatelem je podíl nezaměstnaných osob, který vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Z tohoto důvodu došlo ke snížení tohoto ukazatele, ale úroveň nezaměstnanosti zůstala stejná, v posledních měsících navíc vzrostla na 8,9 % v SO ORP Liberec a na 7,6 v SO ORP Jablonec nad Nisou. V porovnání s Českou republikou je míra nezaměstnanosti v OS ORP Liberec vyšší.

Graf 2.1.1: Vývoj míry nezaměstnanosti v SO ORP Liberec, SO ORP Jablonec nad Nisou

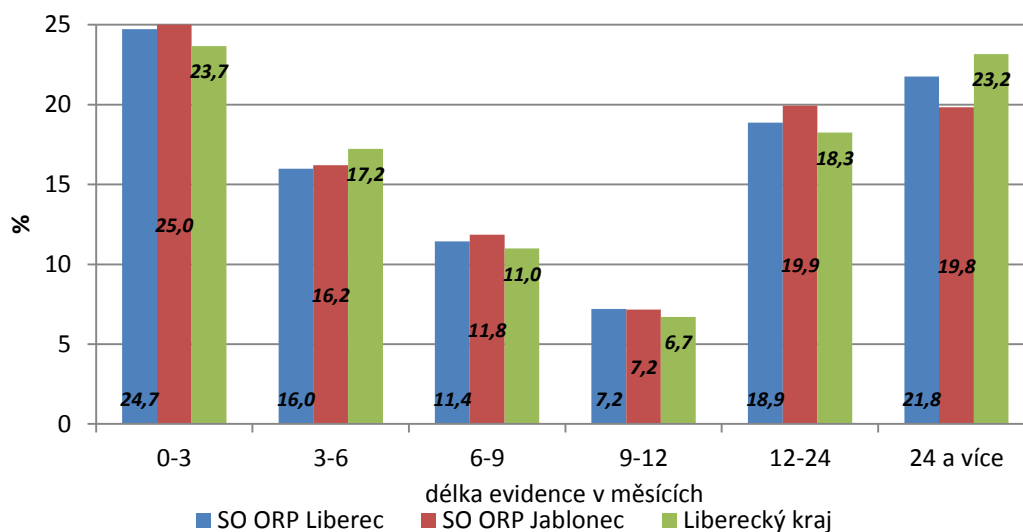


Zdroj: MPSV, Úřad práce – Kontaktní pracoviště Liberec, Jablonec nad Nisou, 2014

Pozn.: Od 3/2013 – změna metodiky výpočtu nezaměstnanosti => podíl nezaměstnaných osob

Podle údajů úřadu práce v roce 2014 byl ve struktuře nezaměstnaných největší podíl osob s délkou evidence do 6 měsíců (cca 40 % ze všech nezaměstnaných osob). V celém území je dlouhodobý. Následný pokles evidence osob do 12 měsíců upozorňuje na fakt, že mnoho nezaměstnaných si nejdéle po půl roce nachází zaměstnání. To je zcela jistě ovlivněno také sezónními a veřejně prospěšnými pracemi, které jsou často dotovány pouze na půl roku. Velkým problémem v řešeném území je dlouhodobá nezaměstnanost nad 12 měsíců, do které spadá 40,7 % uchazečů o zaměstnání v SO ORP Liberec a 39,7 % nezaměstnaných osob v SO ORP Jablonec n. Nisou. Mezi dlouhodobě nezaměstnané patří zejména osoby ohrožené sociálním vyloučením. U dlouhodobě nezaměstnané osoby je velmi těžký návrat zpět do práce a může docházet k negativním psychickým změnám, někdy i trvalým.

**Graf 2.1.2: Délka evidence uchazečů o zaměstnání v SO ORP Liberec, SO ORP Jablonec nad Nisou a v Libereckém kraji k 31. 3. 2014**



Zdroj: MPSV, Úřad práce – Kontaktní pracoviště Liberec, Jablonec nad Nisou, data k 31. 3. 2014

## 2.2 Zemědělství, průmysl, služby

Řešené území doznalo v posledních deseti letech výrazné strukturální změny hospodářství. Oblast má sice stále silně průmyslový charakter s velkým významem zpracovatelského průmyslu, došlo však k úpadku tradiční textilní a částečně i sklářské výroby. Nejvýznamnější postavení mají podniky působící v oblasti automobilové výroby, obrábění, strojů a zařízení, a stále také v oblasti sklářství. Právě úzká specializace na automobilový průmysl výrazně ovlivnila nárůst míry nezaměstnanosti v období recese. Pro případný další rozvoj průmyslu v řešeném území chybí plochy pro průmysl, stávající průmyslové plochy jsou plně využity.

Vyšší ekonomickou stabilitu vykazují podnikatelské subjekty působící v oblasti služeb a obchodu. Přestože z tabulky níže vyplývá, že podíl těchto ekonomických subjektů se snižuje, podíl zaměstnaných osob v nich každoročně roste. Na druhou stranu velkým problémem je výrazný počet obchodních ploch a nákupních center, zejména ve městě Liberec, které má nejvíce čtverečních metrů nákupních ploch na tisíc obyvatel v ČR (1 200 m<sup>2</sup>), podle některých průzkumů i v Evropě. Podobná situace může brzy nastat také v Jablonci nad Nisou. Značný význam pro ekonomiku v dané oblasti má také stavebnictví. Jak ukazuje tabulka níže v období let 2001, až 2012 podíl ekonomických subjektů působících ve stavebnictví mírně vzrostl. Naopak stále více na významu ztrácí také zemědělství, a to i díky charakteru území s převahou méně úrodných pozemků pro zemědělské hospodaření a limity ochrany přírody a krajiny. Ekonomické subjekty s převažující zemědělskou činností tvoří pouze cca 2 % všech subjektů (nepatrně více se sídlem v SO ORP Liberec). Tabulka níže zobrazuje vývoj podílu ekonomických subjektů ve vybraných odvětvích v období 2001 až 2012.

**Tabulka 2.2.1: Podíl ekonomických subjektů podle vybraných odvětví ekonomické činnosti (v %)**

Rok	SO ORP Liberec				SO ORP Jablonec nad Nisou			
	Zemědělství	Průmysl	Stavebnictví	Obchod	Zemědělství	Průmysl	Stavebnictví	Obchod
2001	3,8	15,0	15,6	33,2	2,8	19,3	13,2	32,5
2002	3,6	14,7	15,3	33,9	2,7	19,5	12,7	32,4
2003	3,6	14,6	15,3	32,9	2,7	19,3	12,6	31,7
2004	3,6	14,5	15,4	32,3	2,7	18,9	12,8	31,2
2005	3,6	14,4	15,5	31,8	2,9	18,7	12,8	31,0
2006	3,5	14,3	15,6	31,7	2,8	18,5	12,8	31,1

Rok	SO ORP Liberec				SO ORP Jablonec nad Nisou			
	Zemědělství	Průmysl	Stavebnictví	Obchod	Zemědělství	Průmysl	Stavebnictví	Obchod
2007	3,5	13,9	15,8	31,6	2,8	18,1	13,3	30,9
2008	3,5	13,5	15,5	31,3	2,8	17,7	13,2	30,5
2009	1,7	13,3	15,9	31,2	1,6	17,3	13,6	29,9
2010	1,9	13,4	16,2	31,0	1,7	17,3	13,8	29,7
2011	2,1	13,6	15,8	30,6	1,7	17,0	13,7	23,3
2012	2,3	13,4	15,8	30,7	1,9	17,2	14,0	24,2

Zdroj: ČSÚ, 2014

Pozn.: ekonomické subjekty se sídlem na území správního obvodu (k 31. 12.)

### 2.3 Cestovní ruch

Cestovní ruch je jednou z možných oblastí pro zvýšení ekonomického růstu v řešené oblasti. Oba správní obvody svou polohou v blízkosti státních hranic s Německem a Polskem i díky lokalizaci v blízkosti Jizerských hor mají výrazný potenciál v cestovním ruchu. Předpokladem pro rozvoj cestovního ruchu jsou dobré přírodní podmínky, přírodní a kulturní dědictví, kulturně-historické atraktivity i atraktivity spojené s pořádáním sportovních akcí.

V území je dostatečně široká nabídka pro letní i zimní turismus. Významná je také cykloturistika, jejíž potenciál může být dále rozvinut doplněním sítě regionálních cyklostezek a cyklotras. V současné době je cykloturistika provozována zejména v Jizerských horách, propojená je i meziměstská cykloturistická síť. Územím prochází také mezinárodní cyklokoridor „ODRA – NISA“.

Počet ubytovaných osob na území obou správních obvodů dlouhodobě klesá. Zatímco v roce 2000 se zde ubytovalo více než 233 000 návštěvníků, v roce 2010 to bylo už pouze cca 185 000 turistů. Úměrně s tím klesá i počet přenocování. Výraznější je pokles hodnot v SO ORP Jablonec nad Nisou. Naopak se příliš nemění průměrný počet přenocování jednoho návštěvníka a doba jeho pobytu, která se dlouhodobě pohybuje kolem 4 dnů.

Přestože počet ubytovaných klesá, celková návštěvnost regionu vykazuje trend růstu, což znamená, že úloha cestovního ruchu pro rozvoj této oblasti neustále roste a dá se předpokládat její zvyšující se vliv na ekonomickou situaci v území. Potenciál cestovního ruchu řešeného území není v dostatečné míře využit, což je důsledek především nedostatečné a nekoncepční propagace území a jeho cestovního ruchu. Prostorové rozložení základní infrastruktury cestovního ruchu i doprovodných služeb je v území koncentrováno do nejatraktivnějších oblastí. Vedle nich existují místa, kde není infrastruktura zejména z pohledu doplňkových služeb a není tak efektivně využit jejich turistický potenciál. Překážkou v plném využití turistického potenciálu je špatný technický stav kulturních a technických památek, který je důsledkem nedostatečnými financemi na péči o tyto objekty.

Rozvoj cestovního ruchu, tvorba dalších atraktivit a efektivní propagace cestovního ruchu vedoucí ke zvyšování počtu návštěv bude mít pozitivní vliv na ekonomickou situaci území, zejména z pohledu výnosů z cestovního ruchu a vzniku nových pracovních míst v zařízeních infrastruktury cestovního ruchu.

### 2.4 Věda, výzkum, inovace

Věda, výzkum a inovace se v rámci řešeného území koncentruje převážně do města Liberec, ve kterém sídlí zejména dvě významné instituce zabývající se vědeckovýzkumnou činností. Jedná se o Technickou univerzitu Liberec, která patří k předním univerzitám v oblasti výzkumu a vývoje v ČR. V roce 2012 otevřela Ústav pro nanomateriály, pokročilé technologie a inovace, jehož cílem je přispět k rozvoji regionu, tradičně orientovaného na technická odvětví průmyslu. Ústav propojuje laboratoře technických oborů univerzity a jejich

spolupráci s významnými subjekty aplikační sféry. Výzkumné programy jsou zaměřené na oblast materiálového výzkumu a konkurenceschopného strojírenství s důrazem na využitelnost výsledků výzkumu a vývoje v praxi.

Druhou institucí je Výzkumný ústav textilních strojů, a.s., který v roce 2013 otevřel Centrum rozvoje strojírenského výzkumu Liberec, které se stalo prvním pracovištěm svého typu v České republice (vzniklo v rámci Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace ministerstva školství). Hlavní cílem tohoto centra je rozvoj poznatků a postupů uplatnitelných při návrzích strojů a zařízení zpracovatelského průmyslu, kam patří zejména stroje obráběcí, sklářské, bižuterní, polygrafické, montážní, textilní a jednoúčelové stroje např. pro automobilový průmysl, apod. Všechna centra nabírají nové pracovníky VaV, disponují ojedinělými laboratorními technologiemi. Nejrozšířenější oblastí výzkumu a vývoje na řešeném území jsou technické vědy. Řešené území není z pohledu výzkumu a vývoje ovlivněno pouze institucemi, které se v tomto území přímo nachází, ale také institucemi mimo jeho hranice v rámci Libereckého kraje. K hlavním aktérům výzkumu a vývoje na řešeném území a v rámci Libereckého kraje jsou následující výzkumné instituce:

- Technická univerzita Liberec - Výzkum a vývoj je zde realizován katedrami jednotlivých fakult a Ústavem pro nanomateriály financovaném z OP VaVpI.
- VÚTS, a.s., Liberec - Soukromá výzkumná instituce, která se zaměřuje na kompletní služby při návrhu, vývoji a konstrukci strojních zařízení, které je v malých sériích schopná také vyrábět.
- Membrain s.r.o., Stráž pod Ralskem - výzkumná, inženýrsko-technologická společnost, která působí v oblasti aplikovaného výzkumu membránových procesů a zejména na přenos poznatků vědeckého výzkumu do komerční praxe.
- Strojírenský zkušební ústav s.p., Jablonec nad Nisou - Pobočka státní zkušebny pro tepelná, mechanická a elektrická zařízení, která je důležitým centrem pro testování nových výrobků a technologií.
- TopTec, Turnov - Jediná výzkumná instituce v České republice, která je zaměřena na výzkum a vývoj v oblasti ultrapřesné a speciální optiky.

Na území Libereckého kraje v oblasti výzkumu a vývoje působí řada velkých firem zapojených do nadnárodních holdingů především v oblasti automobilového průmyslu, a střední podniky se zahraničními a českými vlastníky. V oblasti malých podniků se jedná v oblasti výzkumu a vývoje především o jednotlivce - podnikové technology, které však málokdy disponují dostatečnými finančními prostředky na vlastní výzkum a vývoj. K dalším významným subjektům, které působí v oblasti výzkumu a vývoje na území Liberecké kraje s možným pozitivním přínosem pro řešené území patří následující:

- Liberecký kraj
- ARR - Agentura regionálního rozvoje, spol. s r.o.
- Krajská hospodářská komora
- Regionální kontaktní organizace Liberec (RKO Liberec)
- Akademické koordinační středisko Euroregionu Nisa
- CzechInvest – regionální kancelář pro Liberecký kraj
- IQ Park
- Clutex - klastr technických textilií
- Česká membránová platforma o.s (CZEMP)
- ČTPT – Česká technologická platforma pro textil
- Krajská nemocnice Liberec



Výdaje do výzkumu a vývoje v Libereckém kraji od roku 2009 stoupají, největší nárůst byl sledován v roce 2012, kdy bylo do výzkumu a vývoje vloženo téměř o miliardu Kč více než v roce předchozím. V rámci České republiky je Liberecký kraj dle níže uvedených výdajů do výzkumu a vývoje na 7. pozici, viz následující tabulka obsahující celkové výdaje do výzkumu a vývoje v jednotlivých krajích.

**Tabulka 2.4.1: Celkové výdaje do výzkumu a vývoje v Libereckém kraji**

Kraje	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	(mil. Kč)	(mil. Kč)	(mil. Kč)	(mil. Kč)	(mil. Kč)	(mil. Kč)	(mil. Kč)	(mil. Kč)
Hl. m. Praha	15 835	19 186	22 914	22 481	20 906	20 998	23 180	25 337
Jihomoravský kraj	4 654	5 057	5 726	6 047	8 127	8 411	11 170	14 654
Středočeský kraj	4 526	5 072	6 348	5 632	5 649	5 956	6 234	6 090
Moravskoslezský kraj	2 182	2 382	2 765	2 661	3 030	3 114	4 941	4 578
Plzeňský kraj	1 130	1 334	1 394	1 767	1 599	2 295	3 130	3 779
Olomoucký kraj	1 372	1 328	1 511	1 433	1 620	1 599	2 126	3 558
<b>Liberecký kraj</b>	<b>1 110</b>	<b>1 483</b>	<b>1 312</b>	<b>1 517</b>	<b>1 329</b>	<b>1 449</b>	<b>1 861</b>	<b>2 850</b>
Pardubický kraj	1 614	1 906	1 956	1 916	1 866	2 113	2 470	2 781
Jihočeský kraj	1 610	1 713	1 787	1 967	2 123	2 116	2 169	2 570
Zlínský kraj	1 571	1 646	1 721	1 633	1 583	1 809	2 109	2 313
Královéhradecký kraj	1 169	985	1 268	1 213	1 651	1 568	1 675	1 599
Ústecký kraj	589	588	692	808	652	696	784	1 118
Vysočina	707	517	538	698	646	743	780	929
Karlovarský kraj	76	71	78	98	92	106	124	204

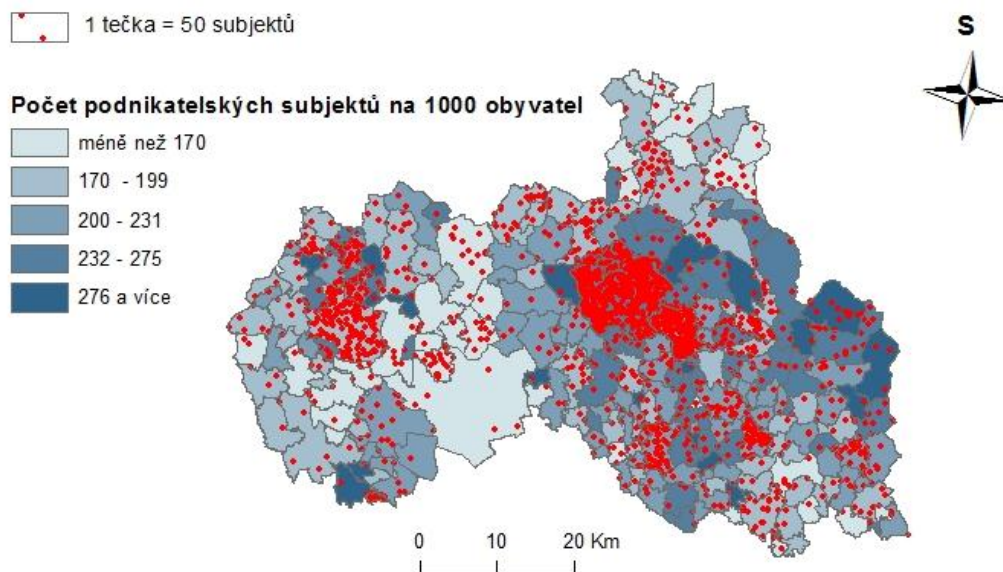
Zdroj dat: Český statistický úřad, 2012

Výzkum a vývoj ve vymezeném území je řešen v rámci RIS 3 (Research and Innovation Strategy) strategie Libereckého kraje, jehož existence je jednou z ex-ante kondicionalit (tj. nutných předběžných podmínek) pro čerpání prostředků z evropských strukturálních a inovačních fondů na oblast výzkumu, vývoje a inovací.

## 2.5 Podnikatelské prostředí

Trh práce a zaměstnanost v území je ovlivňován úrovní podnikatelského prostředí, která má vliv na rozvoj místního hospodářství, ekonomiky i zaměstnanosti. O dobré úrovni podnikatelského prostředí vypovídá vysoká míra podnikatelské aktivity. Míra podnikatelské aktivity v uvedeném území je v porovnání s ostatními oblastmi Libereckého kraje dlouhodobě nadprůměrná. Jak ukazuje graf níže, nejvíce podnikatelských subjektů je ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou, kdy na 1000 obyvatel připadá více než 340 podnikatelských subjektů. V porovnání s obdobím před nástupem ekonomické krize míra podnikatelské aktivity stoupla, což v území indikuje existenci tzv. „švarc systému“, který označuje způsob ekonomické činnosti, při kterém osoby vykonávající činnosti pro zaměstnavatele nejsou jeho zaměstnanci, ale formálně vystupují jako osoby samostatně výdělečně činné. Důvodem jsou především odlišnosti ve výpočtu daňového zatížení a sociálního pojištění, které je pro zaměstnavatele výhodnější.

**Obrázek 2.5.1: Míra podnikatelské aktivity v Libereckém kraji v roce 2013**



Zdroj dat:  
ČSU, Databáze demografických údajů,  
Registr ekonomických subjektů

Zdroj dat: Český statistický úřad, městská obecní statistika, 2013

Pro podnikatelské účely jsou ve městě Liberec zřízeny dvě průmyslové zóny: průmyslová zóna Jih-Doubí (výroba stavebních a obráběcích strojů, izolačních materiálů, autodoplňků, kuchyňského vybavení, spedice, datové a telekomunikační služby, logistika, apod.) a obchodně-průmyslová zóna Liberec Sever - Růžodol (Obchod, služby, obchodní domy, hypermarkety, prodejní sklady, integrované zařízení pro vědu a výzkum, samostatné stavby a areály pro průmyslovou výrobu, provozovny drobné řemeslné výroby a služeb, sklady a skladovací plochy). Další průmyslová zóna se nachází v Hrádku nad Nisou - Za obchvatem (Oldřichovská). V Jablonci nad Nisou se v současné době nachází průmyslová zóna v areálu bývalého LIAZu (ulice Belgická), kde je nutná restrukturalizace činností a intenzifikace využití ploch. Dále nový Územní plán Jablonec nad Nisou vymezuje několik menších výrobních zón v k.ú. Rýnovice a Lukášov (ulice Belgická) K rozvoji podnikatelské činnosti je v tomto území zřízen také Technologický park při VÚTS Liberec, a.s.

Úroveň podnikatelského prostředí je silně ovlivňována dopravní dostupností, která je v současné době kapacitně a technicky nevyhovující, nejhorší je situace v Podještědí. Velká města jsou však napojena na silnice I. třídy, Liberec také na rychlostní silnici R35, která je součástí mezinárodního tahu E442 (viz kapitola 4.1. Dopravní infrastruktura). Mezi jednotlivými sídlami je poměrně hustá síť silnic II. a III. tříd, které však nejsou technicky příliš kvalitní. Pro potřeby dalšího ekonomického rozvoje území a přilákání investorů je nutné dopravní situaci řešit, zejména zkvalitněním stávající dopravní sítě a napojením na rychlostní komunikace.

### 3. Lidské zdroje a občanská vybavenost

Úroveň vzdělání je jedním z faktorů ovlivňujícím kvalitu lidských zdrojů v území. V rámci řešeného území se nachází všechny stupně vzdělání od mateřského po vysokoškolské, které jsou lokalizovány především v centrech území, městech Liberec a Jablonec nad Nisou. Mateřské a základní vzdělání se nachází také v okolních obcích, pro jeho vyhovující funkci je nutná kvalitní dopravní infrastruktura umožňující dojížděku do škol.

Stejně jako školství jsou především v městech Liberec a Jablonec nad Nisou lokalizovány zdravotní a sociální služby a další občanská vybavenost. Problémem v těchto oblastech jsou především chybějící sociální služby a jejich kapacita a nedostatečné technické zázemí liberecké krajské nemocnice, které omezuje její další rozvoj v souladu s potřebami ve zdravotnictví.

#### 3.1 Školství a vzdělávání

Z pohledu školství je nutné řešit především nedostatečné rezervy v kapacitách základních škol. Kromě nedostatečných kapacit je v oblasti školství problémem také špatný technický stav škol a jejich nedostatečná vybavenost. Cílem v oblasti základního školství by mělo být především navyšování stávajících kapacit základních škol, jejich rekonstrukce, modernizace a případné zřizování nových zařízení. Při této činnosti je vhodné kromě potřebné kapacity zvážit také územní lokalizaci škol, která může vést k dalšímu zkvalitňování dostupnosti školství.

Dalším problémem v oblasti vzdělávání je absence koncepce vzdělávání na úrovni správních obvodu. Aktuální koncepce vzdělávání na krajské úrovni řeší pouze středoškolské a vysokoškolské vzdělání, nižší vzdělávání je opomenuto.

#### Mateřské školy

Na řešeném území se nachází celkem 95 mateřských škol s celkovou kapacitou 8 200 míst. Většina mateřských škol je lokalizována v centrech řešeného území, městech Liberec a Jablonec nad Nisou. V rámci SO ORP Liberec nachází celkem 69 mateřských škol na území 11 obcí, jejich celková kapacita je 6 113 míst. Na území 8 obcí SO ORP Jablonec nad Nisou se nachází 26 mateřských škol s celkovou kapacitou 2 087 míst.

**Tabulka 3.1.1: Počty MŠ v obcích na území SO ORP Liberec**

Obec	Počet mateřských škol
Český Dub	3
Hodkovice nad Mohelkou	1
Hrádek nad Nisou	5
Chrastava	5
Jablonné v Podještědí	1
Liberec	48
Nová Ves	2
Osečná	1
Rynoltice	1
Stráž nad Nisou	1
Všelibice	1
<b>Celkem</b>	<b>69</b>

Zdroj: MŠMT - Rejstřík škol a školských zařízení, 2014  
Pozn.: V ostatních obcích SO ORP Liberec se nenachází žádné mateřské školy.

**Tabulka 3.1.2: Počty MŠ v obcích na území SO ORP Jablonec nad Nisou**

Obec	Počet mateřských škol
Jablonec nad Nisou	19
Janov nad Nisou	1
Josefův Důl	1
Lučany nad Nisou	1
Maršovice	1
Nová Ves nad Nisou	1
Rádlo	1
Rychnov u Jablonce nad Nisou	1
<b>Celkem</b>	<b>26</b>

Zdroj: MŠMT - Rejstřík škol a školských zařízení  
Pozn.: V ostatních obcích SO ORP Jablonec nad Nisou se nenachází žádné mateřské školy.

Problémem mateřských škol na řešeném území je jejich rozmístění v území. Existuje řada obcí, ve kterých tento typ školských zařízení není a obyvatelé jsou tak odkázáni na dojíždění do obcí okolních, případně do center vymezené aglomerace. Mateřská škola mimo místo bydliště většinou znamená určité komplikace pro rodiče, které musí děti do těchto zařízení dopravit. Seznam všech mateřských škol na území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou včetně jejich kapacit je uveden v tabulce v Příloze A2 a A3.

### Základní školy

Na řešeném území se nachází celkem 72 základních škol o celkové kapacitě 25 272 míst. Lokalizace základních škol koresponduje s lokalizací škol mateřských, v obcích kde se nachází mateřské školy, se nachází také školy základní. To z těchto obcí dělá významná místa v souvislosti se vzděláním pro ostatní obce řešeného území, ve kterých se tyto školy nenachází. Na území SO ORP Liberec se nachází 52 základních škol na území 11 obcí správního obvodu, jejich celková kapacita je 17 810 míst. Na území SO ORP Jablonec nad Nisou se nachází 20 základních škol v 8 obcích. Jejich celková kapacita 7 462 míst.

**Tabulka 3.1.3: Počty ZŠ v obcích na území SO ORP Liberec**

SO ORP Liberec	Počet základních škol
Český Dub	3
Hodkovice nad Mohelkou	1
Hrádek nad Nisou	5
Chrastava	6
Jablonné v Podještědí	2
Liberec	29
Nová Ves	2
Osečná	1
Rynoltice	1
Stráž nad Nisou	1
Všelibice	1
<b>Celkem</b>	<b>52</b>

*Zdroj: MŠMT - Rejstřík škol a školských zařízení, 2014  
Pozn.: V ostatních obcích SO ORP Liberec se nenachází žádné základní školy.*

**Tabulka 3.1.4: Počty ZŠ v obcích na území SO ORP Jablonec nad Nisou**

SO ORP Jablonec nad Nisou	Počet základních škol
Jablonec nad Nisou	14
Janov nad Nisou	1
Josefův Důl	1
Lučany nad Nisou	1
Nová Ves nad Nisou	1
Rádlo	1
Rychnov u Jablonce nad Nisou	1
<b>Celkem</b>	<b>20</b>

*Zdroj: MŠMT - Rejstřík škol a školských zařízení, 2014  
Pozn.: V ostatních obcích SO ORP Jablonec nad Nisou se nenachází žádné základní školy.*

Na řešeném území jsou aktuálním problémem nedostačující kapacity základních škol. Tento problém se nachází především ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou, problémem je však v rámci celého řešeného území. Dochází k nárůstu počtu dětí zapisovaných do mateřských škol oproti minulým letům, a tato vlna dětí během několika následujících let přejde do oblasti základního vzdělávání. Současné kapacity nejsou pro tento počet žáků dostatečné, infrastruktura základního vzdělání není schopna pokrýt potřeby území, které se budou v budoucnu zvyšovat.

Ačkoliv se základní školy nenachází v každé obci vymezeného území, infrastruktura základního vzdělání je z hlediska dopravní dostupnosti dostatečná vzhledem k pokrytí území silniční sítí a veřejnou dopravou, která spojuje tyto obce s okolními obcemi, které touto infrastrukturou disponují. Stávající infrastruktura základního školství může být problémem pro žáky nižších ročníků, kteří vzhledem ke svému věku nemusí být schopni cestovat do školy veřejnou dopravou samostatně. Ve vyšších ročnících a navazujících stupních školství (střední atd.) lze již předpokládat určitou samostatnost a schopnost přepravy v rámci řešeného území veřejnou dopravou.

Seznam všech základních škol na území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou včetně jejich kapacit je uveden v tabulce v Příloze A4 a A5.

## Střední a vyšší odborné školy

Střední školství je na řešeném území koncentrováno výhradně na území měst Liberec a Jablonec nad Nisou. Nachází se zde široká nabídka středních škol a učilišť s novými i tradičními studijními obory typickými pro Liberecký kraj. Celková kapacita středních škol v území je 14 685 míst.

Na území města Liberec se nachází 18 středních škol, v rámci SO ORP Liberec se dále nachází střední škola v obci Chrastava. Ta je spojena s výchovným ústavem. Dětským domovem a základní školou její pro středoškolské vzdělávání je pouze 16 míst. Celková kapacita střední škol v SO ORP Liberec je 11 041 míst, seznam středních škol na tomto území je uveden v následující tabulce.

**Tabulka 3.1.5: Přehled středních škol působících na území měst SO ORP Liberec**

Název	Kapacita	Obec
Střední odborná škola obchodní s.r.o.	220	Liberec
Podještědské gymnázium, s.r.o.	200	Liberec
Střední škola právní - Právní akademie, s.r.o.	500	Liberec
Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec 11, Partyzánská 530, příspěvková organizace	720	Liberec
Střední průmyslová škola stavební, Liberec 1, Sokolovské náměstí 14, příspěvková organizace	435	Liberec
Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Liberec, Šamánkova 500/8, příspěvková organizace	530	Liberec
Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Liberec, Jeronýmova 425/27, příspěvková organizace	750	Liberec
Střední odborné učiliště nábytkářské a střední odborná škola, s.r.o.	510	Liberec
Střední škola uměleckořemeslná a oděvní Liberec, s.r.o.	200	Liberec
Střední průmyslová škola textilní, Liberec, Tyršova 1, příspěvková organizace	500	Liberec
Střední škola tvorby a designu nábytku, s.r.o.	150	Liberec
Střední škola gastronomie a služeb, Liberec, Dvorská 447/29, příspěvková organizace	2 173	Liberec
Střední umělecká škola v Liberci s.r.o.	100	Liberec
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Liberec, Kostelní 9, příspěvková organizace	350	Liberec
Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická a Vyšší odborná škola, Liberec 1, Masarykova 3, příspěvková organizace	700	Liberec
Střední odborná škola, Liberec, Jablonecká 999, příspěvková organizace	460	Liberec
Střední škola a Mateřská škola, Liberec, Na Bojišti 15, příspěvková organizace	896	Liberec
Střední škola strojní, stavební a dopravní, Liberec II, Truhlářská 360/3, příspěvková organizace	1 631	Liberec
Výchovný ústav, dětský domov se školou, střední škola, základní škola a školní jídelna, Chrastava, Školní 438	16	Chrastava
<b>Celkem</b>	<b>11 041</b>	<b>SO ORP Liberec</b>

Zdroj: MŠMT - *Rejstřík škol a školských zařízení, 2014*

Na území města Jablonec nad Nisou se nachází celkem 7 středních škol s celkovou kapacitou 3 644 míst. Na území správního obvodu je město Jablonec nad Nisou jedinou obcí, ve které se nachází střední školy. Jejich výčet je uveden v následující tabulce.



**Tabulka 3.1.6: Přehled středních škol působících na území měst SO ORP Jablonec nad Nisou**

Název	Kapacita	Obec
Gymnázium, Jablonec nad Nisou, U Balvanu 16, příspěvková organizace	380	Jablonec nad Nisou
Střední škola obchodní a právní, s.r.o.	250	Jablonec nad Nisou
Střední škola řemesel a služeb, Jablonec nad Nisou, Smetanova 66, příspěvková organizace	955	Jablonec nad Nisou
Střední průmyslová škola technická, Jablonec nad Nisou, Belgická 4852, příspěvková organizace	840	Jablonec nad Nisou
Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola, Jablonec nad Nisou, Horní náměstí 1, příspěvková organizace	135	Jablonec nad Nisou
Vyšší odborná škola mezinárodního obchodu a Obchodní akademie, Jablonec nad Nisou, Horní náměstí 15, příspěvková organizace	390	Jablonec nad Nisou
Gymnázium, Jablonec nad Nisou, Dr. Randy 4096/13, příspěvková organizace	694	Jablonec nad Nisou
<b>Celkem</b>	<b>3 644</b>	<b>SO ORP Jablonec nad Nisou</b>

Zdroj: MŠMT - Rejstřík škol a školských zařízení, 2014

Na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou jsou celkem 4 vyšší odborné školy s celkovou kapacitou 544 míst. Seznam těchto škol je uveden v následující tabulce.

**Tabulka 3.1.7: Přehled vyšších odborných škol působících na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**

Název	Kapacita	Obec
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Liberec, Kostelní 9, příspěvková organizace	90	Liberec
Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická a Vyšší odborná škola, Liberec 1, Masarykova 3, příspěvková organizace	100	Liberec
Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola, Jablonec nad Nisou, Horní náměstí 1, příspěvková organizace	24	Jablonec nad Nisou
Vyšší odborná škola mezinárodního obchodu a Obchodní akademie, Jablonec nad Nisou, Horní náměstí 15, příspěvková organizace	330	Jablonec nad Nisou
<b>Celkem</b>	<b>544</b>	

Zdroj: MŠMT - Rejstřík škol a školských zařízení, 2014

Pozn.: V ostatních obcích SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou se nenachází žádné vyšší odborné školy.

## Vysoké školy

Jedinou vysokou školou na území Libereckého kraje je Technická univerzita v Liberci, která se skládá ze šesti fakult (strojní, textilní, přírodovědně-humanitní a pedagogická, ekonomická, umění a architektury, mechatroniky, informatiky a mezioborových studií) a dvou univerzitních ústavů (Ústav zdravotnických studií a Ústav pro nanomateriály, pokročilé technologie a inovace. Na území Jablonce nad Nisou je odloučené pracoviště Technické univerzity - katedra designu textilní fakulty.

Předností Technické univerzity v Liberci je její spojení s praxí, probíhá intenzivní spolupráce s podnikatelskými subjekty při řešení výzkumných projektů, závěrečných prací, v rámci studentských stáží a následném nabízení pracovních míst. V rámci vědecké činnosti spolupracuje s prestižními vědeckými institucemi a univerzitami z celého světa, vzhledem k více než 40 smlouvám s těmito subjekty probíhá také intenzivní výměna studentů se zahraničím.

Na řešeném území dále vysokoškolské vzdělání zastupuje pracoviště Liberec soukromé Vysoké školy Karla Engliše, a.s., které poskytuje vzdělání v programech Ekonomika a management, Bezpečnostně právní studia a Stavební inženýrství a Univerzitní středisko

Liberec Metropolitní univerzity Praha, které poskytuje vzdělání v oborech Mezinárodní vztahy a evropská studia a Veřejná správa.

### **3.2 Zdraví a zdravotnictví**

Zdravotnická zařízení jsou na řešeném území lokalizována především ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou. Na území obou SO ORP se nachází celkem 478 zdravotnických zařízení, z toho 392 přímo v obci s rozšířenou působností Liberec. Zejména v Liberci se nachází kromě základní zdravotnické infrastruktury také velké množství specializovaných zdravotnických zařízení a služeb). Nejvýznamnějším zařízením je Krajská nemocnice Liberec, a.s., která poskytuje zdravotnické služby pro území celého kraje. KN Liberec vznikla z původní okresní nemocnice, kdy nová a specializovaná oddělení byla umístěna do stávajících objektů. Problémem nemocnice je nedostatečná materiálová a technická vybavenost. Rozvojová kapacita krajské nemocnice v současné podobě neexistuje, přitom obor zdravotnictví se neustále vyvíjí dopředu a vzniká tak prostor pro nová silně specializovaná pracoviště. Jedná se například o Oddělení psychiatrie, které má potenciál rozvoje, ale v současnosti jsou pracoviště ve špatném technickém stavu (budova) stejně jako materiální vybavení, zejména je nedostatečná kapacita počtu akutních lůžek pro pacienty s různým typem duševních poruch. Rozvoj těchto a jiných pracovišť je podmíněn přestavbou případně relokací nemocnice. Rozvoj nových zdravotnických oborů a celková modernizace nemocnice budou mít pozitivní vliv na kvalitu a dostupnost zdravotnické péče nejen na řešeném území, ale v rámci celého Libereckého kraje.

Na území správního obvodu působí Záchraná zdravotní služba Libereckého kraje, který zde má výjezdová stanoviště v obcích Liberec, Český Dub, Jablonné v Podještědí a Hrádek nad Nisou. V Liberci se nachází také letecká záchraná služba, která využívá Liberecké letiště.

Zdravotnická zařízení se ve správním obvodu Liberec nachází na území 16 obcí. K obcím mimo Liberec, které disponují větším počtem zdravotnických zařízení s různým zaměřením, patří Český Dub, Hodkovice nad Mohelkou, Hrádek nad Nisou, Chrastava, Jablonné v Podještědí a Osečná. Tyto obce tak představují místa s lokálním významem pro okolní obce bez zdravotnické infrastruktury přímo v obci.

Na území SO ORP Jablonec nad Nisou se zdravotnická zařízení nachází téměř výhradně ve městě Jablonec nad Nisou, z celkového počtu 172 zařízení se jich zde nachází 160. Nejvýznamnějším zařízením je Nemocnice Jablonec nad Nisou, je zde umístěno také výjezdové stanoviště Záchrané zdravotnické služby Libereckého kraje. Zbytek zařízení se nachází v obcích Janov nad Nisou, Josefův Důl, Lučany nad Nisou a Rychnov u Jablonce nad Nisou. Jedná se zejména o praktické lékaře, území správního obvodu je tak závislé na zdravotní infrastruktuře obsahující specializované zařízení ve městě Jablonec nad Nisou, případně v Liberci.

Zdravotnická zařízení jsou koncentrována především v Liberci, Jablonci nad Nisou a v dalších větších městech, ve vzdálenějších obcích je zdravotnická infrastruktura nedostatečná. Není podmínkou, aby obyvatelé menších obcí bez zdravotnické infrastruktury jezdili kvůli všem svým potřebám do Liberce nebo Jablonce nad Nisou, ale mohou využít zdravotnickou infrastrukturu ve větších obcích, jako jsou Hrádek nad Nisou, Chrastava nebo Jablonné v Podještědí. Jako problémové z hlediska zdravotnické infrastruktury se jeví malé obce v Podještědí (Cetenov, Zdislava, Všelibice a Janovice v Podještědí), které touto infrastrukturou nedisponují a navíc jsou odtrženy od hlavní silniční sítě v území, což pro tyto obce snižuje dopravní dostupnost zdravotnické infrastruktury.

**Tabulka 3.2.1: Počet zdravotnických zařízení v obcích SO ORP Liberec**

Obec	Počet Zdravotnických zařízení
Český Dub	8
Dlouhý Most	1
Hodkovice nad Mohelkou	9
Hrádek nad Nisou	19
Chrastava	15
Jablonné v Podještědí	14
Kryštofovo Údolí	1
Křižany	3
Liberec	392
Mníšek	1
Osečná	7
Rynoltice	2
Stráž nad Nisou	3
Světlá pod Ještědem	1
Všelibice	1
Zdislava	1
<b>Celkem</b>	<b>478</b>

*Zdroj dat: Registr zdravotnických zařízení, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2014  
Pozn.: V ostatních obcích SO ORP Jablonec nad Nisou se nenachází žádná zdravotnická zařízení*

**Tabulka 3.2.2: Počty zdravotnických zařízení na území SO ORP Jablonec nad Nisou**

Obec	Počet zdravotnických zařízení
Jablonec nad Nisou	160
Janov nad Nisou	3
Josefův Důl	1
Lučany nad Nisou	2
Rychnov u Jablonce nad Nisou	6
<b>Celkem</b>	<b>172</b>

*Zdroj dat: Registr zdravotnických zařízení, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2014  
Pozn.: V ostatních obcích SO ORP Jablonec nad Nisou se nenachází žádná zdravotnická zařízení*

### 3.3 Sociální péče

V rámci SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou jsou obce, na jejichž území se nachází sociálně vyloučené lokality. V libereckých městských částech Jeřáb a Františkov žije komunita ohrožených sociálním vyloučením, která čítá cca 600 osob. Osoby ohrožené sociálním vyloučením bydlí také v 9 ubytovnách na území města. V obci Hrádek nad Nisou žije přibližně 300 lidí ohrožených sociálním vyloučením. Zvýšená koncentrace osob ohrožených sociálním vyloučením je také v Jablonci nad Nisou (ulice Revoluční, Dlouhá, Souběžná, ubytovna Janov).

Stejně jako v případě zdravotnictví jsou zařízení sociálních služeb lokalizována zejména v Liberci a Jablonci nad Nisou. Na území SO ORP Liberec se nachází 56 sociálních služeb, z toho 47 přímo v Liberci, a dále v obcích Českých Dub, Hodkovice nad Mohelkou, Chrastava, Nová Ves a Stráž nad Nisou. Počty jednotlivých druhů sociálních služeb v obcích SO ORP Liberec jsou uvedeny v následující tabulce:

**Tabulka 3.3.1: Počty jednotlivých druhů sociálních služeb v obcích SO ORP Liberec**

	Český Dub	Hodkovice nad Mohelkou	Chrastava	Liberec	Nová Ves	Stráž nad Nisou
Centra denních služeb	-	-	-	2	-	-
Denní stacionáře	-	1	-	2	-	-
Týdenní stacionáře	-	-	-	2	-	-
Domovy pro osoby se zdrav. postižením	-	1	-	5	1	-
Domovy pro seniory	1	-	1	2	-	-
Domovy se zvláštním režimem	1	-	-	2	-	-
Chráněné bydlení	-	1	-	3	-	-
Azylové domy	-	-	-	2	-	1
Domy na půl cesty	-	-	-	1	-	-
Nízkoprahová denní centra	-	-	-	1	-	-
Nízkoprahová zařízení pro děti a	-	-	-	2	-	-

	Český Dub	Hodkovice nad Mohelkou	Chrastava	Liberec	Nová Ves	Stráž nad Nisou
mládež						
Noclehárny	-	-	-	1	-	-
Terapeutické komunity	-	-	-	-	1	-
Sociální poradny	-	-	-	11	-	-
Sociálně terapeutické dílny	-	-	-	2	-	-
Centra sociálně rehabilitačních služeb	-	-	-	6	-	-
Pracoviště rané péče	-	-	-	1	-	-
Intervenční centra	-	-	-	1	-	-
Služby následné péče	-	-	-	1	-	-
<b>Celkem:</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>1</b>	<b>47</b>	<b>2</b>	<b>1</b>

Zdroj: Český statistický úřad, data k 31. 12. 2012

Pozn.: V ostatních obcích SO ORP Liberec se nenachází žádná sociální služba.

V SO ORP Jablonec nad Nisou se nachází 17 zařízení sociálních služeb na území dvou obcí, 14 služeb v Jablonci nad Nisou a 3 služby v obci Lučany nad Nisou. Počty jednotlivých druhů sociálních služeb na území SO ORP Jablonec nad Nisou jsou uvedeny v následující tabulce.

**Tabulka 3.3.2: Počty jednotlivých druhů sociálních služeb v obcích SO ORP Jablonec nad Nisou**

	Jablonec nad Nisou	Lučany nad Nisou
Centra denních služeb	2	-
Domovy pro osoby se zdrav. postižením	1	1
Domovy pro seniory	1	-
Domovy se zvláštním režimem	1	-
Chráněné bydlení	1	1
Azylové domy	1	-
Nízkoprahová denní centra	1	-
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	2	-
Noclehárny	1	-
Sociální poradny	3	-
Sociálně terapeutické dílny	-	1
<b>Celkem</b>	<b>14</b>	<b>3</b>

Zdroj: Český statistický úřad, data k 31. 12. 2012

Pozn.: V ostatních obcích SO ORP Jablonec nad Nisou se nenachází žádná sociální služba.

Trend stárnutí populace, který lze sledovat jak na řešeném území, tak v rámci celé České republiky bude v budoucnu výraznou hrozbou z hlediska jak počtu služeb, tak jejich kapacity již nedostatečnou infrastrukturu sociálních služeb v území. Hlavním problémem jsou především kapacity domovů pro seniory, kterých se na řešeném území nachází pouze 5, problémy s kapacitami jsou však také v ostatních sociálních službách. S nárůstem počtu osob starších 65 let budou požadavky pro tyto kapacity dále narůstat. Problémem je také absence některých typů terénních a pobytových sociálních služeb, například domů na půli cesty nebo krizové pomoci.

Problém nastane také u nepobytových sociálních služeb, jelikož senioři vzhledem ke svému věku nebudou schopni využít cestování veřejnou dopravou do Liberce a Jablonce nad Nisou, což sníží pro tyto osoby dostupnost sociálních služeb koncentrovaných především v těchto městech. Problém se s dostupností sociálních služeb se výrazně dotkne menších obcí v Podještědí, které leží mimo hlavní silniční síť na řešeném území. V souladu s nárůstem počtu seniorů bude růst význam problému existence bariér v území, které snižují mobilitu těchto osob. Jednou z priorit je tak odstraňování bariér a budování bezbariérových přístupů včetně posilování bezbariérové městské hromadné dopravy, které přispějí k mobilitě těchto osob a zvýší tak celkovou dostupnost nejen sociálních služeb, ale veškeré občanské vybavenosti.

Města Liberec a Jablonec nad Nisou mají zpracovány komunitní plány sociálních služeb, které jsou důležitým a efektivním podkladem pro řešení sociálních služeb v řešeném území a jsou prvním důležitým krokem ke strategickému plánování v oblasti sociálních služeb na základě aktuálních potřeb území a jeho občanů. V Liberci je problémem neaktuálnost tohoto komunitního plánu, který navíc není implementovaný a propojený s finančními zdroji. Pro řešení sociálních služeb v Liberci je tak potřeba komunitní plán aktualizovat dle současného lokálního stavu v této oblasti.

### 3.4 Kultura

Na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou je pořádáno množství místních i regionálních kulturních akcí. Na území se nachází kulturně-historické památky, které tvoří potenciál území nejen pro kulturní vyžití jeho občanů, ale skrývají také potenciál pro cestovní ruch. Kulturní zařízení, typu divadla, městské knihovny, muzea a výstavní síně, jsou soustředěny pouze ve větších městech. Podstatná část kulturních zařízení vyšší občanské vybavenosti je umístěna v Liberci a Jablonci nad Nisou.

Nejvýznamnějšími památkami na řešeném území jsou Národní kulturní památky Horský hotel a televizní vysílač Ještěd u Liberce (čekatel na zápis do seznamu UNESCO), Kostel sv. Vavřince a Zdislavy a Zámek Lemberk. Dále jsou na území vymezeny městské a vesnické památkové zóny, seznam je uveden v následující tabulce.

**Tabulka 3.4.1: Významné památky na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**

Typ památky	Název
Národní kulturní památky	Horský hotel a televizní vysílač Ještěd u Liberce (Liberec)
	Kostel sv. Vavřince a Zdislavy v Jablonné v Podještědí (Jablonné v Podještědí)
	Zámek Lemberk (Jablonné v Podještědí)
Městské památkové zóny	Český Dub
	Hodkovice nad Mohelkou
	Hrádek nad Nisou
	Jablonec nad Nisou
	Jablonné v Podještědí
	Liberec
Vesnické památkové zóny	Kryštofovo Údolí

*Zdroj: Národní památkový ústav, MonumNet, 2014*

Celkem se na území SO ORP Liberec nachází 394 chráněných nemovitých památek, na území SO ORP Jablonec je těchto památek 220. Řada památek se nachází v nevyhovujícím stavu, není jim věnována nutná péče v důsledku nedostatku finančních prostředků a nekonceptního přístupu při řešení renovace a údržby.

### 3.5 Sport a tělovýchova

Řešené území nabízí škálu různých možností pro sportovní vyžití a aktivní rekreaci. V letní sezóně se jedná především o pěší a cyklistickou turistiku, v Jablonci nad Nisou se nabízí škála sportovně rekreačních aktivit v souvislosti s jabloneckou přehradou v zimě pak běžecké a sjezdové lyžování v areálu Ještěd a Jizerských horách. V městech a obcích SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou se nachází různá sportovní zařízení - hřiště, stadiony, sportovní areály, specializované areály apod. V rámci ORP Liberec existuje Koncepce rozvoje tělovýchovy a sportu, do které je zapojeno cca 300 podnikatelských subjektů.



### 3.6 Spolková činnost

Na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou působí řada spolků a občanských sdružení. Těch se na území vyskytuje cca 300. Patří sem spolky zajišťující aktivity pro děti a mládež, které jsou lokalizovány především v městech Liberec a Jablonec nad Nisou, dále zájmové a sportovní spolky, kulturní a společenské spolky, spolky činné v oblasti přírody a životního prostředí a sdružení nájemníků a vlastníků a majitelů domů. Vysoký počet spolků v jednotlivých skupinách zajišťuje pokrytí území potřebnými činnostmi a aktivitami a přispívá tak ke zvyšování atraktivity území pro život.

### 3.7 Bydlení

Na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou dochází k výstavbě nových bytů především v zázemí měst - projevuje se proces suburbanizace. V letech 2005 - 2012 došlo k nejintenzivnější výstavbě v obcích Šimonovice a Bedřichov, výstavba nových bytů probíhá ve všech obcích řešeného území. Tento ukazatel v kombinaci s nárůstem počtu obyvatel především migrací poukazuje na atraktivitu řešeného území k bydlení. Intenzita bytové výstavby v letech 2005 - 2012 v jednotlivých obcích řešeného území je uvedena v následující tabulce.

**Tabulka 3.7.1: Intenzita bytové výstavby v SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou 2005 - 2012**

Obec	ORP	Intenzita bytové výstavby 2007 - 2012
Bílá	Liberec	24,1
Bílý Kostel nad Nisou	Liberec	26,0
Cetenov	Liberec	8,5
Český Dub	Liberec	6,7
Dlouhý Most	Liberec	49,4
Hlavice	Liberec	4,6
Hodkovice nad Mohelkou	Liberec	34,7
Hrádek nad Nisou	Liberec	17,9
Chotyně	Liberec	14,4
Chrastava	Liberec	11,9
Jablonné v Podještědí	Liberec	17,0
Janovice v Podještědí	Liberec	12,7
Janův Důl	Liberec	21,8
Jeřmanice	Liberec	83,1
Kryštofovo Údolí	Liberec	17,3
Křižany	Liberec	25,2
Liberec	Liberec	28,7
Mníšek	Liberec	45,9
Nová Ves	Liberec	35,5
Oldřichov v Hájích	Liberec	34,2
Osečná	Liberec	20,8
Proseč pod Ještědem	Liberec	44,7
Rynoltice	Liberec	31,9
Stráž nad Nisou	Liberec	51,0
Světlá pod Ještědem	Liberec	20,0
Šimonovice	Liberec	215,4
Všelibice	Liberec	20,8
Zdílava	Liberec	13,7
Bedřichov	Jablonec nad Nisou	190,3

Obec	ORP	Intenzita bytové výstavby 2007 - 2012
Dalešice	Jablonec nad Nisou	82,0
Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou	16,7
Janov nad Nisou	Jablonec nad Nisou	29,8
Josefův Důl	Jablonec nad Nisou	25,9
Lučany nad Nisou	Jablonec nad Nisou	25,6
Maršovice	Jablonec nad Nisou	50,1
Nová Ves nad Nisou	Jablonec nad Nisou	36,2
Pulečň	Jablonec nad Nisou	76,6
Rádlo	Jablonec nad Nisou	54,9
Rychnov u Jablonce nad Nisou	Jablonec nad Nisou	52,3

Zdroj dat: Český statistický úřad, 2012

Problémem na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou je zastaralost bytového fondu. Byty vystavěné v období do roku 1945 tvoří necelou třetinu všech bytů na území obou správních obvodů, téměř 18 % bytů bylo vystavěno před rokem 1919. Nejvyšší podíl bytů byl vystavěn v období let 1971 - 1990. Se stářím bytového fondu souvisí špatný technický stav bytů. Technický stav bytů je nutné udržovat pro zajištění dostatečně kvalitního bydlení. Vzhledem k trendu stárnutí populace je nutné udržovat bytový fond ve stavu, který nabídne bydlení vhodné pro seniory a zajistí tak realizaci sociální politiky na řešeném území. Stáří bytového fondu na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou je uvedeno v následující tabulce.

**Tabulka 3.7.2: Stáří bytového fondu v SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**

Období	SO ORP Liberec		SO ORP Jablonec nad Nisou	
	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)
1919 a dříve	9 723	17,2	3 920	17,9
1920 - 1945	8 103	14,3	3 114	14,2
1946 - 1960	1 505	2,7	280	1,3
1961 - 1970	5 020	8,9	1 702	7,8
1971 - 1980	11 829	20,9	4 726	21,5
1981 - 1990	9 559	16,9	4 435	20,2
1991 - 2000	4 321	7,6	1 908	8,7
2001 - 2011	5 248	9,3	1 512	6,9
nezjištěno	1 385	2,4	347	1,6
Celkem	56 693	100,0	21 944	100,0

Zdroj dat: Český statistický úřad, 2012

### 3.8 Další občanská vybavenost

Objekty další občanské vybavenosti, jako jsou například obchody, nákupní centra, knihovny, banky apod., jsou lokalizovány především v centrech řešeného území, městech Liberec a Jablonec nad Nisou, a větších obcích ve správních obvodech. Vzhledem k tomu, že v řešeném území převládají především malé obce bez dostatečné vlastní občanské vybavenosti, je podmínkou pro pokrytí občanskou vybaveností zejména dobrá dopravní infrastruktura pro dojížděku do Liberce, Jablonce nad Nisou a dalších větších měst v území.

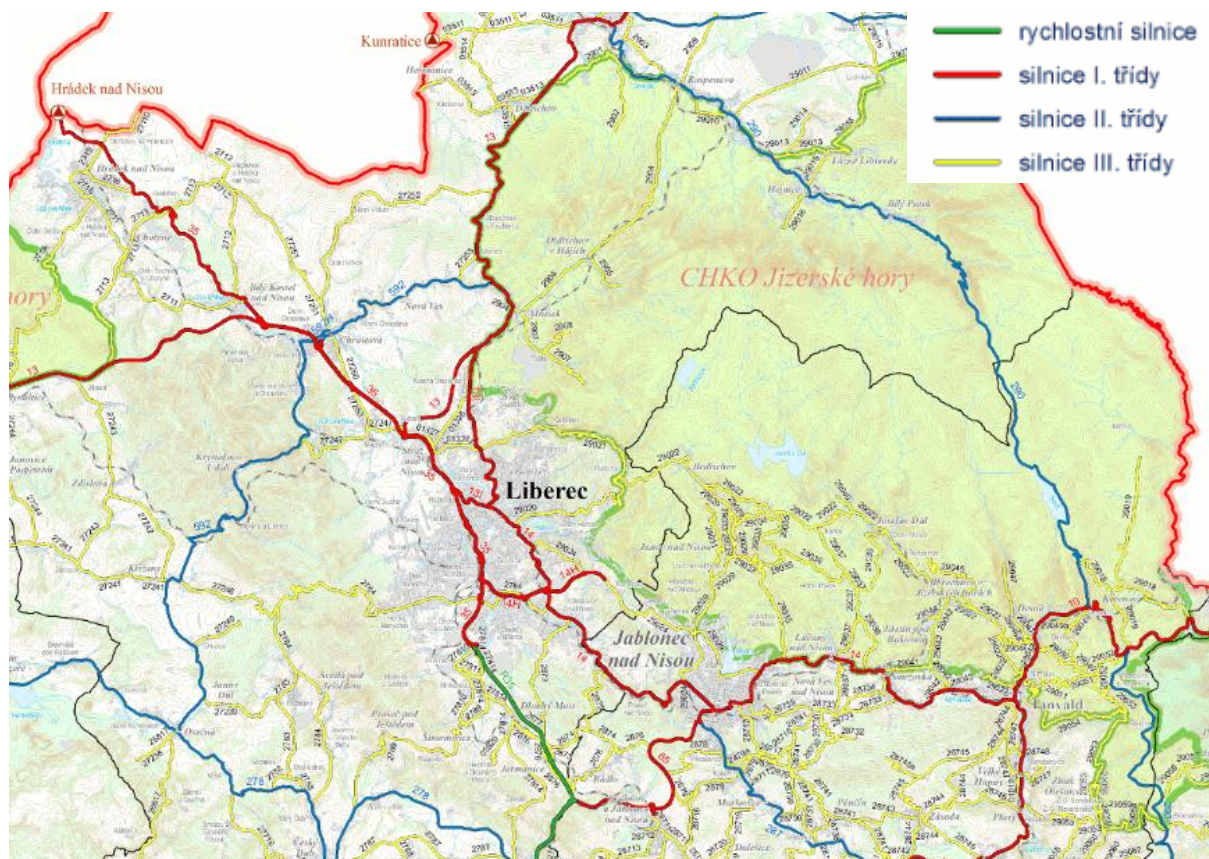
## 4. Infrastruktura

### 4.1 Dopravní infrastruktura

#### Silniční doprava

Územím SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou prochází síť silnic skládající se z komunikací I. až III. třídy. Silniční síť řešeného území je zobrazena na následující Mapě.

Obrázek 4.1.1: Silniční síť v řešeném území a jeho okolí



Zdroj dat: Ředitelství silnic a dálnic ČR, aktuální k 1. 1. 2014

#### Silnice I. třídy

**Silnice R35** představuje páteřní trasu spojující Čechy a Moravu. V provozu je řada vzájemně nepropojených částí, jejichž dostavba a propojení je jednou z nejvyšších priorit dostavby české silniční sítě. Řešeným územím prochází úsek silnice R35 mezi městy Liberec a Turnov. V Turnově se tato silnice napojuje na silnici R10 a spojuje tak města Liberec a Praha a napojuje centrální část Libereckého kraje na českou dálniční síť. Napojení měst Liberec a Jablonec nad Nisou na město Praha výrazně ovlivňuje demografickou strukturu obyvatelstva a ekonomický stav území vzhledem k možnosti efektivní dojížděky Prahy za prací nebo vzděláním, případně řešené území slouží jako spádová oblast pro obyvatele Prahy v oblasti rekreace a víkendových pobytů. Vzhledem k úzké vazbě řešeného území s Prahou má silnice R/35 nejvyšší intenzitu dopravy na řešeném území a kapacitně je toto spojení nedostatečné. V budoucnu lze navíc očekávat nárůst pohybu osob mezi Prahou a řešeným územím, což při současném stavu povede k dalšímu snížení dopravního spojení a zvýšení vlivu na technický stav komunikací. Správní obvod ORP Jablonec nad Nisou je na silnici R35 napojen prostřednictvím **silnice I/65**.

**Silnice I/35** spojuje řešené území s Německem, konkrétně s hraničním přechodem v obci Hrádek nad Nisou. Prochází městy Liberec, Turnov a dále pokračuje směrem na Jičín.

S Karlovarským a Ústeckým krajem je řešené území spojeno **silnicí I/13**, která prochází městem Liberec a dále pokračuje přes město Frýdlant až k polským hranicím v obci Habartice, kde představuje významné spojení s Polskem.

Spojení mezi centry řešeného území - městy Liberec a Jablonec nad Nisou - tvoří **silnice I/14**, procházející centry obou měst. V následujících letech se připravuje přeložka silnice I/14 Liberec - Jablonec severní stopou (přes Kunratice). Za městem Jablonec nad Nisou silnice pokračuje na Královehradecký a Pardubický kraj. Dalším významným spojením měst Liberec a Jablonec nad Nisou je na silnici I/14 navazující silnice III. třídy č. 29024 vedoucí přes obce Kunratice a Rýnovice a silnice vedoucí přes Liberecké městské části Starý Harcov, Nový Harcov a městskou část Jablonce nad Nisou Lukášov.

## Silnice II. třídy

Západní částí SO ORP Liberec prochází **silnice II/270**, která je v obci Jablonné v Podještědí spojena se silnicí I/13. Představuje tak spojení řešeného území s oblastí obcí Mimoň, Doksy a Dubá.

Krátký úsek **silnice II/277** prochází jižní částí SO ORP Liberec a představuje spojení místního významu mezi obcí Český Dub a Středočeským krajem.

**Silnice II/278** spojuje obce Stráž pod Ralskem - Osečná - Český Dub - Hodkovice nad Mohelkou a spolu se silnicemi II/270 a II/598 tvoří významné spojení sídel v jižní části SO ORP Liberec.

**Silnice II/592** procházející na řešeném území obcemi Osečná - Křižany - Chrastava - Mníšek dále napojuje území na město Frýdlant. V obci Chrastava je napojena silnicí I/35.

Jedinou silnicí druhé třídy na území SO ORP Jablonec nad Nisou je **silnice II/287**, která tvoří spojení mezi silnicemi I/10 a I/65. Představuje tak významné spojení území správního obvodu s páteří silniční sítě.

Stávající silniční síť je na větší části území z pohledu propojení sídel dostatečná a poskytuje dobrou dostupnost mezi jednotlivými obcemi řešeného území a jeho centry - městy Liberec a Jablonec nad Nisou. Zhoršena dopravní dostupnost lze sledovat v malých obcích, které jsou odtrženy od hlavní silniční sítě (silnice II. třídy a výše). Jedná se například o obce Janovice v Podještědí, Cetenov, Zdislava, Všelibice. Vzhledem k tomu, že se jedná o malé obce bez potřebné vybavenosti (školství, zdravotnictví, sociální služby), představuje nedostatečné napojení na centra řešeného území problém právě z hlediska dostupnosti této vybavenosti.

Problémem silniční sítě na řešeném území je však jejich nedostatečná kapacita a technický stav. Silnice I. třídy navíc vzhledem k absenci obchvatů prochází zastavěnými centry sídel, která jsou v důsledku intenzivní dopravy zatěžována hlukem a emisemi. Silnice II. třídy a nižší jsou v mnoha případech v technicky nevyhovujícím stavu a vyžadují zásadní rekonstrukci. Neřešení tohoto problému bude vzhledem k vysoké intenzitě dopravy a silné závislosti menších obcí na dojížděcí službách i do zaměstnání znamenat další zhoršení stavu silniční sítě.

Jedním ze stávajících problémů je také bezpečnost dopravy, zejména v oblasti s intenzivní dopravou. Nejrizikovějšími místy v rámci regionu jsou města Liberec a Jablonec nad Nisou, na silnicích v těchto městech existuje řada úseků s častými dopravními nehodami, což je dáno především vysokou intenzitou dopravy. Dle počtu dopravních nehod se jeví jako nebezpečné také úseky silnic I/35 a I/14. Dopravní nehody jsou způsobeny mimo lidský činitel tak



nevyhovujícím technickým stavem vozovek (např. výtluky), srážky s chodci v nebezpečných a nepřehledných úsecích, srážky se zvěří na silnicích mimo zastavěná území obcí apod. Pro zvyšování bezpečnosti v dopravě je nutné v rizikových lokalitách a úsecích odstraňovat dopravní závady buď úpravou místního řešení dopravy značením, odstraňování bariér omezující přehlednost, bezpečnostním řešením křižovatek a přechodů s výstavbou bezpečnostních prvků a nutnou údržbou silnic, jelikož v případě neřešení se bude technický stav v důsledku intenzivní dopravy a vlivu počasí v zimních měsících dále zhoršovat, což povede k dalšímu snižování dopravní bezpečnosti.

### Intenzita silniční dopravy

Dle výsledků posledního sčítání dopravy realizovaného v roce 2010 je nejintenzivnější provoz v řešeném území na silnici R35 a I/35. Na úseku z obce Hodkovice nad Mohelkou do Liberce projede za den cca 22 000 motorových vozidel, na území obce Liberec je intenzita dopravy na této komunikaci nejvyšší, cca 33 000 motorových vozidel za den. Mezi obcemi Liberec a Bílý Kostel nad Nisou je na této komunikaci intenzita dopravy cca 14 000 až 17 000 motorových vozidel za den, ve zbylém úseku na řešeném území se intenzita pohybuje kolem 4 000 motorových vozidel za den. Dalšími silnicemi s vysokou intenzitou dopravy jsou komunikace I/10 a I/65, intenzita na těchto silnicích se pohybuje kolem hodnoty 9 000 motorových vozidel za den.

K významným komunikacím s ohledem na intenzitu dopravy jsou dále silnice I/13 spojující Liberec s Ústeckým krajem, Karlovarským kraje, Frýdlandem a dále Polskem a silnice II/270. Intenzita na vybraných komunikacích řešeného území je uvedena na následujícím obrázku.

**Obrázek 4.1.2: Intenzita dopravy SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**



Zdroj dat: Ředitelství silnic a dálnic ČR, 2012



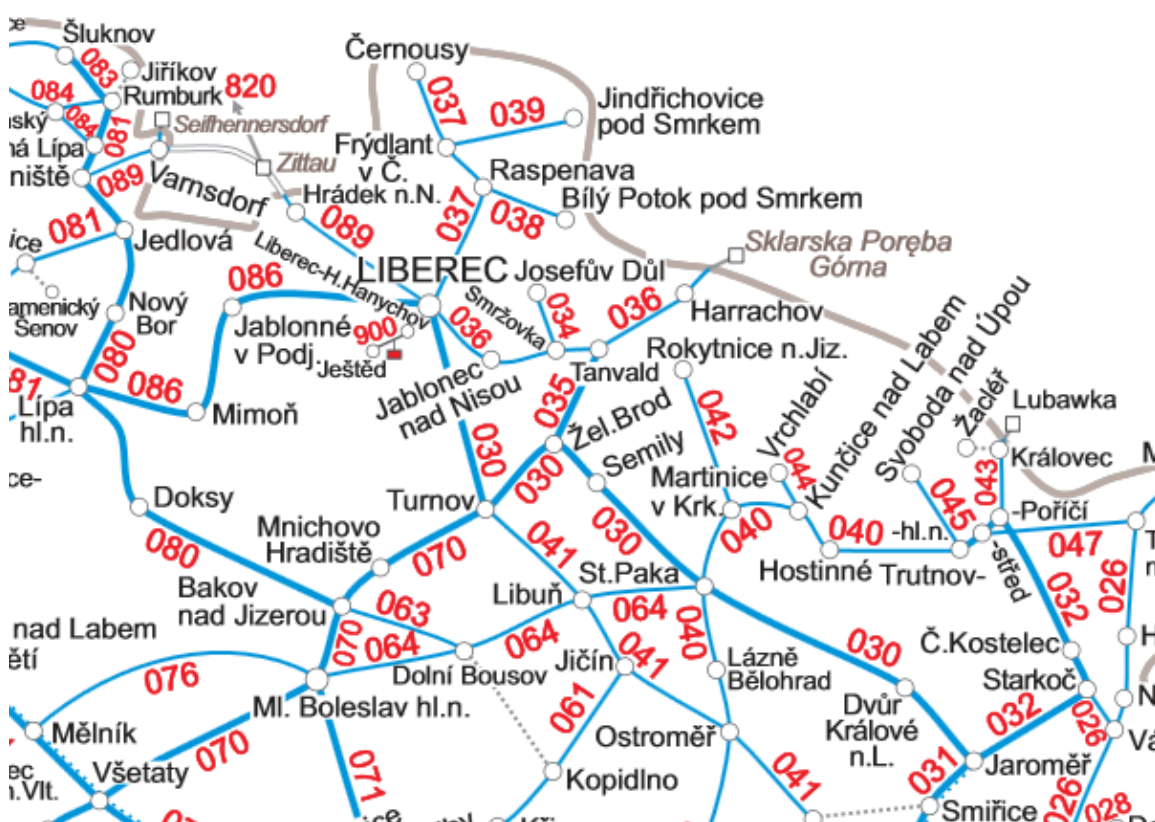
## Doprava v klidu (parkování)

Problémem v oblasti parkování je především koncentrace parkovacích míst v centrech měst Liberec a Jablonec nad Nisou, chybí naopak parkovací místa v mimojádrových územích a na sídlištích. Chybí také parkovací místa na okrajích těchto měst s návazností na městskou hromadnou dopravu, které by umožnila autem dojíždějícím osobám navázat na MHD, čímž by došlo ke snížení intenzity dopravy v městských centrech.

## Železniční doprava

Řešeným územím neprochází žádná železniční trať náležící do mezinárodní koridorové sítě, chybí dobré napojení na vysokorychlostní železniční trať. Nevyhovující je technický stav železniční sítě, zejména z pohledu elektrifikace. Na hlavní železniční síť je území napojeno železniční tratí Liberec - Turnov, z Turnova pak existuje napojení na Prahu a Pardubice. Na následujícím obrázku je zobrazena železniční síť na řešeném území.

Obrázek 4.1.3: Železniční síť v řešeném území a jeho okolí



Zdroj: České dráhy, a.s., mapa železniční sítě, 2014

Řešeným územím prochází následující železniční tratě:

**030 (Pardubice-) Jaroměř - Liberec** - železniční trať spojuje město Liberec s dalšími obcemi řešeného území, jedná se obce Jeřmanice, Rádlo, Rychnov u Jablonce nad Nisou a Hodkovice nad Mohelkou. Dále trať pokračuje do města Turnov, odkud existuje napojení na Prahu a Pardubice. Tato trať je jako terciární trať součástí systému AGTC a MD ČR usiluje o její zařazení do evropské sítě TENT v úseku Praha - Zhořelec.

**036 Liberec - Tanvald – Harrachov** - železniční trať 036 vzájemně spojuje centra vymezeného území - města Liberec a Jablonec nad Nisou. Za Jabloncem trať dále pokračuje přes Novou Ves nad Nisou na město Tanvald a Harrachov. Trať dále pokračuje do Polska, v současné době však není využívána. V Liberci je tato trať napojena na celostátní trať 030, 037, 086 a 086.

**037 Liberec - Černousy** - trať 037 vede z města Liberce severním směrem a na řešeném území dopravně spojuje obce Mníšek a Stráž nad Nisou. Trať dále pokračuje přes Frýdlant a Černousy do Polska skrz hraniční přechod Frýdlant v Čechách, a představuje tak železniční napojení řešené oblasti na Polsko.

**086 Liberec - Česká Lípa** - trať tvoří významné spojení města Liberec jakožto centra Libereckého kraje a města Česká Lípa. V rámci řešeného území trať představuje železniční spojení obcí Kryštofovo údolí, Křížany, Zdislava, Rynoltice a Jablonné v Podještědí.

**089 Liberec - Zittau (-Varnsdorf)** - V rámci řešeného území spojuje město Liberec s obcemi Chrastava a Hrádek nad Nisou. Trať dále pokračuje přes Polsko a Německo do města Varnsdorf. Trať 089 představuje napojení řešeného území na regionální německou železniční dopravu přes město Žitava (Zittau).

### Letecká doprava

Na řešeném území se dle Analýzy dopravy na území Libereckého kraje (aktualizace 2013) nachází 3 letiště. **Letiště Liberec** je stanoveno jako mezinárodní neveřejné letiště s vnější hranicí. Nachází se přibližně 2,5 km od centra města a je dobře napojeno na komunikační síť města. Letiště zajišťuje významný provoz lezecké záchranné služby, Policie ČR a Armády ČR. Provozovatel letiště, Aeroklub Liberec, o.s., zde vykonává sportovní a výcvikové lety.

Letiště Liberec má potenciál pro získání statutu mezinárodního veřejného letiště vzhledem k možnému podílu při evropské integraci jako možná rychlý způsob přepravy cestujících v ekonomické a podnikatelské sféře na vzdálenosti kolem 500 km a kratších. Tento záměr je uveden také v Zásadách územního rozvoje Libereckého kraje.

**Letiště Hodkovice nad Mohelkou** je vzdáleno cca 2 km od centra města. Provozovatelem letiště je Aeroklub Hodkovice nad Mohelkou a je využíváno pro sportovní a výcvikové lety. Letiště Český Dub je využíváno pouze pro soukromé a rekreační lety hangárových ultralehkých letadel.

### Vodní doprava

Na řešeném území se nenachází žádná forma vodní dopravy. Jedinou formou lodní dopravy v Libereckém kraji je rekreační plavba na Máchově jezeře.

### Cyklistické stezky

Nejvýznamnější cyklotrasou procházející řešeným územím je mezinárodní cyklokoridor „ODRA - NISA“, která má trasu Žitava – Hrádek nad Nisou – Liberec – Sychrov – Turnov – Pleskotský mlýn – Jičín, případně v její horské variantě – Liberec – Dlouhý Most – Rychnov u Jablonce nad Nisou – Nová Ves nad Nisou (pramen Nisy).

Z regionálního a místního pohledu je síť cyklostezek na řešeném území nedostatečná. Ve větších městech chybí potřebná cyklistická infrastruktura pro využití této dopravy k dojížděcí do školy či zaměstnání, na území měst a obcí navíc existují kritické úseky průjezdů cyklistů. Síť cyklostezek mimo zastavěné území jednotlivých obcí je nedostatečná a nepokrývá potenciál území, který kromě přepravy spočívá také v cykloturistice a cestovním ruchu. Jednotlivé cyklostezky jsou rozděleny nepropojenými úseky a mnohdy je tak nutné využít rušných silnic s intenzivní dopravou.

## 4.2 Dopravní obslužnost

Za dopravní obslužnost je považováno zajištění dopravy pro veřejnost pro všechny dny v týdnu, a to zejména z důvodu dojížděky do škol, zaměstnání, zdravotnických a sociálních služeb, na úřady apod. Vzhledem k tomu, že většina této vybavenosti se nachází především

v centrech řešeného území, tedy městech Liberec a Jablonec nad Nisou, je v rámci dopravní obslužnosti důležité především dopravní napojení okolních obcí na tato města.

Řešené území je zapojeno do Integrovaného dopravního systému Libereckého kraje (IDOL). V rámci IDOL lze využít železniční dopravu, příměstskou autobusovou dopravu a městskou hromadnou dopravu. Do tohoto systému jsou zapojeni následující dopravci: BusLine, a.s., České dráhy, a. s., ČSAD Česká Lípa a.s., ČSAD Liberec, a.s., Dopravní podnik měst Liberce a Jablonce nad Nisou, a.s., GW Train Regio, a. s. a Vogtlandbahn - GmbH.

V rámci železniční dopravy je majoritním provozovatelem na řešeném území společnost České Dráhy, a.s. Linky této společnosti představují spojení okolních obcí s městy Liberec a Jablonec nad Nisou a také napojení na celostátní železniční síť a zahraničí. Kromě Českých drah zde působí také společnost GW Train Regio a.s., která provozuje vlakovou linku na trase Liberec - Tanvald - Harrachov - Szklarska Poręba Górna a německý železniční dopravce Vogtlandbahn, provozující vlakovou linku na trase Liberec - Žitava - Rybníště.

Obce řešeného území jsou propojeny s jeho centry prostřednictvím příměstské autobusové dopravy, která je provozována společnostmi ČSAD Liberec a Busline, a.s. Příměstská doprava kromě napojení obcí na města Liberec a Jablonec nad Nisou představuje také napojení území na významná města jeho okolí, například Turnov, Frýdlant, Mnichovo Hradiště, Mladá Boleslav a také napojení na Polsko, konkrétně obce Bogatynia, Zawidów, Sulików/Zgorzelec a Sieniawka. Do řešeného území zasahují také linky příměstské autobusové dopravy ČSAD Česká Lípa, a.s.

Provozovatelem městské hromadné dopravy na území Liberce, Jablonce nad Nisou a jejich příměstských obcí je Dopravní podnik měst Liberce a Jablonce nad Nisou, a.s. (dále jen DPMLJ). Na území města Liberec je MHD zajišťována tramvajovými linkami o celkové délce 21 km. Speciálním druhem tramvajové dopravy je linka č. 11, která spojuje Liberec s městem Jablonec nad Nisou. Ta je v současné době v rekonstrukci a předpokládá se přerušení jejího provozu na období jednoho roku, předpokládané ukončení výluky je v termínu březen 2015. V oblasti tramvajové dopravy je nutná dostavba úseků v nepropojených oblastech a rekonstrukce úseků, které jsou ve špatném technickém stavu včetně případné modernizace signalizačního značení pro zajištění vyšší dopravní bezpečnosti.

Autobusové linky městské hromadné dopravy zajišťují kromě samotné dopravní obslužnosti města Liberce také obslužnost přilehlých obcí Stráž nad Nisou, Šimonovice a Kryštofovo Údolí. Města hromadná doprava města Jablonec nad Nisou pokrývá kromě samotného města následující obce: Bedřichov, Janov nad Nisou, Nová Ves nad Nisou, Lučany nad Nisou, Pulečň a Rychnov u Jablonce nad Nisou. Na autobusové dopravě MHD Liberec a Jablonec nad Nisou se ve formě subdodávky podílí také společnost Busline, s.r.o.

Vzhledem k probíhajícímu procesu stárnutí obyvatelstva je nutné pro zajištění mobility seniorů a osob s omezeným pohybem rozvíjet bezbariérové prostředky městské hromadné dopravy. Zároveň je nutné navyšovat a optimalizovat kapacity jednotlivých linek MHD aby nedocházelo k jejich nedostatku, nebo naopak k výraznému nenaplňování stávajících kapacit.

### **4.3 Technická infrastruktura**

#### **Zásobování pitnou vodou**

Hlavním provozovatelem vodovodní sítě na řešeném území je společnost Severočeské vodárny a kanalizace, a.s. (SČVaK). Ta na území SO ORP Liberec plně zásobuje obce Jeřmanice, Dlouhý Most, Bílý Kostel nad Nisou, Stráž nad Nisou a Chotyně, částečně pak obce Bílá, Cetenov, Český Dub, Hlavice, Hodkovice nad Mohelkou, Hrádek nad Nisou, Chrastava, Kryštofovo údolí, Jablonné v Podještědí a Osečná. V obcích Janův Důl, Proseč

pod Ještědem a v částech obcí Mníšek, Oldřichov v Hájích, Nová Ves a Šimonovice je provozovatelem vodovodní sítě samotná obec. Vodovody společnosti SČVaK a obecní vodovody v některých obcích doplňují individuální soukromé vodovody. SČVaK provozuje vodovodní síť také na území SO ORP Jablonec nad Nisou.

Napojení obyvatel na vodovodní síť je v řešeném území na vysoké úrovni. Všechny obce mají podíl obyvatel napojených na vodovodní síť v intervalu 98 až 100 %, konkrétně sto procentní obyvatel je v obcích Chotyně, Janovice v Podještědí, Janův Důl, Kryštofovo Údolí, Všelibice a Zdislava na území SO ORP Liberec a obce Bedřichov, Dalešice, Maršovice a Rádlo. Problémem je technický stav zejména starších vodovodních řádů, kde může docházet ke ztrátám pitné vody a neplánovaným odstávkám v důsledku technických závad.

V tabulce v Příloze A6 je uveden podíl obyvatel napojených na vodovodní síť v obcích správních obvodů obcí s rozšířenou působností Liberec a Jablonec nad Nisou, v příloze B4 je zobrazena vodovodní síť na tomto území.

### **Kanalizace a čištění odpadních vod**

V obcích Liberec, Jablonec nad Nisou a Stráž nad Nisou je vybudován společný kanalizační systém, který je ukončený čistírnou odpadních vod v Liberci, která má kapacitu 190 000 EO<sup>1</sup>. Území mimo města Liberec a Jablonec nad Nisou je z pohledu odkanalizování a čištění odpadních vod nedostatečně řešeno. Na území SO ORP Liberec je kanalizace s napojením na čistírnu odpadních vybudována pouze v 13 obcích (Český Dub, Hodkovice nad Mohelkou, Hrádek nad Nisou, Chotyně, Chrastava, Jablonné v Podještědí, Liberec, Mníšek, Nová Ves, Osečná, Stráž nad Nisou, Šimonovice a Všelibice).

Na území SO ORP Jablonec nad Nisou je kanalizace zakončená čistírnou odpadních vod vybudována v 8 obcích. Obce Bedřichov, Jablonec nad Nisou, Lučany nad Nisou a Nová Ves nad Nisou jsou kanalizačními systémy napojeny na čistírnu odpadních vod v Liberci. Obec Pulečny je částečně napojena na čistírnu odpadních vod v obci Rychnov u Jablonce nad Nisou, obce Janov nad Nisou a Maršovice mají ČOV vlastní.

Na řešeném území se nachází 18 obcí, v kterých není vybudována kanalizační síť napojená na čistírnu odpadních vod. Z pohledu podílů napojených obyvatel na kanalizaci je odkanalizování nedostatečné také v obcích s vybudovanou kanalizací. Kanalizace bývá vybudována především v centrech obcí a měst a v jejich okrajových částech tak odkanalizování chybí. Cílem v oblasti technické infrastruktury by měla být výstavba kanalizačních sítí, případně jejich rozšiřování do okrajových částí obcí a v rámci budování čistíren odpadních vod zvážit možnosti napojení více obcí na jednu ČOV. Rozvoj technické infrastruktury je brzděn dlouhodobými provozními smlouvami na VH infrastrukturu se soukromými provozovateli do roku 2022, které snižují možnost čerpání dotací na vodovody a kanalizaci, kdy je evropskou komisí dotace vodárenství fungujícího na provozním modelu nepřímou podporou soukromých firem.

Podíl obyvatel napojených na kanalizaci v jednotlivých obcích na území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou je uveden v tabulce v Příloze A6, v příloze B5 je zobrazena kanalizační síť na tomto území.

---

<sup>1</sup> EO - ekvivalentní obyvatel - uměle zavedená jednotka, která představuje produkci odpadní vody 150 l/den a produkci znečištění 60g BSK5/den.



## 4.4 Energetika

### Zásobování elektrickou energií

Na řešeném území se nenachází žádné zdroje elektrické energie dodávající elektrickou energii do nadřazené soustavy společnosti ČEPS a.s. K nejvýznamnějším místním zdrojům patří společnosti Teplárna Liberec a.s. a spalovna komunálního odpadu Termizo a.s., ve kterých je elektrická energie vyráběna v kombinaci s teplem. V území se nachází také další malé místní zdroje elektrické energie, které ve společnostech vyrábí elektrickou energii.

Území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou je napojeno na přenosovou soustavu ČR vedení 220 kV a 400 kV, distribuci po území zajišťuje jako jediný subjekt na území Libereckého kraje společnost ČEZ distribuce a.s. v napěťových hladinách, 35 kV, 22 kV a 10 kV. Distribuční síť je řešena prostřednictvím vrchního vedení, v oblastech s hustou zástavbou jsou podzemní kabelové rozvody vysokého napětí.

V posledních letech v důsledku rozvoje lokalit na území SO ORP Liberec (například výstavba průmyslové zóny v Liberci) dochází k nárůstu odběru elektrické energie. Stávající přírodní síť VVN do Liberce je nedostačující a problémy mohou vznikat zejména při potřebě dalšího napojování spotřebitelů.

### Zásobování plynem

Na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou provozuje distribuční soustavu zásobování plynem společnost RWE Gas Net, s.r.o. Distribuční soustava zásobování plynem prochází všemi obcemi řešeného území. Podíl napojených obyvatel na plynofikaci se mezi jednotlivými obcemi výrazně liší. Nejvyšší podíly napojených obyvatel jsou v obcích Hrádek nad Nisou, Dalešice a Jablonec nad Nisou s více než 75 % obyvatel napojených na plynofikaci, na druhou stranu se na řešeném území nachází obce, jejichž podíly napojení na zásobování plynem jsou menší než 10 %. V těchto obcích převládá vytápění pevnými palivy, které je obyvateli preferováno kvůli vysokým cenám plynu. Vytápění pevnými palivy negativně ovlivňuje kvalitu ovzduší zejména v topné sezóně (zimní měsíce). Ke zlepšení přispěje případná podpora výměny kotlů a zateplení na snížení energetické náročnosti budov.

Podíly obyvatel napojených na distribuční soustavu zásobování plynem v jednotlivých obcích SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou jsou uvedeny v tabulce v Příloze A6, distribuční soustava zásobování plynem je zobrazena v Příloze B6.

### Zásobování teplem

Na řešeném území se nachází 7 soustav centrálního zásobování teplem. K nejvýznamnějším patří soustavy v Liberci a soustava v Jablonci nad Nisou. Teplárna v Liberci společně se spalovnou komunálního odpadu Termizo a.s. zásobuje cca 19 000 domácností, 150 zástupců terciální sféry a 19 průmyslových podniků. Soustava ve městě Jablonec nad Nisou zásobuje cca 10 000 domácností. Ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou je problémem zastaralost a špatný technický stav rozvodné sítě s chybějícím zateplením, který vede k vysokým tepelným ztrátám a tím i zvyšování cen tepla pro koncové spotřebitele. Soustava je zde předimenzovaná z dob, kdy dodávala páru pro technologické potřeby průmyslových podniků, které v současné době již této možnosti nevyužívají. Provedením rekonstrukce a modernizace sítě centrálního zásobování teplem ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou dojde ke snižování tepelných ztrát a tím ke zvyšování efektivity této soustavy. Modernizace samotných objektů tepláren kromě dalšího zkvalitnění dodávky tepla umožní navýšení podílu elektrické energie vyráběné současně s teplem. Město Jablonec nad Nisou problematiku dodávky tepla začíná aktivně řešit, od roku 2013 je 100% akcionářem společnosti Jablonecká energetická a.s.



Kromě velkých soustav zásobování teplem v Liberci a Jablonci nad Nisou jsou v obcích Chrastava, Jablonné v Podještědí, Hrádek nad Nisou a Český Dub provozovány malé soustavy centrálního zásobování teplem, které dodávají teplo do hlavně bytového sektoru z blokových nebo domovních kotelen. Seznam soustav centrálního zásobování teplem je uveden v následující tabulce:

**Tabulka 4.4.1: Obce s centrálním zásobováním teplem a jejich provozovatelé**

Obec	Provozovatel
Liberec	Teplárna Liberec , a.s.
	Termizo a.s. (Spalovna dodávající teplo do CZT).
	Warmnis spol. s r. o. (některé areály, např. Tipsport Aréna)
Chrastava	Město Chrastava
Hrádek nad Nisou	H-THERMA, a.s.
Jablonné v Podještědí	Jablonecká energetická , a.s.
Český Dub	Město Český Dub
Hodkovice nad Mohelkou	Teplo Hodkovice n. M. s.r.o.
Jablonec nad Nisou	Jablonecká energetická , a.s.

*Zdroj dat: Územně energetická koncepce Libereckého kraje*

Soustavy centrálního zásobování teplem na řešeném území jsou zobrazeny na mapě v Příloze B7. Pro řešení problematiky centrálního zásobování teplem a oblasti energetiky obecně je potřeba vypracovat energetickou koncepci, která vymezí priority a opatření v této oblasti a bude závazným dokumentem pro další rozvoj území.

## 5. Životní prostředí

### 5.1 Složky životního prostředí

#### Geologie

Řešené území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou má ekonomický potenciál vzhledem k existenci ložisek nerostných surovin. Těch se na řešeném území nachází celkem 47 a představují zdroje následujících surovin: cihlářská surovina, šterkopísky, vápenec, stavební kámen, dolomit, technické suroviny, rašelina, hnědé uhlí a radioaktivní suroviny. Kolem ložisek nerostných surovin jsou vymezena ochranná pásma ložisek nerostných surovin. Počty jednotlivých druhů ložisek nerostných surovin na území ORP Liberec a Jablonec nad Nisou jsou uvedeny v následující tabulce.

**Tabulka 5.1.1: Počty ložisek nerostných surovin na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**

Druh ložiska nerostných surovin	SO ORP Liberec	SO ORP Jablonec nad Nisou
Bilancovaná ložiska výhradní	25	2
Evidovaná ložiska nevýhradní	10	0
Nebilancovaná ložiska	11	0
Celkem	46	2

*Zdroj dat: Územně analytické podklady SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou, 2012*

S proběhlou těžbou nerostných surovin souvisí existence sesuvných a poddolovaných území a starých důlních děl. Ty se nachází především v severozápadní části SO ORP Liberec a východní části SO ORP Jablonec nad Nisou.

#### Vodní prostředí

Území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou se nachází na hlavním evropském rozvodí. Voda z tohoto území je odváděna vodním tokem Labe do Severního moře a vodním tokem Odry do Baltského moře. Významné toky na řešeném území jsou Albrechtický potok, Černá Nisa, Fojtka, Harcovský potok, Janovodolský potok, Jeřice, Lužická Nisa, Oldřichovský potok, Slunný potok, Spojovací potok, Ještědský potok, Panenský potok, Ploučnice, Mohelka, Zábrdka, Rýnovická Nisa a Kamenice.

Po celém řešeném území se nachází vodní plochy, jedná se především o rybníky a údolní nádrže vybudované za vodohospodářskými a protipovodňovými účely. K nejvýznamnějším vodním nádržím na území SO ORP Liberec patří vodní díla uvedená v následující tabulce:

**Tabulka 5.1.2: Významná vodní díla na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**

Vodní dílo	Vodní tok	Funkce
Fojtka	Fojtka	Akumulace vod pro průmysl, ochrana před povodněmi, rekreace
Mlýnice	Albrechtický potok	Ochrana před povodněmi, chov ryb, rekreace
Harcov	Harcovský potok	Akumulace vod pro průmysl, ochrana před povodněmi, rekreace
Josefův Důl	Kamenice	Akumulace vod pro průmysl, ochrana před povodněmi, chov ryb
Bedřichov	Černá Nisa	Výroba elektrické energie, ochrana před povodněmi
Mšeno	Mšenský potok	Ochrana před povodněmi, rekreace, chov ryb, výroba elektrické energie

*Zdroj dat: Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje, 2004*

Vodní plochy pokrývají necelé procento území SO ORP Liberec a více než 2 % SO ORP Jablonec nad Nisou. Podíly vodních ploch na území jednotlivých obcí řešeného území jsou uvedeny v následující tabulce.

**Tabulka 5.1.3: Podíl vodních ploch na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou z celkové výměry**

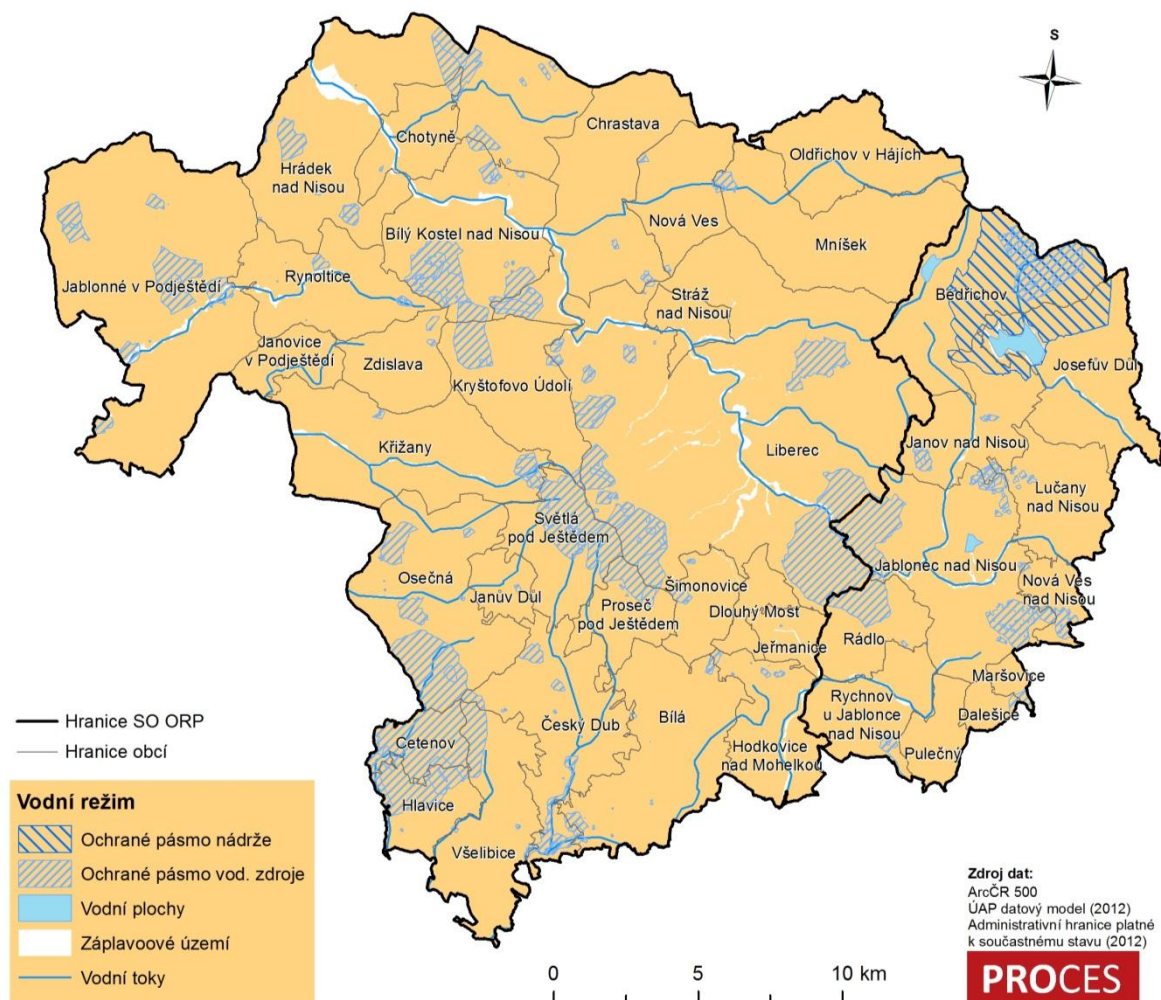
SO ORP	Obec	Podíl vodních ploch (%)
Liberec	Bílá	0,6
Liberec	Bílý Kostel nad Nisou	0,9
Liberec	Cetenov	2,2
Liberec	Český Dub	0,8
Liberec	Dlouhý Most	0,7
Liberec	Hlavice	0,8
Liberec	Hodkovice nad Mohelkou	0,9
Liberec	Hrádek nad Nisou	1
Liberec	Chotyně	1,7
Liberec	Chrastava	1,4
Liberec	Jablonné v Podještědí	1,7
Liberec	Janovice v Podještědí	0,6
Liberec	Janův Důl	0,6
Liberec	Jeřmanice	0,3
Liberec	Kryštofovo Údolí	0,2
Liberec	Křižany	0,6
Liberec	Liberec	0,9
Liberec	Mníšek	0,5
Liberec	Nová Ves	0,8
Liberec	Oldřichov v Hájích	0,5
Liberec	Osečná	1
Liberec	Proseč pod Ještědem	0,5
Liberec	Rynoltice	0,5
Liberec	Stráž nad Nisou	1,2
Liberec	Světlá pod Ještědem	0,1
Liberec	Šimonovice	0,3
Liberec	Všelibice	0,2
Liberec	Zdislava	0,3
Jablonec nad Nisou	Bedřichov	2,4
Jablonec nad Nisou	Dalešice	0
Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou	1,9
Jablonec nad Nisou	Janov nad Nisou	0,7
Jablonec nad Nisou	Josefův Důl	7,8
Jablonec nad Nisou	Lučany nad Nisou	0,2
Jablonec nad Nisou	Maršovice	0
Jablonec nad Nisou	Nová Ves nad Nisou	0,8
Jablonec nad Nisou	Pulečň	0,1
Jablonec nad Nisou	Rádlo	0,4
Jablonec nad Nisou	Rychnov u Jablonce nad Nisou	0,4
<b>Celkem SO ORP Liberec</b>		<b>0,9</b>
<b>Celkem SO ORP Jablonec nad Nisou</b>		<b>2,2</b>

Zdroj dat: Český statistický úřad, data pro územně analytické podklady, 2011

Vodohospodářsky významné z hlediska přirozené akumulace vod jsou zdroje podzemních vod na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou, jedná se o území patřící k těm nejbohatším na podzemní vody v rámci ČR. Na řešeném území zasahují dvě vymezené chráněné oblasti přirozené akumulace vod - CHOPAV Jizerské Hory (povrchové vody) a CHOPAV Severočeská křída (Podzemní vody). Tyto oblasti pokrývají cca 60 % řešeného území. Vzhledem k reliéfu území a tvaru povodí jsou na řešeném území vytvořeny podmínky pro vznik povodní. Pro účely zabraňování a snižování škod způsobených povodněmi jsou téměř na všech významných tocích na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou vymezena záplavová území, konkrétně se jedná o vodní toky Ještědský, Panenský, Harcovský potok, Jeřice, Černá Nisa, Lužická Nisa, Kamenice, Mohelka a Rýnovická Nisa. V rámci záplavových území existují také aktivní zóny záplavového území, tedy lokality, na kterých v případě povodní dochází k ohrožení lidského zdraví, života a majetku.

Dále jsou vymezena území ohrožená zvláštní povodní pod vodními díly Bedřichov, Josefův Důl, Fojtka, Mlýnice, Harcov a Mšeno. Vymezená záplavová území představují významný limit pro rozvoj území v těchto oblastech. Na následujícím obrázku je vyobrazena mapa, která obsahuje vodní toky, vodní plochy, ochranná území a záplavová území ve SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou.

**Obrázek 5.1.1: Vodní režim na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**



Kvalita vod je ovlivňována především intenzivní dopravou a průmyslem v průmyslových centrech ve městě Liberec. Environmentální zátěž na vodní toky tak působí především podél hlavních dopravních tahů v území, kolem kterých je vedena urbanizace území. Jedná se především o obce Liberec, Jablonec nad Nisou, Chrastava, Jablonec nad Nisou a Hrádek nad Nisou.

## Ovzduší

Území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou patří k oblastem se zhoršenou kvalitou ovzduší (OZKO). Co se týče limitů pro ochranu zdraví, je na vymezeném území překračován imisní limit Benzo(a)pyrenu, v případě SO ORP Liberec na 12 % území, v případě SO ORP Jablonec nad Nisou na 9 % území. Jedná se především o území měst Liberec a Jablonec nad Nisou a oblastí okolo hlavních dopravních tahů, kde je toto znečištění způsobeno intenzivní automobilovou dopravou. Ostatní ukazatele ochrany lidského zdraví, imisní limity PM<sub>10</sub>, NO<sub>2</sub>, Benzen a PM<sub>2,5</sub> nejsou v řešeném území překračovány. Zdrojem emisí benzo(a)pyrenu může být průmyslová činnost, doprava i emise z lokálních topenišť.

Samostatně měřeným limitem pro ochranu zdraví je přízemní ozón. Tento limit je na území SO ORP Jablonec nad Nisou překračován na více než čtvrtině území. Přízemní ozon je sekundární znečišťující látkou v ovzduší, která nemá vlastní významný emisní zdroj. Vzniká za účinku slunečního záření komplikovanou soustavou fotochemických reakcí zejména mezi oxidy dusíku (NO<sub>x</sub>), těkavými organickými látkami (VOC) a dalšími složkami atmosféry. Podíly plochy území s překročením limitů z celkové plochy řešeného území jsou uvedeny v následující tabulce.

**Tabulka 5.1.4: Překročení imisních limitů na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou, podíl (%) z celkové plochy správního obvodu**

SO ORP	PM <sub>10</sub>	NO <sub>2</sub>	Benzen	PM <sub>2,5</sub>	Benzo(a)pyren	Souhrn překročení LV	O <sub>3</sub>
Jablonec nad Nisou	0	0	0	0	12	12	25,6
Liberec	0	0	0	0	9	9	3,7

Zdroj dat: Český hydrometeorologický ústav, emisní bilance ČR 2012

Z celkového pohledu patří Liberecký kraj ke krajům, které vypouštěnými emisemi znečišťujících látek nejméně přispívají ke znečištění ovzduší v České republice. Je nejmenším producentem oxidů dusíku (NO<sub>x</sub>), druhým nejmenším producentem tuhých znečišťujících látek (TZL), oxidu siřičitého (SO<sub>2</sub>), těkavých organických látek (VOC) a třetím nejmenším producentem oxidu uhelnatého (CO) a amoniaku (NH<sub>3</sub>). Roční produkce emisí znečišťujících látek v roce 2012 v jednotlivých krajích České republiky je uvedena v následující tabulce.

**Tabulka 5.1.5: Emise vybraných znečišťujících látek ze zdrojů na území jednotlivých krajů v roce 2012**

Kraj	TZL	SO <sub>2</sub>	NO <sub>x</sub>	CO	VOC	NH <sub>3</sub>
	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]
Hlavní město Praha	2 844,1	413,4	8 184,9	16 468,5	11 760,0	387,3
Středočeský kraj	11 017,5	21 229,4	32 138,6	76 324,5	20 748,4	9 767,4
Jihočeský kraj	4 849,2	7 942,9	11 617,4	41 775,0	10 184,4	7 550,1
Plzeňský kraj	4 219,5	7 018,5	10 373,5	31 642,6	8 489,8	6 039,5
Karlovarský kraj	1 588,7	9 394,5	8 731,4	11 836,7	4 085,7	1 460,8
Ústecký kraj	5 147,4	56 560,1	46 695,2	33 016,7	12 665,9	3 088,7
<b>Liberecký kraj</b>	<b>2 105,3</b>	<b>1 447,7</b>	<b>3 907,5</b>	<b>19 468,7</b>	<b>5 434,9</b>	<b>1 747,5</b>
Královéhradecký kraj	3 674,8	5 004,9	7 294,6	27 122,3	7 963,9	4 548,6
Pardubický kraj	3 553,0	11 625,6	15 029,5	25 311,7	7 832,7	5 283,8
Vysočina	4 688,6	2 515,7	10 328,7	34 556,6	8 769,9	8 026,7



Kraj	TZL	SO2	NOx	CO	VOC	NH3
	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]
Jihomoravský kraj	4 765,7	2 086,7	14 719,1	32 126,6	13 201,6	5 779,0
Olomoucký kraj	3 303,9	3 848,0	9 776,2	27 396,2	8 509,7	4 146,8
Zlínský kraj	2 260,6	4 941,2	7 000,5	21 691,9	7 498,8	2 865,6
Moravskoslezský kraj	5 941,6	20 297,2	25 643,2	147 662,3	15 149,9	3 480,2
CELKEM	59 959,9	154 325,9	211 440,4	546 400,3	142 295,5	64 172,0

Zdroj dat: Český hydrometeorologický ústav, emisní bilance ČR 2012

Na řešeném území se nachází celkem 53 průmyslových zdrojů znečištění ovzduší, 34 zdrojů na území SO ORP Liberec a 19 zdrojů na území SO ORP Jablonec nad Nisou. Seznam průmyslových zdrojů na řešeném území je uveden v Příloze A7.

Dle údajů emisní bilance z roku 2012 uvedených v tabulce níže, tvoří nejvyšší podíl emisní znečišťujících látek zdroje z kategorie REZZO 3, tedy malé zdroje znečištění zahrnující lokální topeniště. Prioritou v oblasti zlepšování kvality ovzduší tak v řešeném území je modernizace lokálních topenišť výměnou kotlů nižších tříd za kotle tříd vyšších s nižší produkcí emisní vyšší efektivitou vytápění a zateplování domů, které sníží jejich energetickou náročnost a s tím nároky na vytápění.

**Tabulka 5.1.6: Množství emisí z jednotlivých druhů zdrojů na území Libereckého kraje v roce 2012**

	TZL	SO2	NOx	CO	VOC	amoniak
	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]	[t/rok]
REZZO 1	48,5	190,9	506,0	236,1	325,8	1,4
REZZO 2	90,0	120,6	194,0	195,9	157,7	0,0
REZZO 3	1 137,9	1 119,0	370,2	14 826,8	3 986,3	1 680,9
REZZO 4	829,0	17,1	2 837,3	4 209,9	965,2	65,1

Zdroj dat: Český hydrometeorologický ústav, emisní bilance ČR 2012

Pozn.: REZZO 1 - Velké stacionární zdroje, REZZO 2 - Střední stacionární zdroje, REZZO 3 - Malé stacionární zdroje, REZZO 4 - mobilní zdroje.

## Hluková zátěž

Nejvýznamnějším zdrojem hlukového zatížení v řešeném území je intenzivní doprava. Z hlediska hlukové zátěže jsou nejproblémovější oblasti v okolí rychlostní silnice R35 v jihovýchodní části SO ORP Liberec a silnice I/13 v úsecích na západě a severu SO ORP Liberec. Silnice R35, I/13 a I/14 prochází také zastavěným územím měst Liberec a Jablonec nad Nisou, kde představují zdroj hlukové zátěže.

Nejhorší situace s hlukovou zátěží je na území měst Liberec a Jablonec nad Nisou. Z hlediska ochrany lidského zdraví jsou v rámci platné legislativy vymezeny limity hlukové zátěže 50 db, pro hluk z dopravy dle typu až do výše 70 db ve dne. Hodnota 70 db je také limitem, po jehož překročení dochází ke škodám na životním prostředí. Na území města Liberec je hlukovou zátěží přesahující 70 db zatíženo 1 800 obyvatel, ve městě Jablonec nad Nisou 800 obyvatel. Daleko vyšší počty obyvatel jsou poté zatíženy hlukem nižší hlasitosti, vzhledem k zdrojům hluku se však mnohdy jedná také o překročení stanovených limitů. Počet obyvatel zasažených hlukem v jednotlivých pásmech ve dne je uveden v následující tabulce.

**Tabulka 5.1.7: Počet obyvatel zasažených hlukem v jednotlivých pásmech  $L_{dvn}$  - celkový hluk**

Obec	Počet obyvatel zasažených hlukem v jednotlivých pásmech $L_{dvn}$ , celková situace imise hluku					
	50-54 db	55-59 db	60-64 db	65-69 db	70-74 db	více než 75 db
Liberec	26 400	35 100	14 200	7 800	1 800	100
Desná	500	800	300	200	0	0
Chrastava	1 700	1 900	700	500	0	0

Obec	Počet obyvatel zasažených hlukem v jednotlivých pásmech $L_{dvn}$ , celková situace imise hluku					
	50-54 db	55-59 db	60-64 db	65-69 db	70-74 db	více než 75 db
Jablonec nad Nisou	12 200	13 200	8 100	4 100	800	0
Lučany nad Nisou	300	400	100	300	0	0
Smržovka	900	800	300	700	0	0
Stráž nad Nisou	700	400	300	300	0	0
Tanvald	3 200	1 500	300	300	100	0
Celkem	45 900	54 100	24 300	14 200	2 700	100

Zdroj dat: Strategická hluková mapa 2012 - Aglomerace Liberec  
Pozn.: Hodnoty pro den (6:00 - 22:00)

Pro noc jsou limity pro lidské zdraví nižší - 40 db mimo dopravu, maximálně 55 db v případě dopravy. V rámci vlivu na životní prostředí je maximální hodnota 65 db. Na území měst Liberec a Jablonec nad Nisou je hlukem překračujícím noční limity zatěžováno několik desítek tisíc obyvatel. Počet obyvatel zasažených hlukem v jednotlivých pásmech v noci je uveden v následující tabulce.

**Tabulka 5.1.8: Počet obyvatel zasažených hlukem v jednotlivých pásmech  $L_n$  - celkový hluk**

Obec	Počet obyvatel zasažených hlukem v jednotlivých pásmech $L_n$ , celková situace imise hluku					
	50-54 db	55-59 db	60-64 db	65-69 db	70-74 db	více než 75 db
Liberec	24 000	37 000	17 100	2 600	100	0
Desná	400	800	300	100	0	0
Chrastava	1 000	2 200	1 100	0	0	0
Jablonec nad Nisou	11 300	14 300	9 300	1 400	0	0
Lučany nad Nisou	200	400	100	0	0	0
Smržovka	900	800	300	0	0	0
Stráž nad Nisou	700	400	300	0	0	0
Tanvald	2 700	2 000	300	300	0	0
Celkem	41 200	57 900	28 800	4 400	100	0

Zdroj dat: Strategická hluková mapa 2012 - Aglomerace Liberec  
Pozn.: Hodnoty pro noc (22:00 - 6:00)

## Ochrana přírody a krajiny

Na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou se nachází řada oblastí a objektů ochrany přírody a krajiny. Nejvýznamnějšími jsou 2 velkoplošná chráněná území, CHKO Lužické hory a CKHO Jizerské hory. Z maloplošných chráněných území se v řešené oblasti nachází Národní přírodní památka Čertova Zeď a několik národních přírodních rezervací, přírodních rezervací a památek, evropsky významných lokalit soustavy NATURA 2000, ptačí oblast Jizerské hory a památné stromy. Počty jednotlivých území a objektů ochrany přírody a krajiny ve správních obvodech ORP Liberec a Jablonec nad Nisou je jsou uvedeny v následující tabulce, konkrétní seznam těchto území a objektů je v Příloze A8 a A9.

**Tabulka 5.1.9: Počet jednotlivých oblastí a objektů ochrany přírody na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**

Objekt ochrany	Počet
Chráněná krajinná oblast	2
Národní přírodní památka	1
Národní přírodní rezervace	6

Objekt ochrany	Počet
Přírodní památka	11
Přírodní rezervace	8
Evropsky významná lokalita	12
Ptačí oblast	1
Památné stromy	67

Zdroj dat: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2014

Hlavními orgány ochrany přírody a krajiny na řešeném území jsou Správa CHKO Lužické hory, Správa CHKO Jizerské hory, Ministerstvo životního prostředí a Krajský úřad Libereckého kraje. Dále zde působí řada menších organizací aktivních v oblasti ochrany přírody a krajiny, například ZO Liberec, ZO Hodkovice nad Mohelkou, ZO při CHKO Jizerské hory, ZO Armillaria aj.

Vymezená, zejména plošná území ochrany přírody a krajiny představují v území limity dalšího rozvoje, při návrzích tak může docházet ke střetům záměrů s těmito oblastmi a objekty. Příroda a krajina navíc plní řadu důležitých funkcí (užitná, estetická, stabilizační, kulturní) a je nutné při rozvoji území volit varianty v souladu s pilíři udržitelného rozvoje.

Hodnocení krajiny může vycházet z poměru mezi relativně ekologicky stabilními přírodními a přírodě blízkými plochami (chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady, trvalé travní porosty, lesní půda a vodní plochy) a člověkem vytvořenými prvky s nízkou ekologickou stabilitou (orná půda, zastavěné plochy a ostatní plochy) na základě úhrnných hodnot druhů pozemků v územích obcí. Tento poměr je vyjádřen pomocí tzv. koeficientu ekologické stability (KES). Nižší hodnota KES značí intenzivnější využívání dané krajiny s určitou mírou nahrazování ekologických funkcí technickými zásahy. Vysoké hodnoty KES (více než 3) udávají přírodní a přírodě blízkou krajinu s výraznou převahou ekologicky stabilních struktur a nízkou intenzitou využívání krajiny člověkem.

Území správních obvodů ORP Liberec a Jablonec nad Nisou patří k oblastem s relativně dobrou ekologickou stabilitou, vyšších hodnot dosahuje území SO ORP Jablonec nad Nisou. Nejvyšší hodnoty KES mají obce Bedřichov, Josefův Důl, Kryštofovo Údolí, Mníšek a Oldřichov v Hájích. Koeficienty ekologické stability jednotlivých obcí SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou jsou uvedeny v následující tabulce.

**Tabulka 5.1.10: Koeficient ekologické stability v obcích SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou, 2012**

SO ORP	Obec	KES
Liberec	Bílá	1,28
Liberec	Bílý Kostel nad Nisou	3,24
Liberec	Cetenov	1,72
Liberec	Český Dub	2,17
Liberec	Dlouhý Most	2,37
Liberec	Hlavice	1,30
Liberec	Hodkovice nad Mohelkou	1,61
Liberec	Hrádek nad Nisou	1,16
Liberec	Chotyně	0,73
Liberec	Chrastava	1,64
Liberec	Jablonné v Podještědí	2,43
Liberec	Janovice v Podještědí	3,21
Liberec	Janův Důl	1,89
Liberec	Jeřmanice	1,66
Liberec	Kryštofovo Údolí	27,14

SO ORP	Obec	KES
Liberec	Křížany	2,86
Liberec	Liberec	2,03
Liberec	Mníšek	15,5
Liberec	Nová Ves	2,15
Liberec	Oldřichov v Hájích	19,01
Liberec	Osečná	1,58
Liberec	Proseč pod Ještědem	2,37
Liberec	Rynoltice	1,40
Liberec	Stráž nad Nisou	1,09
Liberec	Světlá pod Ještědem	6,11
Liberec	Šimonovice	1,82
Liberec	Všelibice	1,69
Liberec	Zdislava	3,07
Jablonec nad Nisou	Bedřichov	30,63
Jablonec nad Nisou	Dalešice	1,47
Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou	1,87
Jablonec nad Nisou	Janov nad Nisou	5,95
Jablonec nad Nisou	Josefův Důl	20,19
Jablonec nad Nisou	Lučany nad Nisou	4,62
Jablonec nad Nisou	Maršovice	4,67
Jablonec nad Nisou	Nová Ves nad Nisou	4,35
Jablonec nad Nisou	Pulečný	2,69
Jablonec nad Nisou	Rádlo	4,49
Jablonec nad Nisou	Rychnov u Jablonce nad Nisou	1,78
<b>Celkem SO ORP Liberec</b>		<b>2,17</b>
<b>Celkem SO ORP Jablonec nad Nisou</b>		<b>4,25</b>

Zdroj dat: Český statistický úřad, data pro územně analytické podklady, 2013

### Zemědělství a pozemky určené k plnění funkce lesa

Zemědělská půda pokrývá necelou polovinu (46,5 %) území SO ORP Liberec a necelou třetinu (29,3 %) území SO ORP Jablonec nad Nisou. K obcím s nejvyšším podílem zemědělské půdy patří Maršovice (78,3 %), Dlouhý Most (73,6 %) a Jeřmanice (69,2 %), v mnoha dalších obcích tvoří zemědělská půda nadpoloviční podíl jejich celkové rozlohy.

Na území SO ORP Liberec tvoří 44 % zemědělské půdy orná půda, v případě SO ORP Jablonec nad Nisou se jedná o 17,5 %. V řadě ekonomicky vyspělých zemí, ČR nevyjímaje, dochází dlouhodobě k poklesu podílu zemědělské půdy na jejich území. V ČR je ochrana půdy legislativně zakotvena v zákoně č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu ve znění pozdějších předpisů a ustanoveními zákona 334/1992 Sb. o ochraně zemědělského půdního fondu ve znění pozdějších předpisů. Jejím cílem je minimalizovat zábory zemědělského půdního fondu, zejména bonitně nejcennější půdy. Přesto lze dlouhodobě sledovat její úbytky jednak z důvodu nové zástavby (často na zelené louce), tak i v souvislosti s rozvojem především dopravní infrastruktury. Proto je při plánování rozvoje území nutné tvořit takové varianty, které budou přítomnost zemědělských půd brát v potaz a budou se snažit jejich zábor minimalizovat. Naopak nevhodné hospodaření na zemědělské půdě může vést v kombinaci se srážkami ke splachům znečišťujících látek do vodních toků, kdy dochází ke snižování jejich kvality.

Řešené území patří k nadprůměrně lesnatým oblastem České republiky. Celkově pozemky určené k plnění funkcí lesa tvoří 41,5 % plochy území SO ORP Liberec a 54,6 % plochy

území SO ORP Jablonec nad Nisou. Největší podíl lesní půdy ke své rozloze mají obce Bedřichov a Kryštofovo Údolí, pozemky určené k plnění funkcí lesa zde tvoří téměř 90 % území. Podíl zemědělské půdy, orné půdy ze zemědělské půdy a pozemků určených k plnění funkcí lesa jsou uvedeny v následující tabulce.

**Tabulka 5.1.11: Podíl zemědělské půdy, orné půdy a pozemků určených k plnění funkce lesa, 2012**

SO ORP	Obec	Podíl zemědělské půdy (%)	Podíl orné půdy ze zemědělské půdy (%)	Podíl PUPFL (%)
Liberec	Bílá	62,0	60,8	31,2
Liberec	Bílý Kostel nad Nisou	30,3	57,6	62,7
Liberec	Cetenov	56,0	55,3	36,0
Liberec	Český Dub	51,4	42,0	37,8
Liberec	Dlouhý Most	73,6	21,6	12,0
Liberec	Hlavičice	61,1	59,6	31,0
Liberec	Hodkovice nad Mohelkou	53,1	37,8	27,8
Liberec	Hrádek nad Nisou	58,9	60,7	29,5
Liberec	Chotyně	62,1	64,4	18,3
Liberec	Chrastava	63,7	42,3	24,1
Liberec	Jablonné v Podještědí	47,5	44,2	42,6
Liberec	Janovice v Podještědí	38,9	51,3	56,7
Liberec	Janův Důl	60,2	48,6	33,8
Liberec	Jeřmanice	69,2	31,0	15,1
Liberec	Kryštofovo Údolí	8,4	0,5	88,0
Liberec	Křížany	59,2	29,8	32,0
Liberec	Liberec	35,1	25,4	39,9
Liberec	Mníšek	24,3	7,1	70,9
Liberec	Nová Ves	61,5	43,5	32,7
Liberec	Oldřichov v Hájích	22,4	1,5	72,4
Liberec	Osečná	46,9	67,6	45,0
Liberec	Proseč pod Ještědem	60,7	33,0	29,2
Liberec	Rynoltice	55,5	61,2	36,3
Liberec	Stráž nad Nisou	54,9	43,5	19,8
Liberec	Světlá pod Ještědem	35,5	23,6	58,8
Liberec	Šimonovice	64,8	39,7	25,4
Liberec	Všelibice	53,5	59,4	40,9
Liberec	Zdislava	40,5	44,7	52,7
Jablonec nad Nisou	Bedřichov	5,1	-	89,3
Jablonec nad Nisou	Dalešice	57,3	58,0	35,4
Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou	28,9	13,5	38,3
Jablonec nad Nisou	Janov nad Nisou	31,2	0,1	53,8
Jablonec nad Nisou	Josefův Důl	10,8	0,1	76,8
Jablonec nad Nisou	Lučany nad Nisou	43,2	5,1	41,0
Jablonec nad Nisou	Maršovice	78,3	4,3	7,4
Jablonec nad Nisou	Nová Ves nad Nisou	54,0	2,3	27,8
Jablonec nad Nisou	Pulečň	64,3	29,0	27,1
Jablonec nad Nisou	Rádlo	32,6	29,5	58,4
Jablonec nad Nisou	Rychnov u Jablonce nad Nisou	52,5	43,3	33,8
Celkem SO ORP Liberec		46,5	44	41,5
Celkem SO ORP Jablonec nad Nisou		29,3	17,5	54,6

Zdroj dat: Český statistický úřad, data pro územně analytické podklady, 2012



Problémem z hlediska pozemků je nadměrný zábor obchodními plochami. Město Liberec je městem, které má největší hodnotu nákupních ploch na počet obyvatel, téměř 1 200 m<sup>2</sup> na 1 000 obyvatel města. Rozvoj těchto ploch v současnosti dospěl na území města k možné hranici, stále však v řešeném území existují podnikatelské projekty na výstavbu dalších obchodních center. Trend záboru pozemků obchodními plochami se tak přesune do města Jablonec nad Nisou, kde je v plánu výstavba několika obchodních domů. Vysoké množství těchto ploch má negativní vliv na životní prostředí z hlediska krajinného rázu a omezení ploch přispívajících k ekologické stabilitě území.

### Staré ekologické zátěže

Na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou se nachází řada ekologických zátěží, které jsou lokalizovány především v okolí větších měst jako **důsledek průmyslové a výrobní činnosti**. Nejvíce těchto zátěží je na území měst Liberec a Jablonec nad Nisou. Počet starých ekologických zátěží jsou uvedeny v následující tabulce.

**Tabulka 5.1.12: Počet starých ekologických zátěží a kontaminovaných míst na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**

SO ORP Liberec		SO ORP Jablonec nad Nisou	
Obec	Počet zátěží	Obec	Počet zátěží
Bílý Kostel nad Nisou	2	Jablonec nad Nisou	10
Český Dub	3	Josefův Důl	1
Hrádek nad Nisou	1	Lučany nad Nisou	1
Chrastava	1	Maršovice	1
Jablonné v Podještědí	1	Nová Ves nad Nisou	2
Křižany	1	Rádl	1
Liberec	7	Rychnov u Jablonce nad Nisou	1
Mníšek	3		
Nová Ves	2		
Rynoltice	3		
<b>Celkem SO ORP</b>	<b>24</b>	<b>Celkem SO ORP</b>	<b>17</b>

*Zdroj dat: Systém evidence kontaminovaných míst, [www.info.sekm.cz](http://www.info.sekm.cz), 2014*

*Pozn. Na území ostatních obcí se nenachází kontaminovaná místa.*

Problémem jsou také tzv. brownfields, nemovitosti v současném či minulém zastavěném území které již nejsou efektivně využívány, jsou zanedbány a můžou také představovat kontaminaci pro životní prostředí. Tyto objekty vznikají zejména jako pozůstatek průmyslové, zemědělské či jiné činnosti. Tyto objekty a lokality nelze využívat bez jejich regenerace. Celkem se těchto lokalit v řešeném území nachází 71, z nichž 47 brownfieldů leží na území OS ORP Liberec a 24 na území SO ORP Jablonec nad Nisou. Regenerace brownfields je jednou ze strategických priorit města Liberec, v poslední době však dochází také ke vzniku nových lokalit.

## 5.2 Odpadové hospodářství

Odpadové hospodářství je na řešeném území realizováno dle Plánu odpadového hospodářství Libereckého kraje. Jeho cílem je především neustálé zkvalitňování služeb v oblasti odpadového hospodářství a zároveň přispívat ke zlepšování kvality životního prostředí.

Níže uvedená tabulka poskytuje informace o vývoji produkce jednotlivých druhů odpadů v letech 2005 a 2012. Mezi lety 2011 a 2012 došlo k snížení produkce odpadů z kategorie ostatní, naopak se zvýšila produkce odpadů komunálních a nebezpečných odpadů. V posledních 7 letech nelze sledovat jednoznačný trend ve změnách produkce odpadů, dochází ke střídání nárůstu a poklesů produkce všech druhů odpadů.

**Tabulka 5.2.1: Produkce odpadů v Libereckém kraji v letech 2005 - 2012**

Rok	Všechny odpady	Nebezpečné odpady	Ostatní odpady	Komunální odpady
	[1000 t/rok]	[1000 t/rok]	[1000 t/rok]	[1000 t/rok]
2005	774,24	71,43	702,82	185,07
2006	994,64	76,18	918,46	185,07
2007	858,94	70,31	788,63	205,42
2008	1 119,81	64,12	788,63	214,36
2009	1 049,38	59,3	990,08	193,62
2010	961,03	79,63	881,34	228,1
2011	1 010,31	77,53	932,77	206,42
2012	905,61	80,14	825,47	211,64

*Zdroj dat: Vyhodnocení plánu odpadového hospodářství Libereckého kraje, 2012*

Cílem hospodaření s odpady by mělo být především předcházení jejich vzniku a opětovné využití vzniklých odpadů. Největší podíl odpadů v rámci Libereckého kraje je opět materiálově využíván, v roce 2012 šlo téměř o polovinu odpadů. Energeticky bylo využito necelých 11 % odpadů. Stejně jako v případě produkce odpadů nelze u tohoto údaje sledovat jednoznačný trend ve vývoji mezi jednotlivými lety. Srovnáme-li změnu mezi lety 2005 a 2012, došlo ke snížení podílů odpadů, které byly využity energeticky nebo uloženy na skládky. Podíly vybraných způsobů zpracování odpadů na území Libereckého kraje jsou uvedeny v následující tabulce.

**Tabulka 5.2.2: Podíl vybraných způsobů zpracování odpadů na území Libereckého kraje 2005 - 2012**

Popis indikátoru	Jednotka	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podíl materiálově využitých odpadů	%	47,38	27,43	52,07	62,72	24,81	37,29	36,43	47,29
Podíl energeticky využitých odpadů	%	13,18	9,54	10,74	8,27	9,32	10,36	9,46	10,8
Podíl odpadů odstraněných skládkováním	%	20,5	17,4	13,26	10,33	10,52	14,2	8,78	11,14
Podíl odpadů odstraněných spalováním	%	0,09	0,16	0,21	0,13	0,13	0,15	0,14	0,17

*Zdroj dat: Vyhodnocení plánu odpadového hospodářství Libereckého kraje, 2012*

## 6. Správa území

V Libereckém kraji vykonává správu území 215 obcí se samostatnou působností, z nichž má 36 statut města a město Liberec statut krajského statutárního města. V Libereckém kraji je dále 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

### 6.1 Veřejná správa

Vzhledem ke skutečnosti, že je Liberec krajským městem, je většina veřejných služeb a jejich poskytovatelů ve vymezeném území dobře dostupná. V Liberci sídlí **Krajský úřad Libereckého kraje**. Postavení a působnost Krajského úřadu upravuje zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, zvláštní zákony a prováděcí právní předpisy.

V samostatné působnosti plní úřad úkoly uložené zastupitelstvem kraje, radou kraje a hejtmanem. Napomáhá činnosti výborů zastupitelstva kraje a komisí rady kraje. V přenesené působnosti plní úřad úkoly svěřené kraji s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny zastupitelstvu a radě kraje nebo zvláštnímu orgánu.

**Správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP)** jsou vymezeny vyhláškou ministerstva vnitra 388/2002 Sb. výčtem obcí, které do nich spadají. Zpravidla tvoří správní obvod rozšířené působnosti část okresu, ale v některých případech je totožný s územím okresu. Obce s rozšířenou působností představují nový typ obcí vykonávajících státní správu v přenesené působnosti. Jsou obcemi s nejširším rozsahem výkonu státní správy v přenesené působnosti.

Vzhledem k vymezenému zájmovému území jsou v rámci analýzy uvažovány pouze **SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**. Pod SO ORP Liberec spadá 28 obcí, statut města má 7 z nich. V SO ORP Jablonec nad Nisou se nachází 11 obcí, z toho 3 obce se statutem města.

**Obec s pověřeným obecním úřadem (obce II)** je obec, na kterou stát přenáší část svých pravomocí, ovšem ne v takovém rozsahu, v jakém ji přenáší na obec s rozšířenou působností. Je to tedy obec menší, než obec s rozšířenou působností, a vždy spadá do správního obvodu nějaké obce s rozšířenou působností. Z 21 obcí s pověřeným obecním úřadem v Libereckém kraji, spadá 6 pod SO ORP Liberec a 1 pod SO ORP Jablonec nad Nisou.

**Obecní úřad** vykonává úkoly samostatné působnosti obce, které mu uloží zastupitelstvo obce nebo rada obce, a pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti. Dále vykonává přenesenou působnost obce. Konkrétní obce a vyšší správní celky jsou uvedeny v následující tabulce.

**Tabulka 6.1.1: Přehled obcí SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou se zařazením do vyšších územně správních celků**

Název obce	Název správního odvodu obce s pověřeným obecním úřadem	Název správního obvodu obce s rozšířenou působností	Název okresu
Bedřichov	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Dalešice			
Jablonec nad Nisou			
Janov nad Nisou			
Josefův Důl			
Lučany nad Nisou			
Maršovice			
Nová Ves nad Nisou			
Pulečný			
Rádlo			
Rychnov u Jablonce nad Nisou			
Bílá	Český Dub	Liberec	Liberec
Cetenov			

Název obce	Název správního odvodu obce s pověřeným obecním úřadem	Název správního obvodu obce s rozšířenou působností	Název okresu
Český Dub			
Hlavice			
Janův Důl			
Křižany			
Osečná			
Proseč pod Ještědem			
Světlá pod Ještědem			
Všelibice			
Zdislava			
Hodkovice nad Mohelkou	Hodkovice nad Mohelkou		
Hrádek nad Nisou			
Chotyně	Hrádek nad Nisou		
Rynoltice			
Bílý Kostel nad Nisou			
Chrastava			
Kryštofovo Údolí	Chrastava		
Mníšek			
Nová Ves			
Oldřichov v Hájích			
Jablonné v Podještědí	Jablonné v Podještědí		
Janovice v Podještědí			
Dlouhý Most			
Jeřmanice	Liberec		
Liberec			
Stráž nad Nisou			
Šimonovice			

## 6.2 Bezpečnost

Ve srovnání s ostatními kraji České republiky patří Liberecký kraj mezi oblasti s průměrnou mírou kriminality. Index kriminality vyjadřující počet trestných činů na 10 000 obyvatel dosáhl pro období duben 2013 – březen 2014 v Libereckém kraji hodnoty 317, což je nadprůměrná hodnota v rámci České republiky (302,4). Objasněnost trestných činů v tomto období činila 45 %. Srovnává-li se pořadí krajů ČR dle indexu kriminality, řadí se Liberecký kraj na 4. místo.

Tabulka 6.2.1: Kriminalita v jednotlivých krajích České republiky.

Oblast	Zjištěno		Objasněno	
	Počet	Index	Počet	%
HL. m. Praha	80 740	641	17 574	22
Ústecký kraj	29 495	356	14 603	50
Moravskoslezský kraj	4 226	329	1 790	41
<b>Liberecký kraj</b>	<b>13 892</b>	<b>317</b>	<b>6 244</b>	<b>45</b>
Středočeský kraj	36 632	281	13 991	38
Karlovarský kraj	7 894	260	5 295	67
Jihomoravský kraj	2 928	249	11 465	39
Jihočeský kraj	15 330	241	8 247	54
Olomoucký kraj	14 786	231	7 308	49
Plzeňský kraj	13 462	231	7 260	54
Královéhradecký kraj	10 833	195	5 592	52
Pardubický kraj	9 129	172	4 793	53
Kraj Vysočina	8 657	169	4 627	53
Zlínský kraj	9 125	155	4 955	54

Zdroj dat: *Mapa kriminality*, [www.mapakriminality.cz](http://www.mapakriminality.cz)

V rámci SO ORP Liberec je index celkové kriminality přibližně 370 a v ORP Jablonec nad Nisou cca 290,6. Ve vymezeném zájmovém území je nejvyšší index kriminality v okresních městech Liberec a Jablonec nad Nisou. Níže je v grafu uveden index kriminality za jednotlivé trestné činy v SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou pro období duben 2013 – březen 2014.

**Index kriminality za jednotlivé trestné činy v SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou pro období duben 2013 – březen 2014**

Typ trestné činnosti	Index kriminality	
	SO ORP Liberec	SO ORP Jablonec nad Nisou
Trestné činy celkem	370,1	290,6
Vraždy	0,3	0,1
Znásilnění	1,2	1,1
Fyzické útoky	19,3	21,8
Loupeže	2,9	4,1
Vloupání do obydlí	12,4	11,1
Vloupání do chat a chalup	6,5	10,9
Krádeže automobilů	23,9	19,5
Krádeže věcí z automobilů	32,3	30,2
Krádeže jízdních kol	5,9	5,2
Výroba, držení a distribuce drog	3,7	2,5
Řízení pod vlivem	7,9	9,6
Všechny zbývající činy	253,8	174,4

Zdroj dat: *Mapa kriminality*, [www.mapakriminality.cz](http://www.mapakriminality.cz)

SO ORP Liberec i SO ORP Jablonec nad Nisou jsou zařazeny do městské úrovně prevence kriminality a mají vypracovaný dokument Program prevence kriminality. Tento dokument vychází z priorit stanovených Ministerstvem vnitra ve Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015 a navazuje na priority a cíle Plánu prevence kriminality 2013 – 2015. Obsahuje již konkrétní projekty a opatření, které reagují na bezpečnostní problematiku.

### 6.3 Krizové řízení

Krizové řízení je souhrnem řídicích činností věcně příslušných orgánů zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s přípravou na krizové situace a jejich řešením nebo ochranou kritické infrastruktury (Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení ve znění zákona 430/2010 Sb.).

Orgány krizového řízení s působností na vymezeném jsou:

#### 1. Orgány kraje

- 1.1. Hejtman Libereckého k
- 1.2. Krajský úřad Libereckého kraje
- 1.3. Hasičský záchranný sbor Libereckého kraje
- 1.4. Policie ČR

#### 2. Orgány obcí

- 2.1. Obecní úřad obce s rozšířenou působností
- 2.2. Starosta obce s rozšířenou působností
- 2.3. Obecní úřad
- 2.4. Starosta obce

#### 3. Bezpečnostní rady

- 3.1. bezpečnostní rada kraje (10 členů jmenovaných hejtmanem)
- 3.2. bezpečnostní rada obce s rozšířenou působností (8 členů jmenovaných starostou)



3.3. Bezpečnostní rada kraje a bezpečnostní rada obce s rozšířenou působností jsou koordinačními orgány pro přípravu na krizové situace.

#### 4. Krizové štáby

4.1. krizový štáb kraje

4.2. krizový štáb obce s rozšířenou působností

**Krizový štáb** kraje nebo obce s rozšířenou působností je svoláván operativně, zejména k projednání zásadních záležitostí týkajících se řešení krizové situace a přijetí krizových opatření spojených s nezbytným omezením základních práv a svobod.

**Bezpečnostní rada kraje** projednává a posuzuje přehled možných zdrojů rizik a analýzu ohrožení, krizový plán kraje, havarijní plán kraje, vnější havarijní plány, připravenost složek IZS v kraji, návrh ročního plánu cvičení složek IZS a orgánů krizového řízení, návrh ročního plánu kontrol v rámci prověřování krizové připravenosti (ORP, obcí, právnických i podnikajících fyzických osob).

**Bezpečnostní rada obce s rozšířenou působností** projednává a posuzuje obdobné dokumenty v rámci své územní působnosti.

SO ORP Liberec i SO ORP Jablonec nad Nisou mají zpracován **Krizový plán území správního obvodu s rozšířenou působností**, který popisuje fungování jednotlivých složek a orgánů krizového řízení. Je to dokument, představující souhrn opatření k provádění záchranných a likvidačních prací a odstraňování následků způsobených mimořádnou událostí v rámci správního obvodu, která přesáhne rámec mimořádné události a musí být vyhlášen krizový stav. Krizový plán je určen k plánování a řízení postupu IZS, dalších složek potřebných pro zvládnutí krizového stavu a je závazným dokumentem pro všechny obce, správní úřady, fyzické a právnické osoby nacházející se na území správního obvodu ORP Liberec.

#### 6.4 Vztahy v území

Město Liberec je členem Národní sítě zdravých měst ČR - asociací aktivních místních samospráv, které se programově hlásí k principům udržitelného rozvoje, zapojují veřejnost do rozhodovacích procesů a podporují zdravý životní styl svých obyvatel. V souhrnu lze říci, že Zdravá města, obce a regiony se promyšleně snaží utvářet město (obec, region) jako kvalitní, zdravé, příjemné a udržitelné místo pro život, na základě dohody s místními obyvateli. V rámci partnerství města Liberec a Jablonec nad Nisou spolupracují s následujícími zahraničními městy:

**Tabulka 6.4.1: Seznam zahraničních partnerských měst Liberce a Jablonce nad Nisou**

Liberec	Jablonec nad Nisou
Amersfoort, Nizozemsko	Budyšín, Německo
Augsburg, Německo	Cvikov, Německo
Dunkerque, Francie	Jelenia Góra, Polsko
Naharija, Izrael	Marsciano, Itálie
Žitava, Německo	Ronse, Belgie
	Kaufbeuren, Německo
	Pej-chaj, Čínská lidová republika

*Zdroj: Webové stránky Statutárního města Liberec a Statutárního města Jablonce nad Nisou*

Obce ve vymezeném území jsou členy **Euroregionu Nisa**. Euroregion Nisa, také Euroregion Nisa - Neisse - Nysa, je první euroregion, který byl vytvořen v oblasti střední a východní Evropy. Založen byl v roce 1991 a zahrnuje části území Německa, Polska a Česka., přičemž města Liberec a Jablonec nad Nisou tvoří jeho přirozené centrum. Euroregion je dobrovolným

zájmovým sdružením obcí a okresů trojmezí Čech, Německa a Polska, byl založen za účelem podpory rozvoje těchto oblastí formou vzájemné, přeshraniční spolupráce. Oblast působnosti Euroregionu Nisa je znázorněna v mapě na obrázku č. 6.4.1.

Města Liberec a Jablonec nad Nisou v rámci Euroregionu Nisa mají dlouholeté zkušenosti s podáváním a realizací přeshraničních projektů CBC Phare ČR- Sasko i ČR Polsko, Interreg a v rámci Cíle 3 územní spolupráce. V rámci těchto projektů byla realizována například silnice I/14 Liberec - Jablonec nebo cyklostezky v rámci mezinárodního cyklokoridoru Odra - Nisa.

**Obrázek 6.4.1: Oblast působnosti Euroregionu Nisa**



Zdroj: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/>

Na vymezeném území působí 4 místní akční skupiny. Jedná se o Místní akční skupinu Podještědí o.s., MAS občanské sdružení Rozvoj Tanvaldska, MAS Achát a LAG Podralsko o.s.

**Území MAS Podještědí** se nachází v severní středové části Libereckého kraje a je součástí Euroregionu Nisa. Ve vymezeném území má největší zastoupení dle rozlohy a počtu obcí. Území MAS má venkovský charakter s 23 obcemi a 5 menšími městy, tvořícími kompaktní celek, je členité a rozmanité. Hustotou zalidnění cca 79 obyvatel/km<sup>2</sup> je zhruba nad polovinou celorepublikového průměru (130 obyvatel/km<sup>2</sup>). Dané území má obdobný charakter podhorské oblasti, s ne zcela ideálními podmínkami pro zemědělskou činnost.

Zvláštnost území spočívá a je dána sjednocujícím charakteristickým prvkem umožňujícím všestranné využití rozvoje regionu. Tím je prvek venkovské lužické lidové architektury – tzv. podstávkové domy, které jsou koncentrovány v území MAS. Koncentrovaný výskyt podstávkových domů a roubených staveb je společnou šancí pro rozvoj tradičních venkovských řemesel, obnovu původních drobných výrobků – košíkářství, tesařství, truhlářství, sadařství, krajových specialit, pro společnou snahu o obnovu tradičních lidových setkání – jarmarky, poutě, dožínkové slavnosti, vítání jara, masopust, rozvoj cestovního ruchu – pěší turistika, cykloturistika, hippoturistika, agroturistika a další.

Územní působnost MAS je v příhraničním regionu (sousedství se Saskem a Polskem) a je příležitostí v realizaci přeshraničních aktivit vedoucích k zlepšení kvality života v regionu. Na bázi partnerství se nabízí trvalá přeshraniční spolupráce ve všech sektorových oblastech (zájmových, společenských a socioekonomických).

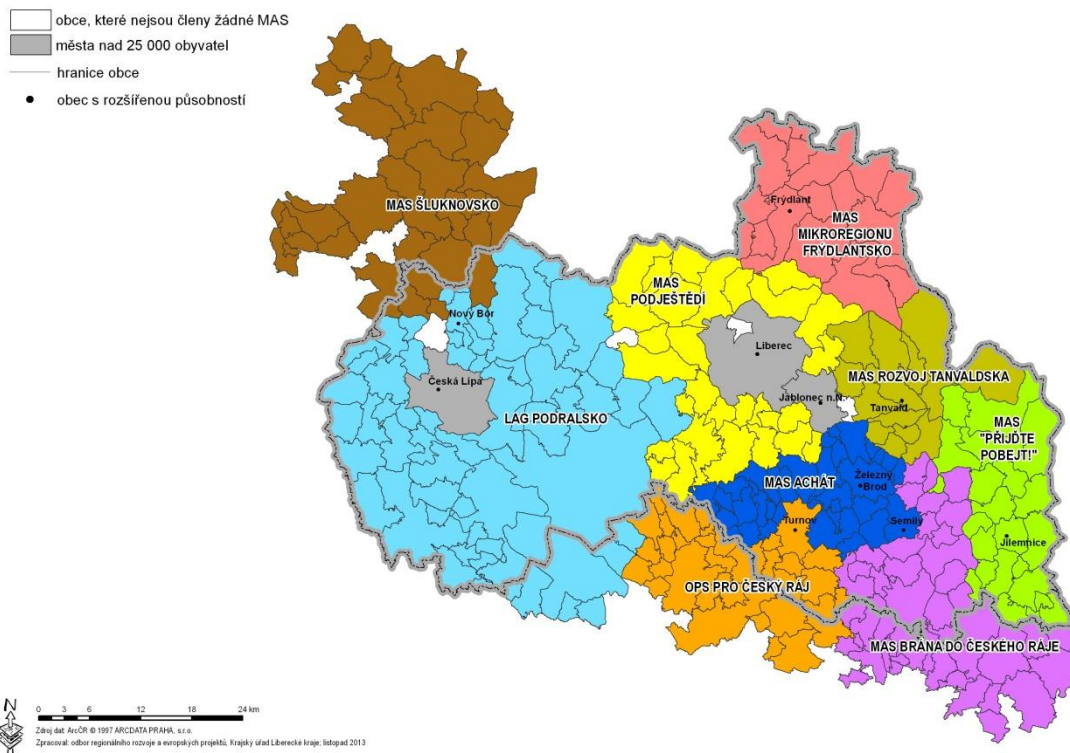
Na území MAS aktivně působí Mikroregion Sdružení obcí Podještědí, Mikroregion Hrádecko – Chrastavsko, Mikroregion Jizerské Podhůří, Mikroregion Císařský kámen, a částečně i Mikroregion Tanvaldsko a Mikroregion Jizerské hory. Sdružené obce realizují společné projekty v oblasti vzdělávání, infrastruktury a rozvoje ICT (SPL MAS Podještědí o.s., aktualizace 2012).

**Občanské sdružení LAG Podralsko** vzniklo 31. května 2004. Hlavním úkolem je celkový rozvoj regionu Podralsko, a to především na principech iniciativy Evropské unie LEADER. Region Podralska se rozkládá na území 62 obcí, ve kterých žije více než 70 000 obyvatel, rozloha je 1 213 km<sup>2</sup>. Území zahrnuje Svazek obcí Máchův kraj, Svazek obcí Peklo, Mikroregion Podralsko a část Svazku obcí Novoborsko. Hlavním tématem strategie Občanského sdružení LAG Podralsko je efektivní využívání přírodního a kulturního dědictví a podporuje tematické okruhy cestovního ruchu, zachování atraktivity venkova pro obyvatele i návštěvníky regionu a obnovy kulturních památek.

**MAS občanské sdružení Rozvoj Tanvaldska** je zaměřeno na všestrannou podporu rozvoje regionu Tanvaldska zejména činnostmi, které směřují ve prospěch obcí, NNO, drobných podnikatelů, malých a středních podniků a dalších subjektů v regionu.

Území **MAS Achát** (původně MAS Turnovsko) se nachází v Libereckém kraji na území okresů Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily a je tvořeno celkem 37 obcemi. V okrese Jablonec nad Nisou je to 14 obcí (Dalešice, Frýdštejn, Jenišovice, Jílové u Držkova, Koberovy, Líšný, Loužnice, Malá Skála, Maršovice, Pěnčín, Radčice, Skuhrov, Vlastiboř a Železný Brod), v okrese Liberec 13 obcí (Čtveřín, Kobyly, Lažany, Paceřice, Pěnčín, Příšovice, Radimovice, Soběslavice, Svijanský Újezd, Svijany, Sychrov, Vlastibořice, Žďárek) a v okrese Semily 10 obcí (Chuchelna, Klokočí, Loučky, Mírová pod Kozákovem, Ohrazenice, Přepeře, Radostná pod Kozákovem, Rakousy, Semily a Záhoří). Statut města mají dvě největší obce – Semily a Železný Brod. Ta jsou také obcemi s pověřeným obecním úřadem (obec II. stupně) a obcemi s rozšířenou působností (ORP-obec III. stupně). Obce v území spádují do 4 ORP – Turnov, Jablonec nad Nisou, Železný Brod a Semily. Ve sledovaném území žije téměř 35 000 obyvatel, z toho asi 43 % ve městech Semily a Železný Brod. Rozloha území je asi 231 km<sup>2</sup>.

**Obrázek 6.4.2: Místní akční skupiny na území Libereckého kraje**



Zdroj: Liberecký kraj – Odbor regionálního rozvoje, <http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/>

Ve vymezeném území působí také řada mikroregionů. Jedná se o Mikroregion Hrádecko – Chrastavsko, Mikroregion Jizerské podhůří, Mikroregion Podralsko, Sdružení obcí Podještědí, DSO "Mikroregion Císařský kámen" a Mikroregion Jizerské hory. Oblasti působnosti mikroregionů v rámci Libereckého kraje jsou znázorněny v mapě na obrázku č. 6.4.3.

**Obrázek 6.4.3: Mikroregiony na území Libereckého kraje**



Zdroj: Liberecký kraj – Odbor regionálního rozvoje, <http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/>



## 7. SWOT Analýza

### 7.1 Souhrnná SWOT analýza

Silné stránky	Slabé Stránky
Nárůst počtu obyvatel přirozeným i migračním přírůstkem	Zrychlování stárnutí populace a zhoršování věkové struktury obyvatelstva. Vysoký index stáří.
Vysoká míra ekonomické a podnikatelské aktivity,	Disproporce pracovních míst, vysoká nezaměstnanost v SO ORP Liberec, vysoká míra dlouhodobé nezaměstnanosti
Silný průmysl na vysoké technologické úrovni (automobilový, zpracovatelský, strojírenský)	Nízká ekonomická diverzifikace s převažujícími průmyslovými obory (automobilový, sklářství a bižuterie).
Potenciál pro rozvoj podnikání v cestovním ruchu vzhledem k výskytu kulturních, přírodních a technických památek.	Nedostatečně využitý potenciál cestovního ruchu, nedostatek financí na péči a kulturní, přírodní a technické památky
Existence výzkumných institucí, potenciál Technické univerzity v Liberci a specializovaných středních škol pro rozvoj výzkumu a vývoje	Nedostatečná technická vybavenost škol, prostorová lokalizace mateřských škol, nedostatečná kapacita základních škol
Město Liberec je důležitým centrem středního školství regionálního významu – široká nabídka středních škol a učilišť včetně nabídky nových i tradičních studijních oborů a učebních oborů typických pro Liberecký kraj	Nestabilní financování sociálních služeb, absence některých typů sociálních služeb, nedostatečné propojení sociálních služeb
Nabídka specializovaných zdravotních služeb v Liberci a Jablonci nad Nisou, Krajská nemocnice Liberec	Vysoké stáří bytového fondu, nedostatek startovacích bytů, nárůst neobydlených bytů
Zájem o trvalé bydlení v území	Nehomogenní a závadná silniční síť II. a III. tříd, nedostatečná kapacita silniční sítě, nedostatečná dopravní dostupnost do oblasti Podještědí,
Hustá silniční síť, dobrá dostupnost center osídlení mikroregionálního významu a ostatních obcí, dobrá dostupnost městskou hromadnou dopravou	Vysoká intenzita dopravy, zatěžování území v centrech měst a podél významných komunikací emisemi a hlukem
Přítomnost velkoplošných i maloplošných chráněných přírodních území	Chybějící technická infrastruktura v okrajových částech obcí, nedostatečný technický stav systému CZT v Liberci a Jablonci nad Nisou
Existence krizových plánů a Programu prevence kriminality	Existence starých důlních děl, kontaminovaných ploch, starých ekologických zátěží a brownfieldů
	Znečišťování ovzduší, vod a půd v okolí komunikací s intenzivní silniční dopravou
	Nadprůměrný index kriminality v rámci České republiky, kriminalita v místech zvýšeného pohybu osob
Příležitosti	Hrozby
Rostoucí spolupráce podniků a Technickou univerzitou Liberec, zaměstnávání absolventů podniky	Výkyvy v porodnosti a migraci obyvatel, stárnutí populace, úbytek kvalifikované pracovní síly v důsledku stárnutí populace
Rozvoj mezinárodní spolupráce, vč. programů EU na podporu kultury, sportu, cestovního ruchu, využití rekreačního potenciálu	Výrazné zhoršení ekonomického stavu území v případě krize v hlavních průmyslových odvětvích a úpadku tradičních průmyslových podniků
Vytvoření spolupráce mezi veřejným a nestátním sektorem a podnikatelským sektorem v oblasti školství, sociálních a zdravotnických služeb	Nedostatečné zdroje na zajištění kvalitního a kapacitně dostačujícího školství
Zlepšování dopravní obslužnosti území, modernizace a zkapacitnění komunikací	Nedostatek finančních zdrojů na rekonstrukce a rozvoj silniční infrastruktury, zhoršování kvality komunikací v důsledku dalšího zvyšování dopravní intenzity
Revitalizace vodních toků a zlepšování odtokových poměrů v území	Další zhoršování stavu všech složek životního prostředí v důsledku působení lidské činnosti (průmysl, doprava)
Dostavba technické infrastruktury, využití potenciálních zdrojů biomasy, štěpky a dalších alternativních zdrojů energie	



## 7.2 Obyvatelstvo

Silné stránky	Slabé Stránky
Mírný nárůst porodnosti v posledních letech, pozitivní vývoj úmrtnosti	Obyvatelstvo žijící v SO ORP Liberec nemá dostatečný vnitřní potenciál pro vlastní populační růst
Nárůst počtu obyvatel, kladné hodnoty přirozeného i migračního přírůstu	Zrychlování stárnutí populace a zhoršování věkové struktury obyvatelstva
Hodnota indexu stáří pod celorepublikovým průměrem v SO ORP Liberec	Větší počet osob starších 65 let než osob do 14 let v SO ORP Jablonec nad Nisou (vysoký index stáří, přesahující celorepublikový průměr)
	Podprůměrná úroveň vzdělání obyvatel v rámci ČR
Příležitosti	Hrozby
Podpora migrace nabídkou ploch pro výstavbu rodinných domů a uvolněním trhu s byty	Výkyvy v porodnosti a migraci obyvatel, stárnutí populace
Rozšiřování nabídky vzdělávacích aktivit pro děti i dospělé (celoživotního vzdělávání) a informační gramotnosti	Nedostatečná kapacita technické a sociální infrastruktury v obcích v okolí města Liberec v důsledku nárůstu počtu obyvatel suburbanizací.
	Úbytek kvalifikované pracovní síly v důsledku stárnutí populace
	Nárůst počtu sociálně vyloučených obyvatel

## 7.3 Ekonomický potenciál, podnikatelské prostředí

Silné stránky	Slabé Stránky
Výhodná geografická poloha blízko Německa i Prahy	Nadprůměrná nezaměstnanost v obcích SO ORP Liberec
Nízká míra nezaměstnanosti v SO ORP Jablonec nad Nisou (v porovnání s průměrem ČR i Libereckým krajem)	Disparity na trhu práce, nízký počet volných pracovních míst a vysoký počet uchazečů o zaměstnání, disproporce územní nabídky pracovních míst
Vysoká míra podnikatelské aktivity	Rostoucí míra nezaměstnanosti
Vysoká ekonomická aktivita, rozvinutý průmysl a služby v Liberci, Chrastavě a Hrádku nad Nisou	Vysoký podíl dlouhodobé nezaměstnanosti
Silný zpracovatelský průmysl, automobilový průmysl, strojírenství	Neochota podnikatelů absolvovat zdolnou administrativu pro přípravu projektů na podporu z EU vzhledem k systému nastavení dotací a administrativy, kdy se podnikatelům určité projekty vzhledem k přípravě nevyplatí.
Vysoká technologická úroveň průmyslu a ekonomická síla subjektů	Nízká ekonomická diverzifikace - převažují 2 průmyslové odvětví (bižuterie a sklářství, automobilová průmysl).
Existence vědeckovýzkumných institucí v Liberci	Nekoncepční přístup při propagaci území v oblasti cestovního ruchu
Potenciál Technické univerzity v Liberci a specializovaných středních škol pro rozvoj výzkumné a vývojové činnosti	Malý počet podnikatelských subjektů v doplňkových službách cestovního ruchu
Dobrá nabídka přírodních i kulturních atraktivit pro letní i zimní rekreaci a cestovní ruch	Snižování počtu ubytovaných návštěvníků
Příznivé podmínky pro podnikání v cestovním ruchu, potenciál pro rozvoj odvětví vázaných na cestovní ruch	Nedostatek finančních prostředků na záchranu a údržbu kulturních památek, zanedbávání, devastace, likvidace a špatný stav technického a průmyslového dědictví
Příležitosti	Hrozby
Tradice sklářské a bižuterní výroby, rozvoj automobilového průmyslu, zájem podnikatelů o odborně vzdělané pracovníky	Výrazné zhoršení ekonomického stavu území v případě krize v hlavních průmyslových odvětvích
Rostoucí spolupráce podniků s TU, Technologické centrum	Úpadek tradičního průmyslu
Zaměstnávání absolventů univerzity libereckými podniky	Odchod osob s vyšším vzděláním mimo SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou
Rozvoj mezinárodní spolupráce, vč. programů EU na podporu kultury, sportu, cestovního ruchu	Nedostatek volné kvalifikované pracovní síly pro příchod dalších investorů
Využití rekreačního potenciálu obcí v přírodně chráněných územích (Oldřichov v Hájích, Mníšek, Rynoltice, Jablonné v Podještědí, Světlá pod Ještědem)	Hrozba zániku hospodařících subjektů z důvodů ekonomické neudržitelnosti

## 7.4 Lidské zdroje a občanská vybavenost

Silné stránky	Slabé Stránky
Město Liberec je důležitým centrem středního školství regionálního významu – široká nabídka středních škol a učilišť včetně nabídky nových i tradičních studijních oborů a učebních oborů typických pro Liberecký kraj	Nízké uplatnění absolventů pedagogických fakult, nedostatek volných pracovních míst na školách
Nabídka specializovaných zdravotních služeb v Liberci a Jablonci nad Nisou	Nedostatečná kapacita základních škol
Krajská nemocnice se specializovanými odděleními	Rozmístění mateřských škol, nutnost dojíždění do vzdálenějších obcí.
Existence komunitního plánu sociálních služeb ve městě Jablonec nad Nisou.	Nedostatečné vybavení a technický stav škol
Nárůst výstavby nových bytů, stoupající počet bytů v rodinných domech	Neexistence koncepce vzdělávání
Vysoký a rostoucí podíl soukromých vlastníků domů	Horší dostupnost zdravotnických služeb ve vzdálenějších obcích
Relativně nadprůměrná intenzita nové bytové výstavby (Liberec a přilehlé obce)	Nedostatečné materiálové a lékařské vybavení nemocnic
Široká nabídka volnočasových aktivit pro děti a mládež	Nestabilní financování sociálních služeb
Zájem o trvalé bydlení v území	Absence propojení a návaznosti neregistrovaných sociálních služeb
Fond na zlepšení úrovně bydlení (FZÚB) statutárního města Jablonec nad Nisou.	Absence některých sociálních služeb – terénní i pobytové (krizová pomoc, dům na půli cesty)
Velký počet kulturních institucí a pestrá nabídka kulturního programu	Nedostatečná kapacita sociálních služeb v území pro sociálně znevýhodněné obyvatele (denní stacionáře, nepobytové sociální služby)
	Vysoký podíl bytů postavených před rokem 1945 (i před r. 1919)
	Nedostatek startovacích bytů
	Nedostatek financí na kulturu, sport, cestovní ruch
Příležitosti	Hrozby
Rozvoj spolupráce se základními školami	Malé zdroje na obnovu a provoz škol
Vytvoření spolupráce mezi veřejným a nestátním sektorem a podnikatelským sektorem	Nekvalifikovaná pracovní síla ve školství
Aktualizace a implementace komunitního plánu sociálních služeb města Liberec.	Zvyšování nároků na zdravotní péči v důsledku stárnutí obyvatel
Podpora společného vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb	Nedostatečné finanční zdroje pro sociální oblasti
Posílení zaměstnanosti v sektoru sociálních služeb v důsledku očekávané poptávky z důvodu stárnutí populace	Postavení neregistrovaných sociálních služeb mimo KPSS
Podpora pro děti ze sociálně znevýhodněných skupin a rodin a jejich integrace do předškolních zařízení	Další prohlubování sociálního vyloučení
Vytvoření sociálního bydlení	Další prohlubování problému s nedostatečnými kapacitami v domovech pro seniory v důsledku stárnutí obyvatelstva
Důsledná kontrola ze strany stavebních úřadů vůči podnikatelům poskytujícím stavebně a hygienicky nevhodné ubytování	Nekoncepční příprava pozemků pro bydlení
Rozvinutí spolupráce s městskou policií a Policií ČR.	Nedostatečná regenerace panelových sídlišť (Liberec, Chrastava, Hrádek nad Nisou)
Zajištění kvalitnější informovanosti veřejnosti	Neprojojenost koncepčních dokumentů města a kraje
Podpora regenerace panelových sídlišť.	
Podpora konverze brownfields na bydlení.	

## 7.5 Infrastruktura

Silné stránky	Slabé Stránky
Dopravní napojení na město Praha	Vysoká intenzita dopravy v centru města Liberec, Jablonec nad Nisou a na významných dopravních tazích
Dobré napojení rychlostní komunikací R 35/R 10 na síť dálnic a rychlostních silnic v ČR	Nehomogenní a závadná silniční síť II. a III. tříd zejména v průjezdných úsecích obcí
Poměrně vysoká hustota silniční sítě II. a III. tříd a stabilizovaných železničních tratí	Nevyhovující spojení do východních Čech a na Moravu
Hustá silniční síť, dobrá dostupnost center osídlení mikroregionálního významu a ostatních obcí.	Nedostatečná kapacita silnic I. a II. tříd
Dobrá dopravní dostupnost městskou hromadnou dopravou.	Špatná dopravní dostupnost obcí v Podještědí do centra ORP Liberce
Integrovaný dopravní systém Libereckého kraje	Špatná dopravní dostupnost obcí v Podještědí bez železničního a hlavního silničního spojení (Světlá p.J., Proseč p. J., Janův Důl, Osečná)
Vybavenost bytového fondu (vodovod, kanalizace, plyn), centrální zásobování teplem	Nízká bezpečnost na silnicích v důsledku existence dopravních závad a intenzivní silniční dopravy
Veřejná vodovodní síť dostupná ve všech obcích	Nedostatek parkovacích míst na sídlištích a v okrajových částech měst Liberec a Jablonec nad s návazností na MHD
Vysoký podíl obyvatel napojených na veřejný vodovod	Nedostatečné kapacity MHD
Všechna větší sídla jsou plynofikována	Zastaralá a nedostatečná tramvajová síť.
Celé území je plně elektrifikováno hustou sítí vedení VN a NN.	Absence železničního napojení na vysokorychlostní železniční tratě
Jsou vytvořeny podmínky pro plynofikaci obcí v dosahu VTL plynovodů.	Nevyhovující stav železniční sítě – nevyhovující technické parametry, chybí elektrifikace
Mezinárodní cyklokoridor Odra - Nisa	Nedostatečná a územně nepropojená síť cyklostezek a cyklotras
	Vysoký podíl malých obcí - náročnost na budování a provoz veřejné infrastruktury
	Chybějící kanalizace v okrajových částech obcí
	Technicky nevyhovující dopravní a technická infrastruktura některých obcí (vodovody, kanalizace, ČOV, místní komunikace)
	Technicky nevyhovující vodovodní řady značného stáří (Zdislava, Rynoltice, centra měst: Liberec, Český Dub, Hodkovice)
	Distribuční síť VN pro rozvod elektrické energie je na většině zemí provedena vrchním vedením
	Vysoký podíl využití pevných paliv pro vytápění
	Předimenzovanost a špatný technický stav distribuční soustavy zásobování teplem ve městě Liberec a Jablonec nad Nisou
	Nadzemní vedení parovodu a vedení v korytu řeky Nisa v Liberci a Jablonci nad Nisou, které zamezuje odtoku vody v případě povodní.
Příležitosti	Hrozby
Zlepšení dopravního spojení mezi městy Liberec a Jablonec nad Nisou.	Nedostatek finančních zdrojů na reprodukci a rozvoj silniční infrastruktury
Homogenizační a modernizační úpravy silniční sítě I., II. a III. tříd bez enormních zásahů do území	Nedostatek prostředků na opravu místních komunikací
Využití napojení na německou železniční síť	Pomalé tempo při nápravě závad ve stavebních a provozních parametrech dopravní infrastruktury.
Potenciál Letiště Liberec k získání statutu mezinárodního veřejného letiště.	Snižování investic do technické infrastruktury
Projekt Regiotram Nisa	Zvyšování intenzity dopravy
Plošná regulace pevných paliv, náhrada plynem a dalšími eko. způsoby vytápění pomocí politiky ČR	Útlum veřejné dopravy (MHD i linkové dopravy), zvyšování koncentrace individuální dopravy
Modernizace a dostavba chybějící infrastruktury, zejména kanalizace a teplárenství	Nedostatečnost vedení elektrické energie v případě napojení dalších odběratelů v Liberci

## 7.6 Životní prostředí

Silné stránky	Slabé Stránky
Existence ložisek nerostných surovin (cihlářská surovina, štěrkopíský, vápenec, stavební kámen, dolomit, technické suroviny, rašelina, hnědé uhlí a radioaktivní suroviny) představující ekonomický potenciál	Existence starých důlních děl, poddolovaných a sesuvných území
Vybudován hlásný povodňový systém a povodňové plány	Nedostatečná přirozená retenční schopnost krajiny mnoha oblastí, způsobená odlesněním, obnažením povrchu půd, existencí zpevněných nepropustných ploch
Ochrana vod vymezenými chráněnými oblastmi	Území zvláštní povodně pod vodními díly Harcov, Fojtka, Mlýnice
Nízká produkce emisí znečištění ovzduší ze zdrojů nacházejících se na území	Nižší kvalita vody v blízkosti hlavních dopravních tahů a průmyslových areálů
Přítomnost a blízkost zvláště chráněných území přírody a krajiny	Významný podíl kategorie malých zdrojů (REZZO 3) na celkovém znečištění ovzduší
Velkoplošná chráněná území (CHKO Jizerské hory, CHKO Lužické hory + PP Ještěd)	Staré zátěže (průmyslové areály, skládky)
Existence významných přírodních lokalit s různým stupněm ochrany přírody	Existence oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší, překročení imisního limitu znečištění ovzduší v ukazatelích benzo(a)pyren a přízemní ozón
Množství parků a zeleně ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou	Lokální zhoršování kvality ovzduší v obcích v topné sezóně
Vysoký podíl zalesněných ploch	Hlukové zatížení zastavěných oblastí intenzivní dopravou na silnicích R35, I/13 a I/14
Vysoký podíl energetického, environmentálně velmi příznivého, využití odpadů, které by byly jinak skládkovány	Nedostatek finančních prostředků a dotačních titulů má údržbu přírodních, kulturních, technických a historických památek
Kapacitní a zrekonstruovaná městská ČOV v Liberci	Výrazný nárůst zemědělsky neobdělávaných a zarůstajících / zaplevelených ploch
	Výrazný nárůst opuštěných a nevyužívaných výrobně skladovacích ploch (brownfields)
	Zábor volných ploch obchodními centry
Příležitosti	Hrozby
Vytvoření podmínek pro zlepšení odtokových poměrů v území s minimalizací povodňových rizik	Nová legislativa vztahující se k životnímu prostředí a s ním spojené nákladné opatření
Využití potenciálních zdrojů biomasy, štěpky a dalších alternativních zdrojů energie	Zvyšování hlukové zátěže a znečištění ovzduší v důsledku nárůstu intenzity dopravy
Revitalizace malých i velkých toků (dotace)	Poškození lesů a kontaminace půd imisemi z Polska a Německa
Budování ČOV a kanalizace u všech druhů sídelních útvarů (dotace)	Dlouhodobé provozní smlouvy na VH infrastrukturu do roku 2022 snižují možnost čerpání dotací na vodovody a kanalizaci (SVS)
Potenciál přírody pro rekreaci a cestovní ruch	

## 7.7 Správa území

Silné stránky	Slabé Stránky
Existence Programu prevence kriminality ve městě Liberec	Kriminalita v místech zvýšeného pohybu osob
Zapojení Magistrátu města Jablonec nad Nisou do projektů CAF a benchmarkingu	Nadprůměrný index kriminality v rámci České republiky (počet trestných činů na 1 000 obyvatel)
Existence Krizového plánu v řešeném území	Špatný technický stav budovy Uranu v Liberci
Vnější prezentace Magistrátu města Jablonce n. N., jeho spolupráce s partnerskými městy	Nadprůměrný index kriminality v SO ORP Liberec v rámci České republiky (počet trestných činů na 1 000 obyvatel)
Zapojení veřejnosti do aktualizace Strategie rozvoje města Liberec 2014 - 2020.	
Příležitosti	Hrozby
Realizace partnerských projektů veřejného a soukromého sektoru (tzv. PPP)	Nedostatečné zapojení veřejnosti do plánovacích a strategických procesů

## 8. Problémová analýza

Předmětem problémové analýzy je, na základě provedené situační analýzy a SWOT analýzy, identifikace zjištěných problémů rozvoje území včetně zhodnocení jejich významu a vlivu na všechny tři pilíře udržitelného rozvoje – sociální, ekonomický, environmentální. Identifikace problémů proběhla na základě výsledků a zjištění ze situační analýzy. Byly vybrány ty problémy, které mají synergický účinek a jsou stěžejní pro rozvoj regionu.

### 8.1 Metodika vyhodnocení

Pro vyhodnocení územních dopadů problémů v území bylo využito multikriteriálních metod založených na expertním hodnocení. Byl vytvořen expertní panel, který u každého problému hodnotil 4 kritéria – sociální soudržnost, ekonomický rozvoj, stabilitu životního prostředí, územní dopad. První tři kritéria (pilíře udržitelného rozvoje) byla hodnocena na bodové škále 1 až 5, kdy 1 – problém má minimální vliv, 5 – problém má zásadní vliv. Pro stanovení velikosti územního dopadu byla použita škála, kdy 0,5 = lokální dopad, 1,0 = nadmístní dopad (více obcí), 1,5 = regionální dopad (v rámci kraje). Hodnota územního dopadu zároveň sloužila pro vyvážení kritérií udržitelného rozvoje. Na základě ohodnocení předchozích 4 kritérií byl stanoven význam identifikovaných problémů pro aglomeraci, který byl vypočítán jako průměr hodnot kritérií udržitelného rozvoje vydělený hodnotou územního dopadu.

Tabulka 8.1.1: Problémové okruhy v území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou

Kód	Problémový okruh	Počet identifikovaných problémů
V	Vzdělanost	4
T	Trh práce a zaměstnanost	4
C	Cestovní ruch	5
Z	Zdravotní služby	2
S	Sociální služby	2
DI	Dopravní infrastruktura	7
TI	Technická infrastruktura	4
ŽP	Životní prostředí	4

Celkem bylo identifikováno 32 problémů, které byly zařazeny do 8 problémových témat (okruhů). V území se vyskytují ještě další problémy a rizika, které však v současných podmínkách nejsou řešitelné, případně nebyly vyhodnoceny jako faktory omezující rozvoj území.

### 8.2 Územní dopad a význam identifikovaných problémů

Níže zmíněné a popsané problémové oblasti tvoří **ZÁSADNÍ TÉMATA K ŘEŠENÍ**, bez ohledu na možné zdroje financování. V textu níže je uveden jejich popis a zdůvodnění. Prioritní témata s provazbou na specifické cíle operačních programů vytyčených pro územní dimenzi jsou uvedena v kapitole 11.2.

#### Vzdělanost

Identifikované problémy v oblasti vzdělanosti obyvatel regionu mají významný vliv zejména na ekonomický rozvoj území a sociální soudržnost obyvatel. Všechny problémy mají nadmístní význam, tzn. s územním dopadem v rámci celé aglomerace. Bariérou rozvoje území je nižší úroveň vzdělání obyvatel, která má však výrazný růstový potenciál a neexistence koncepce vzdělávání jako podmínka pro čerpání finančních prostředků z IROP. V současné době existuje pouze krajská koncepce vzdělávání – Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2012.



Rozvoj území ovlivňuje také nedostatečná kapacita základních škol, kdy vzhledem k vysokému počtu dětí ve třídách dochází ke snižování kvality vzdělávacího procesu s následnými projevy v celkové úrovni vzdělanosti obyvatel. Zároveň vzdělávací proces ovlivňuje také nedostatečné materiálové vybavení škol. Problémem je také vysoká energetická náročnost a technický stav školních zařízení.

**Tabulka 8.2.1: Expertní hodnocení problémové oblasti Vzdělanost**

Vzdělanost		Kritérium				Význam problému
Kód	Problém	Sociální soudržnost	Ekonomický rozvoj	Stabilita životního prostředí	Územní dopad (váha)	
V1	Podprůměrná úroveň vzdělání obyvatel v rámci ČR	3	4	1	1,0	2,7
V2	Nedostatečná kapacita základních škol	4	4	1	1,0	3,0
V3	Nedostatečné vybavení a technický stav škol	3	3	3	1,0	3,0
V4	Neexistence koncepce vzdělávání	4	4	1	1	3,0
<b>Celkem-vážený průměr dle územního dopadu</b>		<b>3,5</b>	<b>3,8</b>	<b>1,5</b>	<b>-</b>	<b>2,9</b>

Pozn.: bodová škála 1 – minimální vliv, 5 – zásadní vliv  
kritérium územní dopad – 0,5 lokální; 1 nadmístní (více obcí); 1,5 regionální (krajský)

### Trh práce a zaměstnanost

Stejně významná jako vzdělanost je problematika trhu práce a zaměstnanosti. Většina identifikovaných problémů má nadmístní význam, závislost ekonomiky a zaměstnanosti zejména na automobilovém průmyslu je v současném nestabilním prostředí velkým problémem na území celého kraje. Největším rizikem a bariérou je vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných, kdy u těchto osob dochází k postupné ztrátě pracovních návyků, demotivaci a je složité tyto osoby po dlouhé době bez práce zařadit do pracovního procesu. Mezi dlouhodobě nezaměstnané patří zejména osoby ohrožené sociálním vyloučením. Tento stav má významný vliv na sociální politiku a vznik sociálně patologických jevů procesu (velký vliv zejména na sociální oblast a ekonomický rozvoj). Území se musí potýkat také s dlouhodobě rostoucí mírou nezaměstnanosti, která ovlivňuje zejména ekonomický růst regionu, podobně jako nepoměr mezi nabídkou a poptávkou po zaměstnání (nízký počet volných pracovních míst a vysoký počet uchazečů o zaměstnání), která vyvolává disparity na trhu práce.

**Tabulka 8.2.2: Expertní hodnocení problémové oblasti Trh práce a zaměstnanost**

T - Trh práce a zaměstnanost		Kritérium				Význam problému
Kód	Problém	Sociální soudržnost	Ekonomický rozvoj	Stabilita životního prostředí	Územní dopad (váha)	
T1	Disparity na trhu práce – nízký počet volných pracovních míst vs. vysoký počet uchazečů o zaměstnání	3	4	1	1,0	2,7
T2	Rostoucí míra nezaměstnanosti	3	4	1	1,0	2,7
T3	Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných – zejména obyvatel ohrožených sociálním vyloučením	4	5	1	1,0	3,3
T4	Silné postavení velkých zaměstnavatelů a závislost na automobilovém průmyslu	2	3	1	1,5	3,0
<b>Celkem - vážený průměr dle územního dopadu</b>		<b>2,9</b>	<b>3,9</b>	<b>1,0</b>	<b>-</b>	<b>2,9</b>

Pozn.: bodová škála 1 – minimální vliv, 5 – zásadní vliv  
kritérium územní dopad – 0,5 lokální; 1 nadmístní (více obcí); 1,5 regionální (krajský)

## Cestovní ruch

Přestože území má dostatečný potenciál k rozvoji cestovního ruchu, bariérou rozvoje je zejména nekonceptní přístup k propagaci území jako celku, který má územní dopad na celý kraj. V rámci aglomerace je výrazný nedostatek doplňkových služeb a infrastruktury cestovního ruchu (půjčování sportovních potřeb, průvodcovské služby, restaurační služby, apod.). Významným problémem je dlouhodobý pokles počtu návštěvníků v ubytovacích zařízeních, neboť v případě dlouhodobého pobytu návštěvníků v území je generován největší zisk. Zároveň se v území vyskytuje mnoho turistických atraktivit a památek, které mají potenciál intenzivnějšího využití, ale jsou v nevyhovujícím technickém a provozním stavu. S tím souvisí problém s podfinancováním údržby a péče o infrastrukturu cestovního ruchu, resp. nekonceptním řešením tohoto problému. Identifikované problémy tak ovlivňují zejména růst ekonomiky.

**Tabulka 8.2.3: Expertní hodnocení problémové oblasti Cestovní ruch**

C - Cestovní ruch		Kritérium				Význam problému
Kód	Problém	Sociální soudržnost	Ekonomický rozvoj	Stabilita životního prostředí	Územní dopad (váha)	
C1	Pokles počtu návštěvníků v ubytovacích zařízeních	2	4	1	1,0	2,3
C2	Nekonceptní přístup při propagaci území	2	3	1	1,5	3,0
C3	Nedostatek doplňkových služeb CR	2	3	2	1,0	2,3
C4	Nedostatečná péče o infrastrukturu pro CR (základní i doplňkovou)	3	4	2	1,0	2,7
C5	Mnoho památek vhodných pro CR v zanedbaném stavu	3	3	2	1,0	2,7
<b>Celkem - vážený průměr dle územního dopadu</b>		<b>2,4</b>	<b>3,4</b>	<b>1,5</b>	<b>-</b>	<b>2,7</b>

Pozn.: bodová škála 1 – minimální vliv, 5 – zásadní vliv  
kritérium územní dopad – 0,5 lokální; 1 nadmístní (více obcí); 1,5 regionální (krajský)

## Zdravotní služby

V oblasti zdravotních služeb je výrazným problémem nedostatečné materiálové a lékařské vybavení nemocnic. Vzhledem k tomu, že se tento problém týká zejména Krajské nemocnice Liberec, má tento nedostatek výrazný vliv na území celého kraje. Ze současných požadavků a potřeb na modernizaci krajské nemocnice je nutné vyzdvihnout potřebu rekonstrukce budovy Oddělení psychiatrie a inovaci materiálového vybavení, zejména zvýšení počtu akutních lůžek umožňujících léčbu celého spektra akutních duševních poruch. V některých vzdálenějších obcích byla identifikovaná horší dostupnost těchto služeb a nutnost dojížděky za základní zdravotní péči, což je problém zejména pro znevýhodněné osoby – sociálně vyloučené obyvatele, matky s dětmi, imobilní občany, seniory.

**Tabulka 8.2.4: Expertní hodnocení problémové oblasti Zdravotní služby**

Z - Zdravotní služby		Kritérium				Význam problému
Kód	Problém	Sociální soudržnost	Ekonomický rozvoj	Stabilita životního prostředí	Územní dopad (váha)	
Z1	Horší dostupnost zdravotnických služeb ve vzdálenějších obcích	3	2	2	1,0	2,3
Z2	Nedostatečné materiálové a lékařské vybavení nemocnic	3	3	1	1,5	3,5
<b>Celkem - vážený průměr dle územního dopadu</b>		<b>3,0</b>	<b>2,6</b>	<b>1,4</b>	<b>-</b>	<b>2,9</b>

Pozn.: bodová škála 1 – minimální vliv, 5 – zásadní vliv  
kritérium územní dopad – 0,5 lokální; 1 nadmístní (více obcí); 1,5 regionální (krajský)

## Sociální služby

V oblasti sociálních služeb byly identifikovány dva hlavní problémy, které však mají velký význam pro aglomeraci (nadmístní význam) zejména ve vztahu k narůstajícímu počtu ekonomicky aktivních obyvatel, spadajících do skupiny sociálně znevýhodněných obyvatel, obyvatel ohrožených sociálním vyloučením (ze sociálně vyloučených lokalit) a dalších klientů sociálních zařízení. Z tohoto důvodu je výrazným nedostatkem nedostatečná kapacita sociálních služeb v území, která má výrazný vliv na sociální soudržnost a stabilitu území. Zároveň v území chybí zejména některé terénní (ale i pobytové) služby, na kterých jsou závislí občané se sníženou pohyblivostí. Terénní služby mají také intenzivnější dopad na sociálně znevýhodněné a vyloučené obyvatele, tedy na cílovou skupinu osob, která je podporována v rámci IROP.

**Tabulka 8.2.5: Expertní hodnocení problémové oblasti Sociální služby**

S - Sociální služby		Kritérium				Význam problému
Kód	Problém	Sociální soudržnost	Ekonomický rozvoj	Stabilita životního prostředí	Územní dopad (váha)	
S1	Absence některých sociálních služeb – terénní i pobytové	5	3	1	1,0	3,0
S2	Nedostatečná kapacita sociálních služeb v území – pro sociálně znevýhodněné a vyloučené obyvatele - domovy s pečovatelskou službou, denní stacionáře, domovy pro seniory, nepobytové sociální služby	5	3	1	1,0	3,0
<b>Celkem - vážený průměr dle územního dopadu</b>		<b>5,0</b>	<b>3,0</b>	<b>1,0</b>	<b>-</b>	<b>3,0</b>

Pozn.: bodová škála 1 – minimální vliv, 5 – zásadní vliv

kritérium územní dopad – 0,5 lokální; 1 nadmístní (více obcí); 1,5 regionální (krajský)

## Dopravní infrastruktura

Doprava ovlivňuje všechny činnosti v území, proto identifikované problémy v rámci této oblasti mají největší vliv na rozvoj území. Hlavním problémem je nedostatečná kapacita a technický stav silnic (regionální dopad) společně s velkou dopravní intenzitou, která snižuje propustnost území a má silný ekonomický dopad v rámci celého kraje. Významně se tento stav projevuje v nedostatečném propojení mezi Libercem a Jabloncem. Územní dopad v rámci celého kraje má také absence železničního napojení na vysokorychlostní trať nebo na trať mezinárodního významu (přímé napojení) a nedostatečná elektrifikace železničních tratí. Ve městě Liberec je zastaralá a v současné době nevyhovující tramvajová síť, která však má nadmístní územní dopad z důvodu intenzivní dojížděky obyvatel okolních obcí do Liberce za prací a službami. Problémem k řešení je také nedostatečná a územně nepropojená síť cyklostezek a cyklotras, která by mohla snížit intenzitu dopravy ve městech (cyklodoprava do zaměstnání a škol) a zvýšit ekonomický zisk z cestovního ruchu. Zároveň se jedná o ekologicky bezpečnou dopravu. Ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou je problém s nedostatkem parkovacích míst (statické dopravy) v centrech, ale i v sídlištích, což ovlivňuje zejména spokojenost obyvatel, ale také bezpečnost dopravy, která je jedním ze stávajících problémů, zejména v oblasti bezpečnostního řešení křižovatek, bezpečnosti přechodů přes silnice, apod. Tento problém vyplývá se zvyšující se automobilizací společnosti a nekonceptním přístupem při řešení statické dopravy. Snahou musí být optimalizace dopravy za účelem snížení počtu automobilů vjíždějících do centra vybudováním odstavným parkovišť na okraji města s návazností na MHD.

**Tabulka 8.2.6: Expertní hodnocení problémové oblasti Dopravní infrastruktura**

DI - Dopravní infrastruktura		Kritérium				Význam problému
Kód	Problém	Sociální soudržnost	Ekonomický rozvoj	Stabilita životního prostředí	Územní dopad (váha)	
DI1	Nedostatečná kapacita silnic I. a II. tříd a zhoršující se technický stav	3	4	3	1,5	5,0
DI2	Vysoká intenzita dopravy na hlavních silničních tazích	4	4	5	1,0	4,3
DI3	Nedostatečné kapacity MHD a zastaralá a nedostatečná tramvajová síť	3	3	4	1,0	3,3
DI4	Absence železničního napojení na vysokorychlostní železniční tratě a nedostatečná elektrifikace železničních tratí	2	3	3	1,5	4,0
DI5	Nedostatek parkovacích míst ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou	3	2	3	1,0	2,7
DI6	Bezpečnost dopravy	5	3	2	1,0	3,3
DI7	Nedostatečná a územně nepropojená síť cyklostezek a cyklotras	3	3	3	1,0	3,0
<b>Celkem - vážený průměr dle územního dopadu</b>		<b>3,2</b>	<b>3,2</b>	<b>3,3</b>	<b>-</b>	<b>3,7</b>

Pozn.: bodová škála 1 – minimální vliv, 5 – zásadní vliv

kritérium územní dopad – 0,5 lokální; 1 nadmístní (více obcí); 1,5 regionální (krajský)

### Technická infrastruktura

Problémy v technické infrastruktuře se týkají několika sídel v řešeném území a mají velký vliv zejména na životní prostředí. Nejvýraznější je problém nedostatečné kanalizační sítě v okrajových částech měst Liberec a Jablonec nad Nisou i v některých obcích a napojení na čistírny odpadních vod. Tato oblast silně ovlivňuje zejména životní prostředí a také kvalitu života obyvatel (sociální soudržnost). Statutární město Liberec, Statutární město Jablonec nad Nisou a většina dalších obcí v řešeném regionu však má dlouhodobé provozní smlouvy se Severočeskou vodárenskou společností a.s. na provoz vodohospodářské infrastruktury (do roku 2022). To vyvolává problém při financování modernizace a rozšiřování těchto sítí, protože žadatel může být pouze provozovatel. Ten v tomto případě může získat pouze nízkou míru finanční podpory.

V celém regionu je vysoký podíl využití pevných paliv pro vytápění, což ovlivňuje kvalitu ovzduší. V obou městech jsou výrazné problémy s centrálním zdrojem a rozvody tepla, které neodpovídají obecně-technickým normám, správnému hospodaření s energiemi (úniky tepla) a poptávce. Důsledkem je nevyhovující cenová dostupnost dodávek tepla pro občany. Tento problém by měl být řešen zpracováním energetické koncepce. Je nutná zejména modernizace teplovodní rozvodné sítě, která je předimenzovaná. V roce 2013 se tuto situaci rozhodlo řešit Statutární město Jablonec nad Nisou, odkoupením 100% společnosti Jablonecká energetická a.s. Na ekonomický rozvoj území mají vliv také nízké zásoby v systému zásobování elektrickou energií města Liberec, kdy v případě zvýšeného odběru dochází k výpadkům elektrického proudu. Identifikované problémy mají v rámci územní dimenze vazbu na specifické cíle OP ŽP (žadatel je podnikatel s nízkou výší dotace) a OP PPIK (zvýhodněné úvěry).

**Tabulka 8.2.7: Expertní hodnocení problémové oblasti Technická infrastruktura**

TI - Technická infrastruktura		Kritérium				Význam problému
Kód	Problém	Sociální soudržnost	Ekonomický rozvoj	Stabilita životního prostředí	Územní dopad (váha)	
TI1	Nedostatečné řešení odkanalizování obcí a okrajových částí měst – kapacita, technický stav, ČOV	3	2	5	1,0	3,3
TI2	Nízké rezervy v systému zásobování elektrickou energií města Liberec	2	4	2	0,5	1,5
TI3	Zastaralost a špatný technický stav teplovodní rozvodné sítě	3	3	3	1,0	3,0
TI4	Vysoký podíl využití pevných paliv pro vytápění stacionárními zdroji	3	3	4	1,0	3,3
<b>Celkem - vážený průměr dle územního dopadu</b>		<b>2,1</b>	<b>2,9</b>	<b>3,7</b>	<b>-</b>	<b>2,8</b>

Pozn.: bodová škála 1 – minimální vliv, 5 – zásadní vliv

kritérium územní dopad – 0,5 lokální; 1 nadmístní (více obcí); 1,5 regionální (krajský)

### Životní prostředí

V rámci životního prostředí byl identifikován jako nejdůležitější problém znečištění ovzduší, které je ovlivňováno zejména intenzivní dopravou a malými stacionárními zdroji znečištění (lokální topeniště). Velký vliv na ŽP má doprava, která ovlivňuje zejména nižší kvalitu vod a velkou míru hlukové zátěže v místech intenzivní dopravy. Problémem, který má lokální územní dopad ve městě Liberec, je výstavba obchodních center na volných plochách a nevyužívání starých průmyslových areálů. V posledních letech stoupá zájem o výstavbu obchodních center také v Jablonci nad Nisou, což zde může vyvolat stejný problém. Identifikované problémy mají nejvýraznější dopad na stabilitu životního prostředí.

**Tabulka 8.2.8: Expertní hodnocení problémové oblasti Životní prostředí**

ŽP - Životní prostředí		Kritérium				Význam problému
Kód	Problém	Sociální soudržnost	Ekonomický rozvoj	Stabilita životního prostředí	Územní dopad (váha)	
ŽP1	Nižší kvalita vody v blízkosti hlavních dopravních tahů a průmyslových areálů	2	1	4	1,0	2,3
ŽP2	Znečištěné ovzduší	4	2	5	1,0	3,7
ŽP3	Hluková zátěž – podél dopravních tepen	3	1	3	1,0	2,3
ŽP4	Zábor volných ploch obchodními centry	2	3	4	0,5	1,5
<b>Celkem - vážený průměr dle územního dopadu</b>		<b>2,9</b>	<b>1,6</b>	<b>4,0</b>	<b>-</b>	<b>2,5</b>

Pozn.: bodová škála 1 – minimální vliv, 5 – zásadní vliv

kritérium územní dopad – 0,5 lokální; 1 nadmístní (více obcí); 1,5 regionální (krajský)

V rámci provedené problémové analýzy je srovnán význam identifikovaných problémových oblastí. Hlavní prioritní oblastí, která vykazuje problémy s největším významem a vlivem na rozvoj území je dopravní infrastruktura, která ovlivňuje široké území a má vliv na ekonomický rozvoj, ale také na zabezpečování potřeb a služeb pro obyvatele aglomerace. Vzhledem k rostoucímu počtu sociálně znevýhodněných obyvatel a dalších rizikových skupin jsou sociální služby dalším problémovým okruhem, do kterého by měly být směřovány investice. Význam ostatních problémových okruhů je znázorněn v tabulce níže. V Příloze A10 je uveden podrobný seznam identifikovaných problémů v členění dle významu.

**Tabulka 8.2.9: Význam témat k řešení pro aglomeraci**

Zásadní témata k řešení (problémové okruhy)	Význam problému
<b>DI - Dopravní infrastruktura</b>	<b>3,7</b>
<b>S - Sociální služby</b>	<b>3,0</b>
<b>V - Vzdělanost</b>	<b>2,9</b>
<b>T - Trh práce a zaměstnanost</b>	<b>2,9</b>



Zásadní témata k řešení (problémové okruhy)	Význam problému
Z - Zdravotní služby	2,9
TI - Technická infrastruktura	2,8
C - Cestovní ruch	2,7
ŽP - Životní prostředí	2,5

Pozn.: bodová škála - vážený průměr významu problémů – průměr za jednotlivé problémové okruhy

Pozn. Nejedná se o význam prioritní oblasti pro rozvoj území, ale o úroveň stávajícího stavu problému v rámci řešené oblasti

Všechny tyto identifikované problémové okruhy představují **zásadní témata**, která by měla být v dalším období řešena, a která jsou stěžejní pro komplexní rozvoj území. Řada těchto témat by měla být řešena integrovaně, což přinese značný synergický efekt.

V současné době jsou v Národním dokumentu k územní dimenzi (NDÚD) vytyčeny specifické cíle jednotlivých operačních programů. Výběr a zaměření těchto specifických cílů OP však ne zcela odpovídá identifikovaným hlavním problémovým oblastem a problémům řešeného území, ze kterých vyplývají zásadní témata k řešení. Pokud se zaměření a výběr specifických cílů pro územní dimenzi nezmění, nebudou moci být řešena hlavní témata v rámci IPRÚ. Doporučujeme proto v rámci připomínkovacího řízení NDÚD na tuto skutečnost upozornit a zařadit do tohoto dokumentu ty specifické cíle (případně stávající cíle rozšířit), které reagují na reálné potřeby území.

### 8.3 Vzájemné vazby mezi identifikovanými problémy

V rámci identifikovaných problémových oblastí jsou nejsilnější vzájemné vazby mezi oblastmi Vzdělanost - Trh práce a zaměstnanost, Dopravní infrastruktura - Cestovní ruch a dopravní infrastruktura - Životní prostředí. Intenzita vazeb mezi všemi identifikovanými problémovými oblastmi je uvedena v koincidenční matici, viz tabulka níže.

Tabulka 8.3.1: Koincidenční matice – vazba mezi identifikovanými problémovými oblastmi

<i>Koincidenční matice - vazba mezi identifikovanými problémy (XXX - velmi silná / XX - silná / X - střední / bez vyznačení - slabá nebo žádná)</i>	Vzdělanost	Trh práce a zaměstnanost	Cestovní ruch	Zdravotní služby	Sociální služby	Dopravní infrastruktura	Technická infrastruktura	Životní prostředí
Vzdělanost	---	XXX		XX	XX	X	X	
Trh práce a zaměstnanost	XXX	---	XX	X	X	XX		
Cestovní ruch		XX	---			XXX	XX	XX
Zdravotní služby	XX	X		---	XX	XX		X
Sociální služby	XX	X		XX	---	X		
Dopravní infrastruktura	X	XX	XXX	XX	X	---	X	XXX
Technická infrastruktura	X		XX			X	---	XX
Životní prostředí			XX	X		XXX	XX	---

Pro problémové oblasti s velmi silnou vzájemnou (XXX) vazbou byly identifikovány také vzájemné vazby mezi konkrétními problémy, které jsou uvedeny v následujících koincidenčních maticích.

**Tabulka 8.3.2: Koincidenční matice – vazba mezi identifikovanými problémy oblastí Vzdelanost - Trh práce a zaměstnanost**

<p><i>Koincidenční matice - vazba mezi identifikovanými problémy (XXX - velmi silná / XX - silná / X - střední / bez vyznačení - slabá nebo žádná)</i></p>		Vzdelanost				Trh práce a zaměstnanost				
		Podprůměrná úroveň vzdělání obyvatel v rámci ČR	Nedostatečná kapacita základních škol	Nedostatečné vybavení a technický stav	Neexistence koncepce vzdělávání	Disparity na trhu práce – nízký počet volných pracovních míst vs. vysoký počet uchazečů o zaměstnání	Rostoucí míra nezaměstnanosti	Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných	Silné postavení velkých zaměstnavatelů a závislost na automobilovém průmyslu	
<b>Vzdelanost</b>										
Podprůměrná úroveň vzdělání obyvatel v rámci ČR		---	XXX	XX	X		XXX	XX	XXX	X
Nedostatečná kapacita základních škol		XXX	---	X	X					
Nedostatečné vybavení a technický stav		XX	X	---						
Neexistence koncepce vzdělávání		X	X		---					
<b>Trh práce a zaměstnanost</b>						---				
Disparity na trhu práce – nízký počet volných pracovních míst vs. vysoký počet uchazečů o zaměstnání		XXX					---	XXX	XXX	X
Rostoucí míra nezaměstnanosti		XX					XXX	---	XXX	XX
Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných		XXX					XXX	XXX	---	
Silné postavení velkých zaměstnavatelů a závislost na automobilovém průmyslu		X					X	XX		---

**Tabulka 8.3.3: Koincidenční matice – vazba mezi identifikovanými problémy oblastí Cestovní ruch - dopravní infrastruktura**

Koincidenční matice - vazba mezi identifikovanými problémy (XXX - velmi silná / XX - silná / X - střední / bez vyznačení - slabá nebo žádná)	Cestovní ruch	Pokles počtu návštěvníků v ubytovacích zařízeních	Nekoncepční přístup při propagaci území	Nedostatek doplňkových služeb CR	Nedostatečná péče o infrastrukturu pro CR (základní i doplňkovou)	Mnoho památek vhodných pro CR v zanedbaném stavu	Dopravní infrastruktura	Nedostatečná kapacita silnic I. a II. tříd a zhoršující se technický stav	Vysoká intenzita dopravy na hlavních silničních tazích	Nedostatečné kapacity MHD a zastaralá a nedostatečná tramvajová síť	Absence železničního napojení na vysokorychlostní železniční tratě a nedostatečná elektrifikace železničních tratí	Nedostatek parkovacích míst ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou	Bezpečnost dopravy	Nedostatečná a územně nepropojená síť cyklostezek a cyklotras
<b>Cestovní ruch</b>														
Pokles počtu návštěvníků v ubytovacích zařízeních		---	XXX	XXX	X			XX	XX		XXX			XXX
Nekoncepční přístup při propagaci území		XXX	---	XXX	XX									
Nedostatek doplňkových služeb CR		XXX	XXX	---	XX			X		X	XX	X		XXX
Nedostatečná péče o infrastrukturu pro CR (základní i doplňkovou)		X	XX	XX	---	XXX								X
Mnoho památek vhodných pro CR v zanedbaném stavu					XXX	--								
<b>Dopravní infrastruktura</b>														
Nedostatečná kapacita silnic I. a II. tříd a zhoršující se technický stav		XX		X				---	XXX	X	XX		XXX	XX
Vysoká intenzita dopravy na hlavních silničních tazích		XX						XXX	---	X	XX		XXX	
Nedostatečné kapacity MHD a zastaralá a nedostatečná tramvajová síť				X				X	X	---		XX		
Absence železničního napojení na vysokorychlostní železniční tratě a nedostatečná elektrifikace železničních tratí		XXX		XX				XX	XX		---			
Nedostatek parkovacích míst ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou				X						XX		---	X	
Bezpečnost dopravy								XXX	XXX			X	---	
Nedostatečná a územně nepropojená síť cyklostezek a cyklotras		XXX		XXX	X			XX						---

**Tabulka 8.3.4: Koincidenční matice – vazba mezi identifikovanými problémy oblastí Životní prostředí - dopravní infrastruktura**

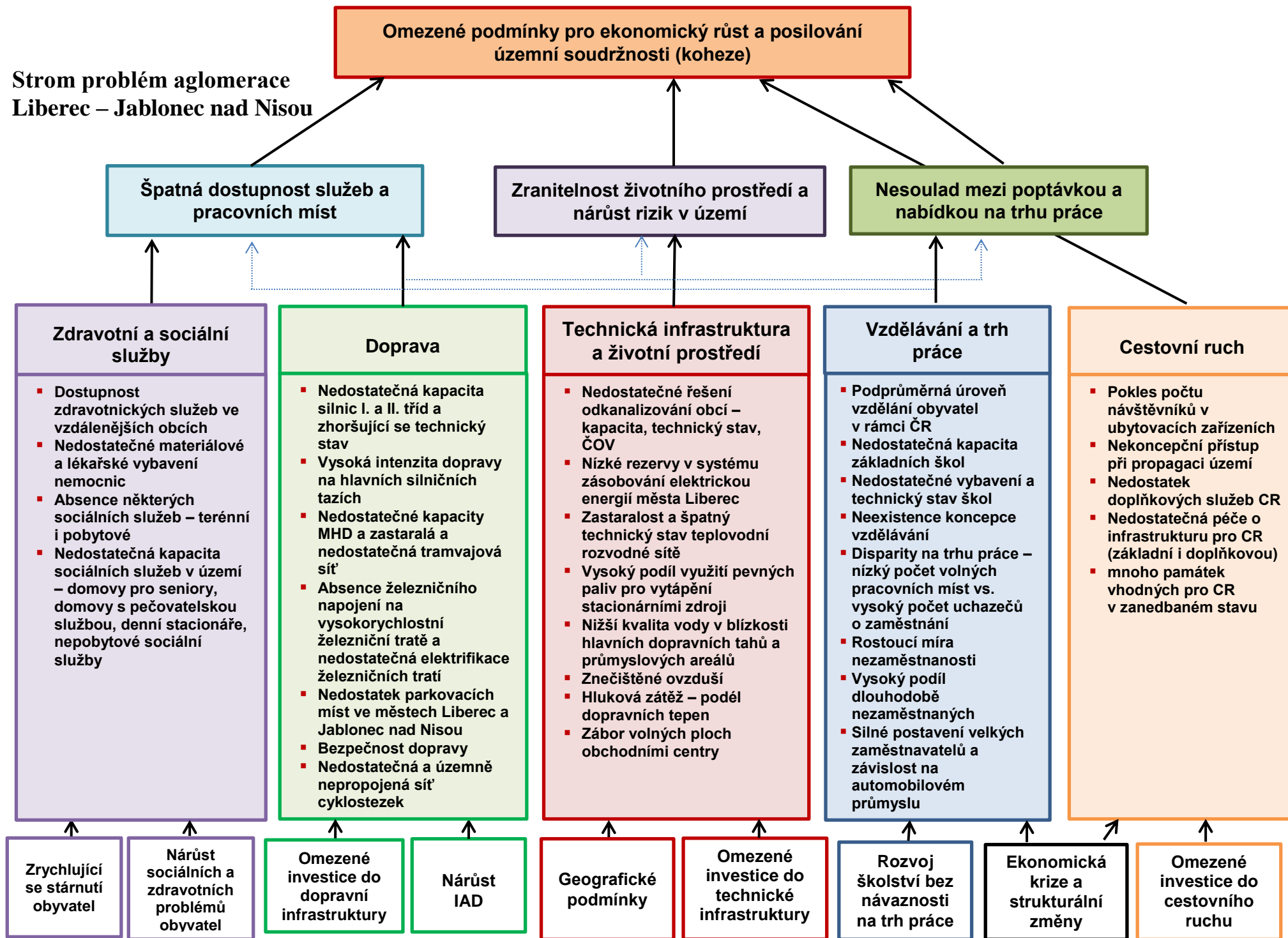
<i>Koincidenční matice - vazba mezi identifikovanými problémy (XXX - velmi silná / XX - silná / X - střední / bez vyznačení - slabá nebo žádná)</i>	Životní prostředí	Nižší kvalita vody v blízkosti hlavních dopravních tahů a průmyslových areálů	Znečištěné ovzduší	Hluková zátěž – podél dopravních tepen	Zábor volných ploch obchodními centry	Dopravní infrastruktura	Nedostatečná kapacita silnic I. a II. tříd a zhoršující se technický stav	Vysoká intenzita dopravy na hlavních silničních tazích	Nedostatečné kapacity MHD a zastaralá a nedostatečná tramvajová síť	Absence železničního napojení na vysokorychlostní železniční tratě a nedostatečná elektrifikace železničních tratí	Nedostatek parkovacích míst ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou	Bezpečnost dopravy	Nedostatečná a územně nepropojená síť cyklostezek a cyklotras
<b>Životní prostředí</b>													
Nižší kvalita vody v blízkosti hlavních dopravních tahů a průmyslových areálů		--			X			XXX		XX			
Znečištěné ovzduší			---		XX			XXX	XX	XX			
Hluková zátěž – podél dopravních tepen				--	XX		X	XXX	X				
Zábor volných ploch obchodními centry		X	XX	XX	---		XX	XX	X		XXX		
<b>Dopravní infrastruktura</b>													
Nedostatečná kapacita silnic I. a II. tříd a zhoršující se technický stav				X	XX		--	XXX	X	XX		XXX	XX
Vysoká intenzita dopravy na hlavních silničních tazích		XXX	XXX	XXX	XX		XXX	---	X	XX		XXX	
Nedostatečné kapacity MHD a zastaralá a nedostatečná tramvajová síť			XX	X	X		X	X	---		XX		
Absence železničního napojení na vysokorychlostní železniční tratě a nedostatečná elektrifikace železničních tratí		XX	XX				XX	XX		---			
Nedostatek parkovacích míst ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou					XXX				XX		---	X	
Bezpečnost dopravy							XXX	XXX			X	---	
Nedostatečná a územně nepropojená síť cyklostezek a cyklotras							XX						---

#### **8.4 Strom problémů**

Na základě zjištění ze situační analýzy byl vytvořen seznam klíčových problémů, kterými se území vyznačuje. Následně byly mezi jednotlivými problémy posuzovány vzájemné vztahy, a došlo ke kvantitativnímu vyhodnocení problémů. Výstupem je grafické znázornění klíčových problémů v jednotlivých tematických oblastech. Ke každé oblasti jsou uvedeny hlavní příčiny vzniku jednotlivých problémů, následně jsou popsány klíčové problémy a specifikovány následky. Ty vedou k tomu, že území se potýká s bariérami pro ekonomický růst a pro posilování územní soudržnosti (která je jednou z priorit územní dimenze IPRÚ).



**Strom problém aglomerace  
Liberec – Jablonec nad Nisou**



## 9. Trendy a předpoklady

### 9.1 Obyvatelstvo

Obyvatelstvo žijící v řešeném území nemá dostatečný vnitřní potenciál pro vlastní populační růst. Vzhledem ke snižování porodnosti a stagnaci migračního přírůstku bude v dalším období stagnovat a následně také klesat počet obyvatel v území, což s sebou přinese snížení počtu dětí a nutnost optimalizovat kapacitu školních a předškolních zařízení. Vzhledem ke zrychlujícímu se trendu demografického stárnutí bude v dalším období narůstat také tlak na veřejnou správu v sociální oblasti, zejména v oblasti sociální infrastruktury a vybavení – domovy s pečovatelskou službou, ambulantní služby.

Vzdělanost obyvatelstva má vzhledem k podprůměrné úrovni dostatečný potenciál k dalšímu růstu. V území se nachází dostatečný počet a nabídka středních škol, výraznou úlohu v nárůstu vzdělanosti bude stále více mít Technická univerzita Liberec, která produkuje vysokoškolsky vzdělané obyvatelstvo v oborech potřebných pro regionální ekonomiku, která bude muset být zaměřená stále více na obory s vyšší přidanou hodnotou. I přesto se oblast potýká s nedostatkem některých profesí na trhu práce. Nепrovázání nabídky vzdělávání s trhem práce může mít za následek odchod obyvatel do jiných regionů (Praha).

### 9.2 Ekonomický potenciál, podnikatelské prostředí

Území má dostatečný potenciál pro ekonomický růst. Výhodná je geografická poloha poblíž hranic s Polskem a Německem a možnost využití potenciálu přeshraniční spolupráce. Z hlediska automobilového průmyslu je výhodou blízká dostupnost a dopravní spojení na Prahu a Mladou Boleslav. Vzhledem ke stárnutí populace a snižujícímu se celkovému přírůstku obyvatel však lze očekávat úbytek kvalifikované pracovní síly. Vzhledem k významnému postavení velkých zaměstnavatelů v území je vhodné rozvíjet spolupráci s Technickou univerzitou v Liberci v oblasti výzkumu technologií a inovací, ze kterého budou profitovat místní podniky, které mohou zefektivnit svou činnost/produkcii a tím zvýšit ekonomickou výtěžnost. Jedním z cílů EU pro další období je snižování energetické náročnosti podnikatelského sektoru, z tohoto důvodu bude růst tlak na využívání materiálův a energeticky úsporných postupů a využití obnovitelných zdrojů.

Dalšímu rozvoji pronikání i průmyslu brání nedostatek volných průmyslových ploch, existující průmyslové zóny jsou z větší části naplněné nebo zcela plné. Potenciál dalšího rozšiřování podnikatelských aktivit je v budování nových průmyslových areálů, jejich zasíťování, případně výstavba podnikatelského inkubátoru se zaměřením na malé a střední podnikání v oborech s vyšší přidanou hodnotou. Dále bude růst význam vědy, výzkumu a inovací s aplikovatelností do pracovní praxe. Pro rozvoj v této oblasti je v regionu dostatečný potenciál díky existenci řady subjektů působících ve vědě a výzkumu. Velkou roli v tomto směru má a stále bude mít Technická univerzita Liberec.

Region se však bude muset vzhledem k růstu nákladů na pracovní sílu vypořádat se sníženou atraktivitou území pro zahraniční investory, proto bude nutné posilovat v dalším období růst konkurenceschopnosti a využití vnitřního dosud nevyužívaného potenciálu. Jednou z možností je podpora cestovního ruchu, který má velký vliv na místní hospodářství, zejména na růst HDP a zaměstnanosti. Území má dostatečný potenciál pro rozvoj cestovního ruchu, zejména v přírodních (Jizerské hory) a kulturně-historických atraktivitách. Důležité však bude rozšíření doplňkových služeb a zvýšení propagace regionu jako celku.

### 9.3 Lidské zdroje a občanská vybavenost

Výrazným prvkem pro rozvoj této oblasti v dalším období je posilování spolupráce mezi místními aktéry - veřejným, nestátním a podnikatelským sektorem. Zároveň lze využít již navázaných sítí spolupráce v rámci členství obcí a měst v mikroregionech (Mikroregion Hrádecko – Chrastavsko, Mikroregion Jizerské podhůří, Mikroregion Podralsko, Sdružení obcí Podještědí, DSO "Mikroregion Císařský kámen" a Mikroregion Jizerské hory) a místních akčních skupinách (Podještědí o.s., MAS občanské sdružení Rozvoj Tanvaldska, MAS Achát a LAG Podralsko o.s). Město Liberec může využít členství v Národní síti zdravých měst ČR.

Význam vzájemné spolupráce bude patrný zejména v oblasti zdravotních a sociálních služeb, na jejichž zabezpečování bude v dalším období stále větší tlak, a to nejen z důvodu stárnutí obyvatelstva (zejména v SO ORP Jablonec nad Nisou), ale také z důvodu rozšiřování civilizačních nemocí a nevhodného životního stylu populace, růstu kriminálních jevů (nadprůměrný index kriminality v SO ORP Liberec) a zvyšování počtu sociálně znevýhodněných občanů (např. městské části Liberce – Jeřáb, Františkov; ulice Revoluční, Dlouhá, Souběžná v Jablonci nad Nisou). Potenciál pro rozvoj spočívá v integrovaném přístupu a optimalizaci sítě těchto služeb, pro kterou má celý region značné předpoklady. Zdravotní a sociální péče se navíc vyznačuje nevyváženým a nestabilním systémem financování a nepřehlednou legislativou včetně nekoncepčního řešení této problematiky.

Řešené území má v současnosti výrazné problémy s kapacitou základních škol, v dalších letech lze předpokládat další nárůst žáků ZŠ z důvodu přechodu silných populačních ročníků z MŠ. Důležité bude rozšíření těchto kapacit vhodnou formou tak, aby po následném očekávaném poklesu počtu dětí nebylo nutné rušit mnohá školní zařízení. Zároveň je nutné na tuto situaci připravovat střední školy. Ty musí také více reflektovat na požadavky trhu práce. Rozvoj spolupráce se školami bude jednou ze základních podmínek úspěšného řešení této situace.

Vzhledem ke snižujícímu se tempu přílivu obyvatel migrací bude klesat také intenzita bytové výstavby (kromě oblastí zasažených suburbanizací – obce Kdyštofovo údolí, Šimonovice, Jeřmanice, Rádlo, Pulečný, Dalešice). Případný nárůst poptávky po bydlení bude saturován stávající dostatečnou nabídkou na trhu, zejména. V období před hospodářskou krizí navíc bylo realizováno nebo zahájeno několik rezidenčních projektů, jejichž bytové objekty po nástupu krize nevykazují plnou obsazenost. V dalším období je nutné zaměřit podporu na regeneraci panelových sídlišť (specifický cíl Aktualizace strategie rozvoje Statutárního města Liberec 2014 – 2020), a revitalizaci brownfields na plochy pro bydlení.

V oblasti kultury, sportu a volnočasových aktivit lze předpokládat další rozšiřování nabídky, avšak s ohledem na efektivitu vynaložených nákladů a udržitelnost zařízení pro volnočasovou infrastrukturu. Zároveň bude nutné udržet dostatečnou úroveň občanské vybavenosti v obcích. V situaci, kdy veřejná správa disponuje omezenými zdroji, bude růst úloha místních aktérů, neziskových organizací a spolků při rozvoji kvality života a zvyšování atraktivity území pro život.

### 9.4 Infrastruktura

Zvyšování mobility obyvatelstva je hlavním trendem posledních 20 let. V současnosti již kapacitně nevyhovující dopravní síť (zejména silniční a železniční) budou zatěžovány stále větší intenzitou dopravních prostředků a růstu problémů s parkováním. Vysoká intenzita individuální automobilové dopravy může vést ke zhoršování dopravní obslužnosti a poklesu významu veřejné hromadné dopravy, ale také ke zhoršení znečištění ovzduší. Zároveň může docházet ke snižování bezpečnosti v okolí vysoce frekventovaných dopravních úseků. Nedostačující železniční napojení regionu na dopravní koridory včetně nevyhovujícího

technického stavu dopravní (silniční) infrastruktury může působit také jako limitující faktor pro rozvoj oblasti – příchod investorů, návštěvníků, apod. Předpokladem pro zajištění udržitelné dopravy je rozšiřování kapacity infrastrukturní sítě, podpora veřejné hromadné dopravy (propojení se silniční dopravou) včetně alternativních způsobů dopravy (cyklodoprava, apod.), zvyšování bezpečnosti dopravy a koncepční přístup k řešení dopravní situace v území. Vhodným nástrojem je vytváření plánu mobility, případně jiných dopravně-strategických dokumentů.

Předpokladem snižování zranitelnosti území a zvyšování kvality života v regionu představují investice do technické infrastruktury. Ty jsou a nadále budou realizovány zejména podle Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje, který je neustále aktualizován dle nových potřeb v území obcí. Modernizace a výstavba infrastrukturní sítě včetně podpory ekologického vytápění bude v následujícím období silně podporováno EU. V dalším období se dá očekávat navíc další nárůst spotřeby elektrické energie, což ještě prohloubí problém s nedostatečnými zdroji elektrické energie v tomto území.

### **9.5 Životní prostředí**

Současným trendem v oblasti životního prostředí je snižování zranitelnosti území a eliminace zdrojů znečištění. Řešené území má potenciál pro posilování kvality životního prostředí existencí několika významných chráněných oblastí. Výrazný negativní vliv na tuto oblast má a v dalším období bude mít zejména narůstající intenzita dopravy, chybějící technická infrastruktura a přechod domácností na vytápění tuhými palivy. Potenciálem je tedy podpora nízkouhlíkových strategií a využívání alternativních zdrojů energie. Vzhledem ke stále rostoucímu objemu odpadů, bude nutné koordinovaně řešit problematiku odpadového hospodářství, podpořenou osvětou sběru a třídění komunálních odpadů.

### **9.6 Správa v území**

Na veřejnou správu je v posledních letech vyvíjen velký tlak na zefektivňování činností. Zároveň dochází ke snižování veřejných rozpočtů, což může mít negativní vliv na zabezpečování základních služeb pro obyvatelstvo v regionu. Předpokladem pro úspěšné řešení této situace je posilování vzájemné meziobecní i meziregionální spolupráce. Základ pro tuto spolupráci v současné době funguje na úrovni mikroregionů, svazků a sdružení, místních akčních skupin nebo prostřednictvím přeshraniční spolupráce Euroregionu Nisa - Neisse – Nysa. Předpokladem dalšího rozvoje je využívání evropských dotací na realizaci koordinovaných aktivit v rámci těchto partnerství.

Vzhledem k narůstajícímu sociálně-ekonomickému tlaku ve společnosti bude také docházet k nárůstu sociálně-patologických jevů a rizik. Kvalitně nastavený systém prevence kriminality a dobře fungující bezpečnostní složky budou klíčovým prvkem, stejně jako jejich vzájemná spolupráce. Stejně musí být řešena situace při řešení neočekávaných nebo krizových situacích – povodně, požáry, chemické havárie, apod.

### **9.7 Vnější faktory ovlivňující rozvoj území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**

Celkový rozvoj území správních obvodů ORP Liberec a ORP Jablonec nad Nisou v jednotlivých řešených oblastech ovlivňují a v následujícím období budou dále ovlivňovat zejména tyto vnější faktory:

- politické a legislativní faktory
- ekonomické faktory,
- sociální faktory,
- technologické faktory.

## Politické a legislativní faktory

### *Politické prostředí ČR*

Politické prostředí v České republice je značně nestabilní, již od 90. let nevznikají dostatečně konzistentní většinové vlády, dochází ke střídání pravicových a levicových vlád, což má za následek neochotu přijímat dlouhodobá a koncepční řešení (např. při nepopulárních restriktivních opatřeních). Dosáhnout politické shody při prosazování zásadnějších reforem je velmi obtížné. Lepší situace je v municipálním politickém prostředí, i když se v regionální politice objevují situace, kdy skutečně prosazované rozvojové tendence jsou mnohdy podřízeny stranickým hlediskům bez zohlednění skutečných potřeb území. Míra důvěry občanů v politiku je celorepublikově nízká, což se projevuje také v důvěře místních občanů v politické vedení měst a obcí v řešené oblasti, která vykazuje podobné charakteristiky.

### *Politicko-ekonomická situace v EU a přeshraniční spolupráce*

Evropská unie se v poslední době potýká s krizí v mnoha oblastech, její bezprostřední příčina je především ekonomická – dluhová krize v eurozóně. Z tohoto důvodu bude následující programovací období charakteristické omezenými finančními zdroji z OP, což výrazně ovlivní také rozvojové aktivity v SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou. Aktéři v tomto území tak musí zacílit své aktivity na omezený realizovaných projektů a lépe vážit jejich výběr. Další příčinou je nedostatečný institucionální rámec a pravidla fungování unie (např. způsob řešení krize, institut vystoupení země z eurozóny). Postupně dochází k posilování euroskeptických stanovisek ve společnosti a stoupá míra nedůvěry vůči institucím EU.

### *Regionální politika*

V ČR je poměrně slabá národní regionální politika, která má za následek prohlubující se územní diferenciaci rozvoje ČR, což se projevuje také v rozdílné ekonomické úrovni měst Liberce a Jablonce nad Nisou, oproti některým obcím, zejména v pohraničí. U nejvýznamnějších sektorových politik a programů však již dochází k postupnému zakomponování regionální dimenze, která má za cíl posílení podpory slabých oblastí. V české veřejné správě jsou dlouhodobě patrné centralizační tendence, které se projevují především rostoucím zatěžováním obcí a krajů agendami státní správy (mnohdy bez adekvátní úhrady) a nadměrnou regulací výkonu povinností krajů a obcí ve sféře jejich samostatné působnosti (např. školství, veřejná doprava, kultura). Popsané tendence jsou však jen velmi těžko ovlivnitelné a změnu by mohl přinést jen silný společný tlak občanské společnosti a reprezentace krajských i obecních samospráv.

## Ekonomické faktory

### *Ekonomická recese*

Česká republika i řešené území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou se od roku 2008 potýká s následky ekonomické krize, na kterou česká ekonomika reagovala nadprůměrně hlubším propadem než EU-27. Zároveň větší ekonomický propad nastal v SO ORP Jablonec nad Nisou s výrazným nárůstem míry nezaměstnanosti. Ve většině ekonomik dochází od roku 2010 k postupnému oživení, u některých zemí se růst vyrovnal hodnotám před ekonomickou krizí. V České republice ani v řešeném území se stále nepodařilo vrátit ekonomiku k trvalejšímu hospodářskému růstu. Dochází k nadměrným restriktivním opatřením a změně spotřebitelského chování obyvatelstva, které ještě více brzdí ekonomický vývoj země. V dalším období se dá očekávat postupné oživování ekonomického růstu, ve městech Liberec i Jablonec nad Nisou je tento trend patrný již nyní.



### *Restrikce veřejných financí*

S výše uvedeným souvisí také snižování objemu veřejných rozpočtů v důsledku nižších příjmů a tlaku na vyšší výdaje. Nedostatek veřejných financí se projevuje napříč všemi úrovněmi veřejných rozpočtů, nejmarkantnější je však na nejnižší úrovni – zejména u malých obcí, které jsou ze svých rozpočtů schopny hradit pouze běžný provoz obce (a to mnohdy s obtížemi). Často tak nedochází k dlouhodobým strategickým rozvojovým investicím, či investicím do oprav a rekonstrukcí obecního majetku. I z tohoto důvodu nejsou v některých obcích řešeného území vybudovány základní sítě technické infrastruktury, nebo občanské vybavenosti. K financování těchto investic jsou využívány dotace ze strukturálních fondů EU (které ale vyžadují finanční podíl příjemce) a půjčky, což vede k nárůstu zadlužování obcí. Pozitivním efektem je celorepublikový tlak na zprůhledňování toků veřejných financí a jejich efektivní alokaci.

### *Změny na trhu práce*

V souvislosti s probíhající ekonomickou recesí se stále více prohlubují disparity na trhu práce. Nezaměstnanost je velkým problémem zkoumaného území, zejména v SO ORP Liberec se nezaměstnanost dlouhodobě pohybuje nad průměrem republiky. Pro zaměstnavatele tato situace znamená (díky obavám stávajících zaměstnanců o jejich místo a nemožnosti sehnání jiného zaměstnání) zvýšení loajality zaměstnanců, produktivity práce, snížení fluktuace zaměstnanců a klesání tlaku na růst mezd. K podpoře řešení této situace jsou dlouhodobě přijímána opatření na podporu podnikatelských aktivit (zejména malého a středního podnikání), jak ze strany centrálních orgánů, tak i vyššího územního samosprávného celku. Jedná se zejména o zjednodušování administrativní náročnosti podnikání a zahájení podnikání, včetně poskytování poradenských služeb. Dále jsou vyhlašovány výzvy na poskytnutí finančních podpor malého a středního podnikání.

### *Nové programovací období EU 2014+*

K podpoře rozvoje území je možno čerpat prostředky kohezní politiky EU v novém programovacím období 2014 – 2020. V tomto období ale již dotační rámce operačních programů nebudou tak štědré, jako v předchozích letech. Důraz bude kladen na finanční spoluúčasť příjemců a posílení role návratných finančních nástrojů. Pro řešené území to znamená vyšší tlak na výběr cílů a priorit dalšího rozvoje – např. aktualizacemi strategických plánů měst a dalších koncepčních dokumentů.

## **Sociální faktory**

### *Demografický vývoj*

Klíčovým procesem ovlivňujícím vývoj socioprostorové struktury regionů je demografický vývoj a především stárnutí populace. Hlavní příčinou je zejména snižující se porodnost, snižování měr úmrtnosti a prodlužující se délka života. V České republice však dochází k trvalému podceňování tohoto trendu a k odkládání přijetí potřebných reforem (zejména důchodové), což může mít za následek kolaps sociálního systému státu a následně i prudký nárůst podílu obyvatel přímo ohrožených sociálním vyloučením v obou správních obvodech.

Jedním z negativních faktorů je destabilizace sociálního prostředí v ČR, roste sociálně-ekonomický tlak zejména na mladé rodiny, seniory, samoživitele a jednočlenné a velmi početné domácnosti (zejména nárůst finančních nároků na zajištění domácnosti a životních potřeb), tedy na cílové skupiny, pro které v SO ORP Liberec a Jablonec není dostatečná kapacita v rámci sociálních služeb zaměřených na zabránění propadu ohrožených osob do pasti sociálního vyloučení.

### *Prohlubování sociální polarizace*

V důsledku zhoršené situace na trhu práce dochází k prohlubování sociální polarizace ve společnosti. Roste podíl skupin obyvatel s nejnižšími příjmy a podíl skupin obyvatel s nejvyššími příjmy, obě tyto skupiny mají naprosto odlišný životní styl a sociální status. Rozdílný životní styl a sociální status souvisí i s rozdílnými lokalitami pro bydlení těchto skupin obyvatel, kteří si podle příjmů vybírají buď lukrativní oblasti k bydlení, nebo se koncentrují v periferních oblastech na hranici sociálního vyloučení. Současně klesá podíl zastoupení středních vrstev. Sociální polarizace vede k postupné degradaci soudržnosti společnosti a nárůstu sociálních rizik (růst sociálního napětí v území). Nová sociální rizika začínají postihovat nejen nejnižší vrstvy společnosti, ale v poslední době přecházejí i do vrstev středních. Jsou postihovány i osoby s vyšším vzděláním, např. vysokoškoláci, kteří se z hlediska příjmů nepohybují ve vysoce placených profesích. Lze předpokládat, že tlak na celou společnost dále poroste.

### *Vzdělávací systém*

Vzdělávací systém a jeho kvalita je jedním z klíčových faktorů ovlivňující úroveň lidských zdrojů a jejich uplatnitelnost na trhu práce. Současný vzdělávací systém se potýká s nedostatkem financí na straně jedné a na straně druhé s nesouladem mezi požadavky trhu práce a nabídkou vzdělávacích oborů a následně absolventů. V souvislosti se všeobecným tlakem na růst vzdělanosti ubývá v celé republice zájem studentů o učební a praktické obory, ačkoliv poptávka po jejich absolventech roste (MŠMT, Strategie vzdělávání 2020). Naopak se zvyšuje zájem studentů o studium na vysoké škole a paradoxně se tak zvyšuje počet nezaměstnaných vysokoškoláků, často s mizivou praxí (čerství absolventi, kteří očekávají adekvátní platové ohodnocení na vysokoškolské pracovní pozici). Pozitivním jevem je preference přírodovědných a technických oborů v chystané reformě vysokého školství, což může mít pozitivní vliv na vývoj vzdělanostní úrovně v obou správních obvodech, neboť velká část zdejších oborů středoškolského i vysokoškolského je zaměřená na technické vzdělání, což je vyvoláno požadavky místních zaměstnavatelů.

### **Technologické faktory**

#### *Reforma podpory vědy a výzkumu*

Výzkum, vývoj, inovace a nové technologie jsou akcelerátorem ekonomického rozvoje, Česká republika se však v této oblasti nachází pod úrovní evropského průměru. Nedostatečná je zejména úroveň výdajů podniků na aplikovaný výzkum, vývoj a inovace, spolupráce průmyslového sektoru s výzkumem a rozvoj lidských zdrojů v této oblasti. Na národní i regionální úrovni jsou proto vytvářeny a realizovány politiky na podporu inovačních aktivit. Dochází ke změně systému financování vědy a výzkumu, kdy je posílena podpora kvality na úkor kvantity a podporován je především aplikovaný výzkum. Ve sledovaném území má věda a výzkum dlouhodobě velký význam s koncentrací významných výzkumných subjektů do města Liberec, což z tohoto regionu dělá v budoucnu potenciálně silnou vědeckovýzkumnou lokalitu, do které může směřovat stále více investorů a kvalifikované pracovní síly.

#### *Růst významu technologií*

Jedním z významných faktorů je neustálý rozvoj informačních technologií, které mění charakter komunikace a způsob získávání informací ve společnosti. Trvale pokračuje elektronizace veřejné správy, dochází k posilování role e-governmentu. Další rozvoj zkoumaného regionu se neobejde bez rozšíření možností přístupu domácností/obyvatel k internetové síti a zvýšení informační gramotnosti obyvatelstva.

Dalším významným faktorem je environmentální politika státu spolu s pozitivní změnou postoje společnosti ke kvalitnímu životnímu prostředí. Je zvyšován tlak na podnikatelské aktivity, aby byly využívány materiály a postupy co nejvíce šetrné k životnímu prostředí a zároveň rostou požadavky na redukci čerpání přírodních zdrojů a omezování množství vzniku odpadu. Tyto trendy jsou doprovázeny legislativními změnami, jako je např. novela zákona o ovzduší nařizující výměnu neekologických kotlů (topných zařízení), tedy problému, se kterým se musí potýkat také správní obvody Liberec a Jablonec.

## 10. Analýza potřeb

Tato část dokumentu popisuje aktuální potřeby řešeného území. Cílem je posílení soudržnosti (koheze) aglomerace prostřednictvím operačních programů EU 2014+ s integrovaným přesahem mezi operačními programy při řešení komplexních problémů a rozvoje příležitostí v území.

Na základě předchozích analýz, zejména analýzy problémů, trendů a předpokladů, v rámci kterých byl analyzován také rozvojový potenciál regionu, jsou v následujícím textu identifikovány potřeby pro socioekonomický rozvoj území z hlediska různých cílových skupin:

### Obyvatelé

1. Zkvalitňování služeb sociální a zdravotnické péče – zvyšování kapacity a dostupnosti sociálních a zdravotnických zařízení. Rozvoj poradenství rizikovým skupinám – nezaměstnané matky, senioři, zadlužené domácnosti, osoby ohrožené sociálním vyloučením, apod.
2. Rozšiřování kapacity základních škol včetně modernizace technického vybavení, učebních pomůcek.
3. Rozšiřování nabídky vzdělávacích aktivit pro děti i dospělé (celoživotního vzdělávání)
4. Zkvalitňování dopravní obslužnosti území veřejnou hromadnou dopravou, posilování bezbariérovosti veřejných dopravních prostředků.
5. Budování silničních obchvatů v obcích s výskytem intenzivních dopravních proudů.
6. Snížení hluku z dopravy v lokalitách pro bydlení.
7. Zajištění rekonstrukce silniční sítě za účelem zkvalitnění spojení mezi jednotlivými sídly (zejména řešení dopravního propojení Liberce a Jablonce nad Nisou) a zvýšení bezpečnosti dopravy.
8. Řešení problematiky parkování v centrech měst, v blízkosti významných cílů i na sídlištích.
9. Zvýšení počtu budov napojených na efektivní zdroje CZT prostřednictvím modernizované sítě CZT včetně rozvodů
10. Snížení cen tepla prostřednictvím modernizace teplovodní rozvodné sítě.
11. Odkanalizování okrajových částí měst a napojení na ČOV (v některých obcích není prioritou)

### Návštěvníci a turisté

1. Zkvalitnění infrastruktury cestovního ruchu - rozšíření nabídky doplňkových služeb.
2. Zvýšení dostupnosti informací o turistických atraktivitách a kulturních akcích konaných jak na území měst, tak v rámci celého regionu – aktivní prezentace regionu.
3. Zkvalitnění dopravní infrastruktury využitelné pro cestovní ruch.
4. Rozšiřování nabídky ubytovacích a stravovacích zařízení v turistických oblastech.
5. Rozšiřování cyklostezek, cyklotras a stezek pro pěší turistiku – úprava terénu, informační tabule, apod.

### Podnikatelé a ekonomické subjekty

1. Podpora spolupráce mezi podnikateli a veřejným sektorem - spolupráce a potřeba zvyšovat vzájemnou informovanost o možnostech a podmínkách investování a podnikání v regionu.
2. Podpora při rozvoji přeshraniční spolupráce na trhu práce.
3. Potřeba výstavby silniční sítě a její zkvalitnění, přímé napojení železniční dopravy na TEN.
4. Výstavba a zasítování ploch pro podnikatelské účely.

5. Podpora vzájemné spolupráce jednotlivých vzdělávacích zařízení a podnikatelů za účelem zajištění dostatečného množství kvalifikovaných odborníků pro potřeby firem v území a propojení vzdělávací sféry s potřebami trhu práce.
6. Podpora sociálního podnikání.

#### **Neziskové organizace a další instituce**

1. Zajištění provázanosti služeb jednotlivých neziskových organizací.
2. Rozšiřování dotačního schéma - Grantová podpora aktivit neziskových organizací.
3. Podpora výstavby/modernizace/vybraných sociálních zařízení.



## 11. Manažerské shrnutí

Skutečný socio-ekonomický stav v SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou vykazuje podobné znaky jako celá ČR. Oblast se od roku 2009 potýká s důsledky ekonomické krize, na kterou regionální ekonomika reagovala hlubokým propadem. Přestože od roku 2010 dochází k mírnému oživení ekonomiky města, stále se jí nepodařilo vrátit k trvalejšímu hospodářskému růstu. Z centrální úrovně dochází k nadměrným restriktivním opatřením a změně spotřebitelského chování obyvatelstva, které ještě více brzdí ekonomický vývoj města i regionu. Celkový dopad recese je zřetelný především prostřednictvím dlouhodobě negativního vývoje trhu práce projevujícího se nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti v SO ORP Liberec.

Bariérou rozvoje území je zejména snižování objemu veřejných rozpočtů v důsledku nižších příjmů a tlak na vyšší výdaje veřejné správy. Nedostatek veřejných financí se projevuje ve stagnaci rozvojových aktivit nebo investic do sociální a zdravotní infrastruktury a oprav a rekonstrukcí dopravní a technické infrastruktury. Jejich financování je silně závislé na dotacích ze strukturálních fondů EU (vyžadující finanční podíl příjemce) a půjček orgánů veřejné správy, což vede k nárůstu zadlužování měst a obcí a další stagnaci investic. V souvislosti s probíhající ekonomickou recesí se stále více prohlubují disparity na trhu práce a zvyšuje se nezaměstnanost, která je zejména v SO ORP Liberec dlouhodobě nad celorepublikovým průměrem. Pozitivním jevem je naopak dlouhodobě nadprůměrná míra podnikatelské aktivity. I přesto, při stále probíhající recesi, není situace na trhu práce ideální. Potenciál rozvoje je v aktivizaci vnitřních dosud nevyužitých zdrojů, ve zkvalitňování podmínek pro atrakci investorů a v přeshraniční spolupráci.

Jedním ze stěžejních směrů rozvoje musí být orientace na Prahu a její vysoký ekonomický potenciál a propojení s přeshraničními regiony v Německu a Polsku. Propojení regionu s Prahou je umožněno silnicí 1. třídy R35 a R10, které jsou v současné době kapacitně nevyhovující - silnice R/35 má intenzitu dopravy až 33 000 motorových vozidel za den. Vzhledem k posilování vazeb (zejména pracovní dojížděky a rekreace) tohoto regionu s Mladou Boleslaví a Prahou lze předpokládat další nárůst intenzity. Z tohoto důvodu je zajištění kvalitní dopravní infrastruktury a potřebnost investic velmi významná.

Se zkvalitňováním dopravní infrastruktury může být rozvíjena také oblast cestovního ruchu, ve které je vysoký potenciál zejména oblasti přírodních (národní přírodní památky, přírodní památky národní přírodní rezervace) a kulturně-historických památek (např. Horský hotel a televizní vysílač Ještěd u Liberce, Kostel sv. Vavřince a Zdislavy a Zámek Lemberk) a aktivit pro sportovní a volnočasové využití, které se koncentrují zejména ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou. Liberec má navíc dobré podmínky pro konání různých typů mezinárodních, celostátních i regionálních sportovních akcí. V tomto směru je vhodné posílit spolupráci regionálních subjektů zapojených v rámci Koncepce rozvoje tělovýchovy a sportu, zejména pro rozšiřování nabídky doplňkových služeb, ubytovacích a stravovacích zařízení v cílových destinacích, společné propagaci regionu apod. Další rozvoj regionu však záleží také na jeho sociodemografickém vývoji, vliv bude mít zejména zrychlující se trend stárnutí populace. Úkolem v dalším období pro všechny aktéry v území by nemělo být podceňování tohoto trendu, ale řešení budoucí situace v socioekonomické a sociální oblasti v následujícím období. To s sebou přináší zejména posilování kapacity zdravotnických a sociálních služeb pro různé skupiny obyvatel. Zároveň je však nutné také řešit oblast vzdělávání, a to nejen u dětí a mládeže, ale také celoživotní vzdělávání za účelem rozvoje lidských zdrojů. Pro zachování atraktivity území za účelem pokračování migračního přírůstku obyvatel a pro zachování přírodního potenciálů území (pro využití v cestovním ruchu) je nutné pokračovat v rozvoji a modernizaci technické infrastruktury a navazujících sítí.

## 11.1 Doporučení pro výběr území IPRÚ

Dokument Strategie regionálního rozvoje ČR 2014 - 2020 vymezuje jako území pro nástroj IPRÚ tzv. sídelní aglomerace území s koncentrací 100 000 – 300 000 obyvatel. V rámci realizace zakázky „Zpracování analytické části IPRÚ“ byla prostřednictvím multikriteriální analýzy indikátorů s vysokou prostorovou validitou a s přihlédnutím k přirozeným vztahům a vazbám v území navrženy 2 varianty sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou. Do užšího vymezení aglomerace je zahrnuto 13 obcí Libereckého kraje.

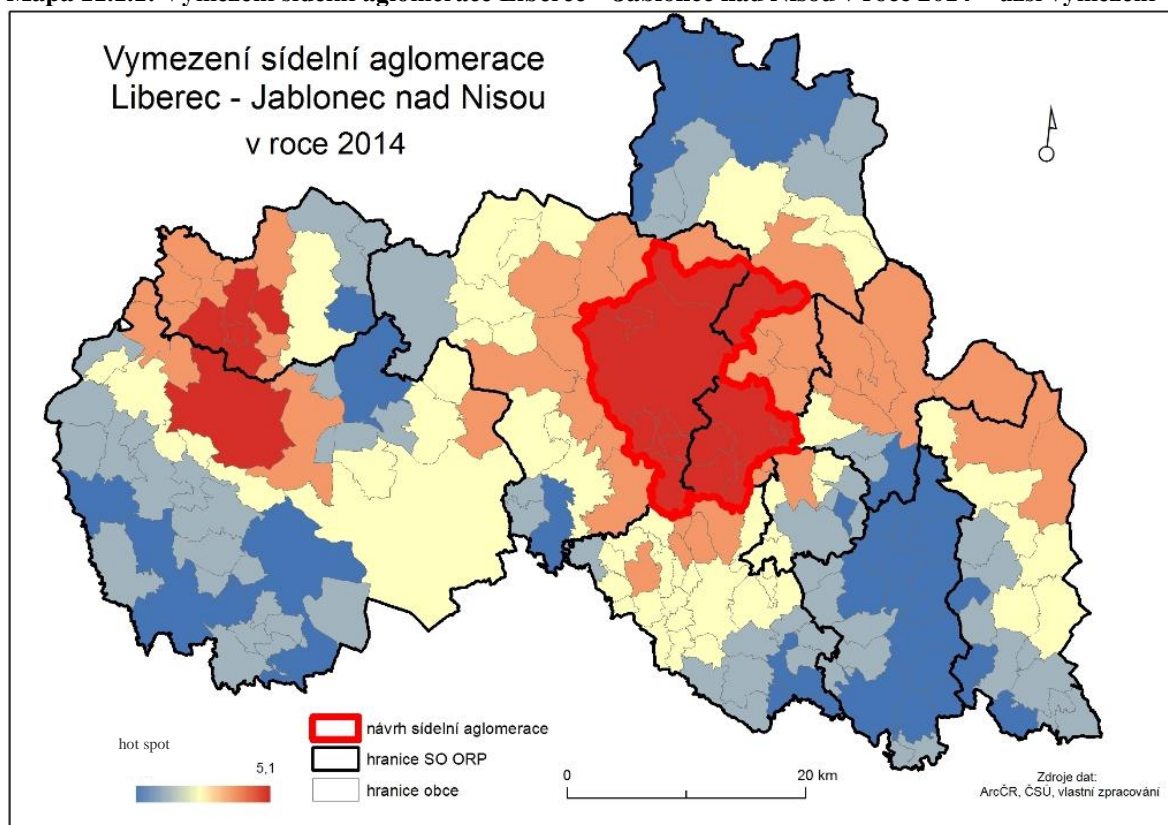
K 1. 1. 2013 zde žilo cca 161 000 obyvatel, což tvoří více než 36 % celkového počtu obyvatel kraje. V rámci širšího vymezení aglomerace spadá 24 obcí (cca 11 % obcí v kraji), na jejichž území žilo v roce 2013 cca 40 % všech obyvatel kraje. Podrobnější informace o základních ukazatelích obou variant vymezené aglomerace jsou uvedeny v tabulce níže.

**Tabulka 11.1.1: Charakteristika Libereckého kraje a sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou**

Ukazatel	Období	Liberecký kraj	Sídelní aglomerace – užší vymezení	Podíl na kraji (v %)	Sídelní aglomerace – širší vymezení	Podíl na kraji (v %)
Rozloha km <sup>2</sup>	1. 1. 2014	3 163	254	8,0	385,3	12,2
Počet obcí	1. 1. 2014	215	13	6,0	24	11,2
Počet obyvatel	1. 1. 2013	438 609	160 966	36,7	174 324	39,7
Počet podnikatelských subjektů	1. 1. 2013	118 766	51 203	43,1	54 861	46,2
Počet pracovních míst	1. 1. 2013	174 050	84 067	48,3	87 193	50,1
Průměrný migrační přírůstek (počet nově přistěhovaných obyvatel na 1 obec)	2005 - 2012	72,6	88,5	-	89,7	-
Hustota zalidnění (počet obyvatel/km <sup>2</sup> )	1. 1. 2013	138,6	634,2	-	434,7	-
Index stáří	1. 1. 2013	105,2	106,9	-	105,9	-

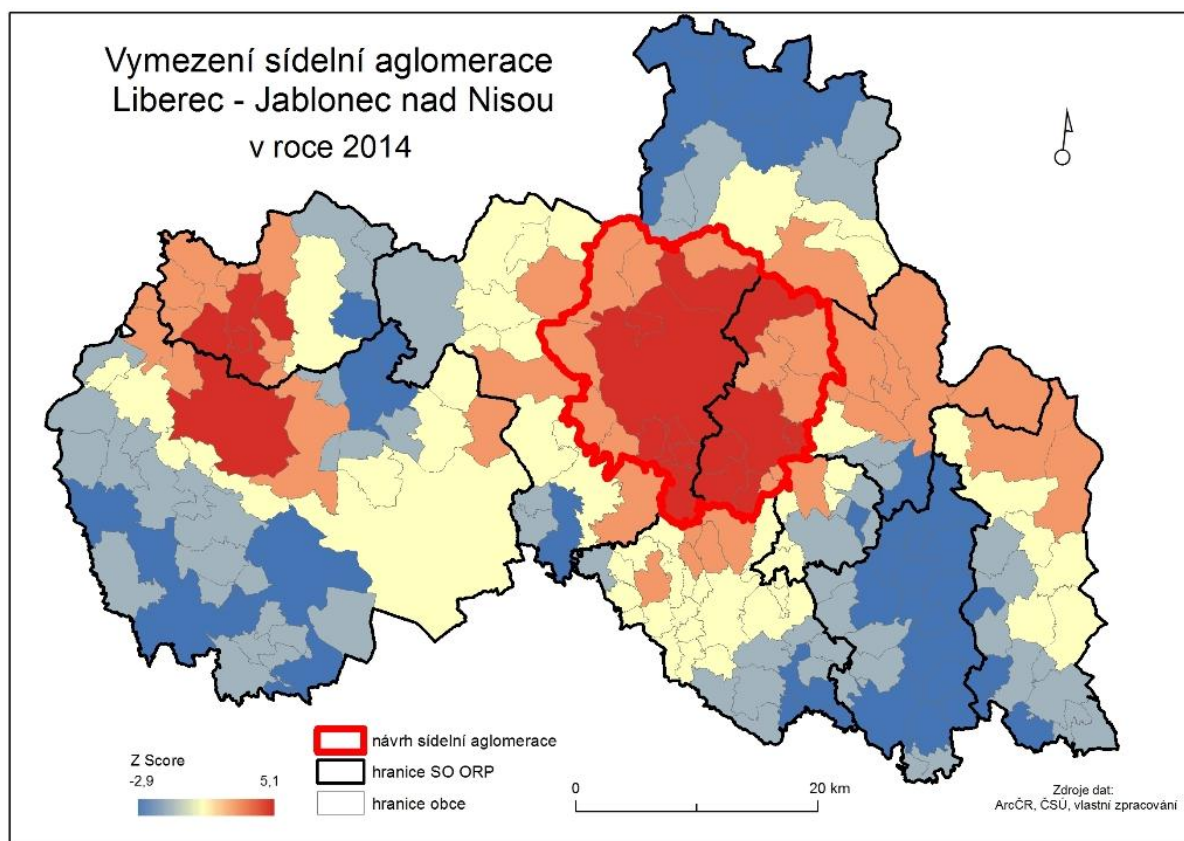
Zdroj dat: Český statistický úřad

**Mapa 11.1.1: Vymezení sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou v roce 2014 – užší vymezení**



Pozn.: Vymezení na základě kvantitativních ukazatelů – viz tabulka 11.1.2 – ukazatele A, B, C

Mapa 11.1.2: Vymezení sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou v roce 2014 – širší vymezení



Pozn.: Vymezení na základě kvantitativních ukazatelů s přihlédnutím k přirozeným prostorovým vztahům a vazbám - intenzita dopravy, dojíždka do zaměstnání a škol, síť Integrovaného dopravního systému IDOL

### Zdůvodnění vymezení území

Aglomeraci není možné chápat jen jako prostý součet obcí v okolí většího města, kde každá má svůj počet obyvatel a další charakteristiky, ale jako novou formu sídelní jednotky svého druhu. V aglomeraci platí odlišné vztahy než v okolním prostoru. Dochází k slévání okrajových částí větších měst s okolními obcemi a vytváření nepřetržité zástavby. Rovněž existuje pravidelná dojíždka obyvatel aglomerace do jeho jádra za prací, školou a dalšími službami. Mezi městem a jeho okolím, které nazveme aglomerací, tedy dochází k intenzivním vazbám.

Podle Votrubce: „Agglomerace představuje v sídelní geografii seskupení sídel kolem jednoho hlavního sídla. Toto seskupení vzniká z atraktivní síly hlavního sídla, které ovlivňuje vývoj druhých sídel ve svém sousedství a deformuje jejich vývoj. Sídla, která jsou s ním spojená, mají výhody z vybavení komunikací, které existují kolem velkých měst a příznivě ovlivňují rozvoj menších sídel“ (Votrubec, 1980).

Agglomerace s mimořádně silnou koncentrací obyvatel a základních fondů všeho druhu s intenzivními vnitřními vazbami a v mnoha směrech se společným chováním představuje samostatnou sídelní jednotku svého druhu. (Kuta, 2001:58)

Agglomerace dle Ježka může být vymezena různými způsoby. V současnosti patří k běžnému vymezení aglomerací následující kritéria:

1. urbanistická kritéria jako např. uzavřenost (kompaktnost) a hustota zástavby (hustota bytů a jejich rozestup);
2. kritéria vztahující se k obyvatelům, jako je počet obyvatel, hustota osídlení, vývoj obyvatelstva;
3. maximální tolerovaná část obyvatelstva zaměstnaného v neměstských oborech, např. ekonomicky aktivního zemědělského obyvatelstva;
4. míra vzájemného propojení např. dojížděka do zaměstnání či za službami, prostorová působnost atp.

Kritéria dle Ježka pro vymezení aglomerace lze také rozdělit na:

1. funkční kritéria urbanistická (např. hustota zástavby, kompaktnost) nebo demografická (např. počet obyvatel, dojížděka do zaměstnání);
2. správní vymezení aglomerace lze provést na základě správních územních jednotek (např. okresy, správní obvody obcí s rozšířenou působností nebo správní obvody obcí pověřeným obecním úřadem).

Sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou byla vymezena kombinací **expertního posouzení území a multikriteriálních statistických metod**. Území bylo vymezeno na základě geografických a socioekonomických ukazatelů s přihlédnutím k přirozeným vztahům a vazbám v území.

### **Způsob vymezení aglomerace**

Pro vymezení sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou byla použita multikriteriální analýza indikátorů s vysokou prostorovou validitou. Byla použita metoda tvorby **souhrnného indikátoru**, který je složen z dílčích ukazatelů, které charakterizují rozvojové potenciály obcí Libereckého kraje. Ukazatele byly vyhodnoceny pomocí **z-skóre** a **hot spot analýzy**. Vyhodnocení se za každou obec provádí tímto způsobem:

Od hodnoty daného ukazatele v dané obci je odečtena krajská hodnota daného ukazatele a následně je tato hodnota vydělena směrodatnou odchylkou hodnot za všechny kraje. Výsledkem převedení hodnot na z-skóre je standardizace dat, jednotlivé ukazatele mají normální rozdělení. Vlastností normálního rozdělení je, že 99,7 % hodnot se nachází v rozmezí +/- trojnásobek směrodatné odchylky. Většina hodnot ukazatelů díky tomuto přepočtu nabyla hodnot -3 až +3.

K hodnocení ukazatelů byla po přepočtení na z-skóre připočtena hodnota 4. Tím se většina hodnocení ukazatelů dostala do rozmezí 1 až 7. Pokud se stalo, že některá z hodnot byla mimo tento interval, tedy menší než 1, resp. vyšší než 7, byla jí automaticky nastavena krajní hodnota (tedy 1, resp. 7) – čili nejhorší, resp. nejlepší možné ohodnocení.

Pro ukazatele C4 a C5 (viz tabulka níže) byly body přiřazovány dle vybavenosti dané obce a byla posuzována existence jevu na škále 0 a 1 (jev se v obci nevyskytuje či jev se v obci vyskytuje).

Při hodnocení jednotlivých ukazatelů bylo nutné brát v potaz jejich charakter a stanovit, zda vyšší hodnoty indikátoru jsou pro obec skutečně pozitivní, nebo negativní. Při výpočtu bodového ohodnocení bylo vyšším hodnotám automaticky přiřazeno vyšší hodnocení, což by ve výsledku nesprávně nadhodnotilo hodnotu souhrnného indikátoru. U ukazatelů index stáří, podíl obyvatel bez maturity, míra nezaměstnanosti, podíl neobydlených bytů a průměrné stáří bytů byla proto obrácena stupnice hodnocení.

Souhrnný indikátor byl vypočítán součtem všech dílčích ukazatelů z-skóre pro danou obec. Dále byla použita hot spot analýza, která slouží k identifikaci rozmístění prostorových shluků



vysokých hodnot (*Hot Spots*) a prostorových shluků nízkých hodnot (*Cold Spots*). Jedná se o shlukovou metodu, která umožňuje řešit shlukování hodnot v území. Vyjadřuje koncentraci obcí, které vykazují podobné charakteristiky v rámci z-skóre. Následně byla zvolena 4 intervalová stupnice (bodová hranice). Pro rozdělení intervalů byla využita Jenksova optimalizační metoda, která minimalizuje střední kvadratické odchylky dat spadajících do určitého intervalu od jeho střední hodnoty a zároveň maximalizuje téže odchylky od středních hodnot všech ostatních intervalů. Na základě takto nastavených intervalů (hranic) mohly být hodnoty souhrnného indikátoru každé obce sestaveného výše uvedeným způsobem rozděleny do stanovené intervalové stupnice. Následně s pomocí kartografických metod byla vymezena sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou a vyjádřena graficky. Vybrané ukazatele použité do souhrnného indikátoru jsou uvedeny v tabulce 11.1.2. Přehled všech hodnot jednotlivých ukazatelů u všech obcí v rámci řešeného území je uveden v Příloze A 11.

**Tabulka 11.1.2: Přehled ukazatelů použitých pro vymezení aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou**

<b>A - SOCIÁLNĚ DEMOGRAFICKÁ STRUKTURA A VAZBY</b>
A1: Počet obyvatel k 1. 1. 2013
A2: Hustota zalidnění k 1. 1. 2013
A3: Index vývoje počtu obyvatel 2001-2011 (2001=100 %)
A4: Migrační přírůstek 2005-2012 (na 1000 obyvatel)
A5: Index stáří k 1. 1. 2013 (počet osob ve věku 65+ na 100 osob ve věku 0-14)
A6: Podíl obyvatel bez maturity 2011
A7: Podíl EAO v terciéru 2011
A8: Míra nezaměstnanosti (2012)
<b>B - EKONOMICKÁ FUNKCE ÚZEMÍ</b>
B1: Počet pracovních míst na 100 ekonomicky aktivních zaměstnaných 2011
B2: Daňové příjmy na 1 obyvatele 2011
B3: Podnikatelské subjekty na 1000 obyvatel k 1. 1. 2011
<b>C - ÚZEMNĚ TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA</b>
C1: Intenzita bytové výstavby 2005-2012
C2: Podíl neobydlených bytů 2011
C3: Průměrné stáří domu 2011
C4: Škola - Zdravotnické zařízení
C5: Vodovod - Kanalizace – Plynofikace
<b>D - DOPRAVNÍ STRUKTURA A JEJÍ VYUŽÍVÁNÍ (expertní posouzení)</b>
D1: Intenzita dopravy osobní i nákladní v roce 2005 a 2010
D2: Dojíždka do zaměstnání a škol
D3: Síť Integrovaného dopravního systému IDOL

Úzké vymezení aglomerace je založeno na výpočtu souhrnného ukazatele tvořeného kvantitativními hodnotami (ukazatele A, B, C). Široce vymezená aglomerace byla definována na základě souhrnného indikátoru doplněného o expertní posouzení ukazatelů intenzity osobní i nákladní dopravy na jednotlivých silnicích, dojíždky do zaměstnání a škol v Libereckém kraji a rozmístění sítě Integrovaného dopravního systému IDOL v území. Tímto způsobem byly zohledněny vztahy a vazby mezi jednotlivými sídly v řešené oblasti.



## Vymezení aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou

Při vymezení aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou bylo postupováno dle doporučení *Manuálu pro realizaci integrovaných územních investic* verze 1.2. Zároveň byl zohledněn dokument *Metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014 – 2020 verze 2.1*, který odkazuje na *Strategii regionálního rozvoje ČR 2014 – 2020 (SRR)*. SRR definuje sídelní aglomeraci mimo jiné jako území s **koncentrací obyvatelstva 100 000 – 300 000 obyvatel**.

Z důvodů toho, že IPRÚ bude řešit více témat, byla aglomerace vymezena tak, aby pokrývala všechny dotčené charakteristiky a zároveň splňovala výše uvedenou podmínku koncentrace obyvatelstva

**Tabulka 11.1.3: Přehled obcí vymezené užší sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou**

Obec	ORP	Okres
Bedřichov	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Dlouhý Most	Liberec	Liberec
Hodkovice nad Mohelkou	Liberec	Liberec
Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Jeřmanice	Liberec	Liberec
Liberec	Liberec	Liberec
Mníšek	Liberec	Liberec
Nová Ves nad Nisou	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Pulečň	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Rádlo	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Rychnov u Jablonce nad Nisou	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Stráž nad Nisou	Liberec	Liberec
Šimonovice	Liberec	Liberec

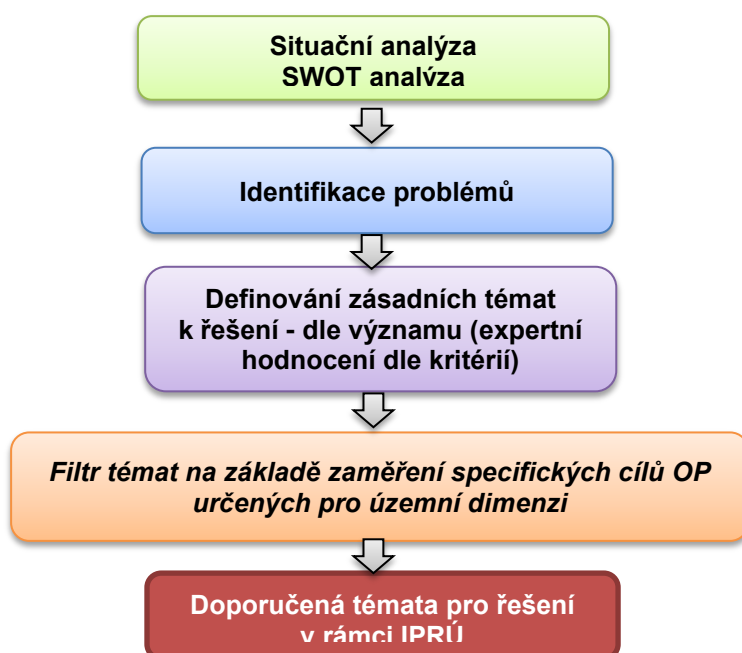
**Tabulka 11.1.4: Přehled obcí vymezené širší sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou**

Obec	ORP	Okres
Bedřichov	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Dalešice	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Dlouhý Most	Liberec	Liberec
Hodkovice nad Mohelkou	Liberec	Liberec
Chrastava	Liberec	Liberec
Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Janov nad Nisou	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Jeřmanice	Liberec	Liberec
Josefův Důl	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Kryštofovo Údolí	Liberec	Liberec
Liberec	Liberec	Liberec
Lučany nad Nisou	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Maršovice	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Mníšek	Liberec	Liberec
Nová Ves	Liberec	Liberec
Nová Ves nad Nisou	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Oldřichov v Hájích	Liberec	Liberec
Proseč pod Ještědem	Liberec	Liberec
Pulečň	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Rádlo	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Rychnov u Jablonce nad Nisou	Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
Stráž nad Nisou	Liberec	Liberec
Světlá pod Ještědem	Liberec	Liberec
Šimonovice	Liberec	Liberec

## 11.2 Doporučení pro zaměření IPRÚ - volbu prioritních témat

Cílem je stanovit potřebnost investic v území za účelem koncentrování zdrojů do těch oblastí a na ty projekty, které budou integrovaně přistupovat k řešení klíčových problémů. Při definování doporučení, která témata by měla být řešena v rámci IPRÚ, bylo postupováno dle níže uvedeného schéma. Na základě zjištění ze situační analýzy a SWOT analýzy byly identifikovány hlavní problémy, které tvoří bariéru rozvoje území a zároveň mají synergický účinek pro zlepšení stavu v řešeném území. Následně byly jednotlivé problémy zařazeny do problémových oblastí a vyhodnoceny podle kritérií udržitelného rozvoje a územního dopadu. Zároveň byl každé problémové oblasti bodově vyjádřen její význam. Pro účely vymezení vhodných témat zařazených do IPRÚ byla provedena filtrace, kdy hlavním kritériem bylo zaměření specifických cílů OP určených pro územní dimenzi - tzn., jsou doporučeny ty tematické okruhy, na které lze čerpat finanční prostředky (dotace) z operačních programů definovaných v NDÚD.

Schéma: Postup při tvorbě doporučení zaměření témat pro řešení v rámci IPRÚ



V tabulce níže jsou doporučena ZÁSADNÍ TÉMATA, která by měla být řešena v rámci sledovaného území. Tato témata vycházejí z multikriteriálního hodnocení realizovaného v rámci problémové analýzy, která ohodnotila význam problémů v jednotlivých problémových okruzích (tématech). Jednotlivá témata byla podrobně popsána a zdůvodněna v kapitole 8.2.

Tabulka 11.2.1: Význam problémových okruhů/prioritních témat pro aglomeraci

Zásadní témata k řešení	Význam
DI - Dopravní infrastruktura	3,7
S - Sociální služby	3,0
V - Vzdělanost	2,9
T - Trh práce a zaměstnanost	2,9
Z - Zdravotní služby	2,9
TI - Technická infrastruktura	2,8
C - Cestovní ruch	2,7
ŽP - Životní prostředí	2,5

Pozn.: bodová škála - vážený průměr významu problémů – průměr za jednotlivé problémové okruhy

Pozn. Nejedná se o význam prioritní oblasti pro rozvoj území, ale o úroveň stávajícího stavu problému v rámci řešené oblasti

Všechna tato zásadní prioritní témata a v nich identifikované problémy je nutné v následujícím období aktivně řešit. V rámci IPRÚ však bude možné čerpat dotace pouze na ty problémy, které jsou v souladu se specifickými cíli operačních programů definovaných v Národním dokumentu k územní dimenzi, případně ve vazbě na tematické cíle strategie Evropa 2020.

### Doporučená témata pro řešení v rámci IPRÚ

Jedná se o témata, které byly vybrány na základě provedeného filtru dle možnosti řešení v rámci specifických cílů operačních programů určených pro územní dimenzi a IPRÚ. Ke každému tématu je uveden přehled identifikovaných problémů, dále argumentační zdůvodnění výběru tématu v návaznosti na současný stav a potřeby v území. Ke každému tématu byly doporučeny specifické cíle OP vhodné k financování projektových aktivit, doplněné o vazbu na tematické cíle Strategie 2020.

Téma	DOPRAVA
<b>Identifikované problémy</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Nedostatečná kapacita silnic I. a II. tříd a zhoršující se technický stav</li> <li>■ Vysoká intenzita dopravy na hlavních silničních tazích</li> <li>■ Nedostatečné kapacity MHD a zastaralá a nedostatečná tramvajová síť</li> <li>■ Absence železničního napojení na vysokorychlostní železniční tratě a nedostatečná elektrifikace železničních tratí</li> <li>■ Nedostatek parkovacích míst ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou</li> <li>■ Bezpečnost dopravy</li> <li>■ Nedostatečná a územně nepropojená síť cyklostezek a cyklotras</li> </ul>
<b>Zdůvodnění</b>	Doprava má silně integrující charakter a vzhledem ke koncentraci zdravotnické, sociální, školní infrastruktury a dalších služeb do obou měst, má doprava velký význam pro dostupnost těchto služeb z okolních sídel. Tlak na zkvalitňování dopravní sítě a zvyšování kapacity vyvolává pokračující trend suburbanizace. Zároveň je v dalším období důležité modernizovat veřejnou hromadnou dopravu a stávající tramvajovou síť, která je významným prvkem MHD ve městech (i ve spojení mezi městy Liberec a Jablonec n. Nisou) a zlepšit obslužnost a dostupnosti území vymezené aglomerace.
<b>Vazba na operační program v rámci územní dimenze</b>	<p>IROP - SC 1.1 – Zvýšení regionální mobility prostřednictvím modernizace a rozvoj sítí regionální silniční infrastruktury navazující na síť TEN-T</p> <p>IROP – SC 1.2 – Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy</p> <p>OPD – SC 1.4 - Vytvoření podmínek pro zvýšení využívání veřejné hromadné dopravy ve městech v elektrické trakci</p> <p>OPD – SC 1.5 - Zlepšení řízení dopravního provozu a zvyšování bezpečnosti dopravního provozu ve městech</p>
<b>Vazba na tematické cíle Strategie 2020</b>	<p>TC7 - Podpora udržitelné dopravy a odstraňování překážek v klíčových síťových infrastrukturách</p> <p>TC8 - Podpora zaměstnanosti a podpora mobility pracovních sil</p>

Téma	TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA s vazbou na životní prostředí
Identifikované problémy	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Nedostatečné řešení odkanalizování obcí a okrajových částí měst – kapacita, technický stav, ČOV</li> <li>■ Nízké rezervy v systému zásobování elektrickou energií města Liberec</li> <li>■ Zastaralost a špatný technický stav centrálního zdroje tepla (CZT) včetně teplovodní rozvodné sítě (předimenzovanost)</li> <li>■ Vysoký podíl využití pevných paliv pro vytápění</li> </ul>
Zdůvodnění	<p>Jedním z hlavních cílů EU pro období 2014+ je snižování ekologické zranitelnosti území. Rozvoj a modernizace technické infrastruktury je v řešeném území, které je charakteristické mnoha oblastmi a objekty ochrany přírody a má kvalitní zásoby podzemních vod, důležitým aspektem naplnění tohoto cíle, udržení stability území a zvyšování kvality života místních obyvatel. Problémy v této oblasti jsou roztržité na celém území vymezené aglomerace s koncentrací problémů ve městech Liberec a Jablonec n. Nisou. Tyto problémy v území je nutné řešit koncepčně a integrovaně, neboť jakékoliv zlepšení/zhoršení podmínek v jedné lokalitě (sídle) bude mít velký vliv na rozsáhlé území.</p>
Vazba na operační program v rámci územní dimenze	<p>OPPIK – SC 3.5 Zvýšit využití a zavádění kombinované výroby elektřiny a tepla a modernizovat soustavy zásobování teplem</p> <p>OP ŽP – SC 1.1 Snižit množství vypouštěného znečištění do povrchových i podzemních vod ze zdrojů a zajistit dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství</p> <p>OP ŽP – SC 1.2 Snižit vnos znečišťujících látek z průmyslu a zemědělství do povrchových a podzemních vod</p> <p>OP ŽP – SC 2.1 Snižit emise z lokálního vytápění domácností podílející se na expozici obyvatelstva nadlimitním koncentracím znečišťujících látek</p> <p>OP ŽP – SC 2.2 Snižit emise stacionárních a mobilních zdrojů podílejících se na expozici obyvatelstva, ekosystémů a vegetace nadlimitním koncentracím znečišťujících látek</p> <p>OP ŽP – SC 4.4 Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech</p>
Vazba na tematické cíle Strategie 2020	<p>TC2 - Zlepšení přístupu, využití a kvality ICT technologií</p> <p>TC6 - Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů</p> <p>TC7 - Podpora udržitelné dopravy a odstraňování překážek v klíčových síťových infrastrukturách</p>

Téma	VZDĚLANOST a TRH PRÁCE s vazbou na řešení sociálních problémů
<b>Identifikované problémy</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Podprůměrná úroveň vzdělání obyvatel v rámci ČR</li> <li>■ Nedostatečná kapacita základních škol</li> <li>■ Nedostatečné vybavení a technický stav škol</li> <li>■ Neexistence koncepce vzdělávání</li> <li>■ Disparity na trhu práce – nízký počet volných pracovních míst vs. vysoký počet uchazečů o zaměstnání</li> <li>■ Rostoucí míra nezaměstnanosti</li> <li>■ Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných – zejména obyvatel ohrožených sociálním vyloučením</li> <li>■ Silné postavení velkých zaměstnavatelů a závislost na automobilovém průmyslu</li> </ul>
<b>Zdůvodnění</b>	<p>Oblast vzdělanosti má úzkou vazbu na trh práce s výrazným synergickým účinkem. Identifikované problémy v oblasti vzdělanosti obyvatel regionu mají významný vliv nejen na zaměstnanost, ale také na celkový ekonomický rozvoj území a sociální soudržnost obyvatel. Velkým sociálním i ekonomickým rizikem je vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných, kdy u těchto osob dochází k postupné ztrátě pracovních návyků, demotivaci a je složité tyto osoby po dlouhé době bez práce zařadit do pracovního procesu. Mezi dlouhodobě nezaměstnané patří zejména osoby ohrožené sociálním vyloučením, na které musí být zaměřena intenzivní podpora. Důležitá bude provázanost vzdělávacích aktivit s trhem práce se zaměřením na posilování inkluzivního vzdělávání a uplatnitelnost znevýhodněných osob na trhu práce. Zároveň je v území potřeba provázat vzdělávací systém s potřebami trhu práce, zejména v technických oborech a podnikatelské činnosti.</p>
<b>Vazba na operační program v rámci územní dimenze</b>	<p>IROP – SC 2.4 Zvýšení kvality a dostupnost infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení</p> <hr/> <p>OP Z – SC. 1.1 Zvýšit míru zaměstnanosti podpořených osob</p> <hr/> <p>OP Z – SC 2.1 Zvýšit uplatnitelnost osob ohrožených nebo sociálně vyloučených ve společnosti a na trhu práce</p> <hr/> <p>OPPIK – SC 2.4 Zkvalitnit infrastrukturu pro rozvoj lidských zdrojů v podnikatelském sektoru s důrazem na technické odborné vzdělávání</p>
<b>Vazba na tematické cíle Strategie 2020</b>	<p>TC3 - Zvýšení konkurenceschopnosti MSP</p> <hr/> <p>TC4 - Podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích</p> <hr/> <p>TC8 - Podpora zaměstnanosti a podpora mobility pracovních sil</p> <hr/> <p>TC10 - Investice do vzdělávání, dovedností a celoživotního učení</p>

Vzhledem k současné situaci v přípravě Národního dokumentu k územní dimenzi a zaměření specifických cílů jednotlivých operačních programů určených pro územní dimenzi je zřejmé, že pokud nedojde ke změně zaměření OP, nebudou moci být v rámci IPRÚ Liberec – Jablonec nad Nisou řešena témata, která to vyžadují a odpovídají potřebám území. Koncept územní dimenze tímto ztrácí na významu. Pokud má být snahou řešit skutečné problémy v území, mělo by být zaměření OP pro územní dimenzi intenzivně komunikováno. Doporučujeme toto řešit v rámci připomínkování NDÚD a po finalizaci tohoto dokumentu provést revizi doporučených témat ve vazbě na možnosti financování z operačních programů.

Z tohoto důvodu doporučujeme další možná témata k zařazení do Integrovaného plánu rozvoje území Liberec – Jablonec nad Nisou se zdůvodněním a popisem identifikovaných problémů - bez vazeb na OP v rámci územní dimenze, které jsou v současném stavu NDÚD omezené.



Téma	ZDRAVOTNĚ-SOCIÁLNÍ SLUŽBY
<b>Identifikované problémy</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Horší dostupnost zdravotnických služeb ve vzdálenějších obcích</li> <li>■ Nedostatečné materiálové a lékařské vybavení nemocnic</li> <li>■ Absence některých sociálních služeb – terénní i pobytové</li> <li>■ Nedostatečná kapacita sociálních služeb v území – pro sociálně znevýhodněné a vyloučené obyvatele - domovy s pečovatelskou službou, denní stacionáře, nepobytové sociální služby</li> </ul>
<b>Zdůvodnění</b>	<p>Vzájemná synergie mezi zdravotními a sociálními službami vychází z aktuálního stavu populace v regionu, kdy dochází ke zvyšování počtu osob v rizikových skupinách – sociálních i zdravotních a zároveň k nedostatečnému pokrytí jejich potřeb. Cílovou skupinou jsou zejména matky s dětmi, imobilní občané, osoby ohrožené sociálním vyloučením. Propojenost sociálních služeb se zdravotními je vhodná také vzhledem k požadavku a prioritě Evropské komise, která chce podporovat zdravotnictví pouze za předpokladu, že podpořené aktivity budou mít pozitivní vliv na sociální oblast a soc. začleňování.</p>

Téma	CESTOVNÍ RUCH – obnova památek s vazbou na využití potenciálu cestovního ruchu
<b>Identifikované problémy</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Pokles počtu návštěvníků v ubytovacích zařízeních</li> <li>■ Nekoncepční přístup při propagaci území</li> <li>■ Nedostatek doplňkových služeb CR</li> <li>■ Nedostatečná péče o infrastrukturu pro CR (základní i doplňkovou)</li> <li>■ Mnoho památek vhodných pro CR v zanedbaném stavu</li> </ul>
<b>Zdůvodnění</b>	<p>Důvodem podpory této oblasti je velký potenciál v rozvoji cestovního ruchu jako jednoho z možných pilířů ekonomického rozvoje regionu. V oblasti se nachází mnoho turistických atraktivit – přírodních, kulturních, sportovních, apod. Pro nastartování rozvoje turismu je nutné aktivizovat místní aktéry v území za účelem rozvoje infrastruktury CR a usilovat o posílení ochrany a rozvoje místního i regionálního kulturního a přírodního dědictví vhodnými investicemi do údržby a rekonstrukcí památek a atraktivit.</p>

## Seznam zkratk

CR	Cestovní ruch
CZT	Centrální zdroj tepla
ČOV	Čistírna odpadních vod
DPMJL	Dopravní podnik měst Liberec a Jablonec nad Nisou
EAO	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo
EO	Ekvivalentní obyvatel
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CHOPAV	Chráněná oblast přirozené akumulace vod
IDOL	Integrovaný dopravní systém Libereckého kraje
IPRÚ	Integrovaný plán rozvoje území
IROP	Integrovaný regionální operační program
KPSS	Komunitní plán sociálních služeb
LK	Liberecký kraj
MD ČR	Ministerstvo dopravy České republiky
MHD	Městská hromadná doprava
MŠ	Mateřská škola
NDÚD	Národní dokument k územní dimenzi
OKEČ	Odvětвовá klasifikace ekonomických činností
OPD	Operační program Doprava
OPPIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OPZ	Operační program zaměstnanost
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
OZKO	Oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší
SČVaK	Severočeské vodárny a kanalizace
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
SSR	Strategie regionálního rozvoje ČR 2014 – 2020
SŠ	Střední škola
ZŠ	Základní škola

# Seznam tabulek, grafů a obrázků

## Seznam tabulek

Tabulka 1.1.1: Základní charakteristika řešeného území – SO ORP Liberec, SO ORP Jablonec nad Nisou .....	7
Tabulka 1.1.2: Vývoj počtu obyvatel v SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec n. Nisou .....	7
Tabulka 1.2.1: Věková struktura obyvatel v roce 2013.....	8
Tabulka 2.1.1: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou .....	12
Tabulka 2.1.2: Největší zaměstnavatelé v SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou .....	14
Tabulka 2.1.3: Počet subjektů v SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou podle počtu zaměstnanců v roce 2012 .....	14
Tabulka 2.2.1: Podíl ekonomických subjektů podle vybraných odvětví ekonomické činnosti (v %)...	16
Tabulka 2.4.1: Celkové výdaje do výzkumu a vývoje v Libereckém kraji .....	19
Tabulka 3.1.1: Počty MŠ v obcích na území SO ORP Liberec.....	21
Tabulka 3.1.2: Počty MŠ v obcích na území SO ORP Jablonec nad Nisou.....	21
Tabulka 3.1.3: Počty ZŠ v obcích na území SO ORP Liberec .....	22
Tabulka 3.1.4: Počty ZŠ v obcích na území SO ORP Jablonec nad Nisou.....	22
Tabulka 3.1.5: Přehled středních škol působících na území měst SO ORP Liberec .....	23
Tabulka 3.1.6: Přehled středních škol působících na území měst SO ORP Jablonec nad Nisou .....	24
Tabulka 3.1.7: Přehled vyšších odborných škol působících na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou .....	24
Tabulka 3.2.1: Počet zdravotnických zařízení v obcích SO ORP Liberec .....	26
Tabulka 3.2.2: Počty zdravotnických zařízení na území SO ORP Jablonec nad Nisou .....	26
Tabulka 3.3.1: Počty jednotlivých druhů sociálních služeb v obcích SO ORP Liberec .....	26
Tabulka 3.3.2: Počty jednotlivých druhů sociálních služeb v obcích SO ORP Jablonec nad Nisou ....	27
Tabulka 3.4.1: Významné památky na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou .....	28
Tabulka 3.7.1: Intenzita bytové výstavby v SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou 2005 - 2012 .....	29
Tabulka 3.7.2: Stáří bytového fondu v SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou .....	30
Tabulka 4.4.1: Obce s centrálním zásobováním teplem a jejich provozovatelé.....	39
Tabulka 5.1.1: Počty ložisek nerostných surovin na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou ...	40
Tabulka 5.1.2: Významná vodní díla na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou.....	40
Tabulka 5.1.3: Podíl vodních ploch na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou z celkové výměry .....	41
Tabulka 5.1.4: Překročení imisních limitů na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou, podíl (%) z celkové plochy správního obvodu .....	43
Tabulka 5.1.5: Emise vybraných znečišťujících látek ze zdrojů na území jednotlivých krajů v roce 2012.....	43
Tabulka 5.1.6: Množství emisí z jednotlivých druhů zdrojů na území Libereckého kraje v roce 2012	44
Tabulka 5.1.7: Počet obyvatel zasažených hlukem v jednotlivých pásmech $L_{dvn}$ - celkový hluk .....	44

Tabulka 5.1.8: Počet obyvatel zasažených hlukem v jednotlivých pásmech $L_n$ - celkový hluk .....	45
Tabulka 5.1.9: Počet jednotlivých oblastí a objektů ochrany přírody na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou.....	45
Tabulka 5.1.10: Koeficient ekologické stability v obcích SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou, 2012 .....	46
Tabulka 5.1.11: Podíl zemědělské půdy, orné půdy a pozemků určených k plnění funkce lesa, 2012.	48
Tabulka 5.1.12: Počet starých ekologických zátěží a kontaminovaných míst na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou.....	49
Tabulka 5.2.1: Produkce odpadů v Libereckém kraji v letech 2005 - 2012.....	50
Tabulka 5.2.2: Podíl vybraných způsobů zpracování odpadů na území Libereckého kraje 2005 - 2012 .....	50
Tabulka 6.1.1: Přehled obcí SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou se zařazením do vyšších územně správních celků.....	51
Tabulka 6.2.1: Kriminalita v jednotlivých krajích České republiky. ....	52
Tabulka 6.4.1: Seznam zahraničních partnerských měst Liberce a Jablonce nad Nisou.....	54
Tabulka 8.1.1: Problémové okruhy v území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou.....	63
Tabulka 8.2.1: Expertní hodnocení problémové oblasti Vzdělanost.....	64
Tabulka 8.2.2: Expertní hodnocení problémové oblasti Trh práce a zaměstnanost .....	64
Tabulka 8.2.3: Expertní hodnocení problémové oblasti Cestovní ruch.....	65
Tabulka 8.2.4: Expertní hodnocení problémové oblasti Zdravotní služby.....	65
Tabulka 8.2.5: Expertní hodnocení problémové oblasti Sociální služby .....	66
Tabulka 8.2.6: Expertní hodnocení problémové oblasti Dopravní infrastruktura .....	67
Tabulka 8.2.7: Expertní hodnocení problémové oblasti Technická infrastruktura.....	68
Tabulka 8.2.8: Expertní hodnocení problémové oblasti Životní prostředí.....	68
Tabulka 8.2.9: Význam témat k řešení pro aglomeraci.....	68
Tabulka 8.3.1: Koincidenční matice – vazba mezi identifikovanými problémovými oblastmi .....	69
Tabulka 8.3.2: Koincidenční matice – vazba mezi identifikovanými problémy oblastí Vzdělanost - Trh práce a zaměstnanost .....	70
Tabulka 8.3.3: Koincidenční matice – vazba mezi identifikovanými problémy oblastí Cestovní ruch - dopravní infrastruktura .....	71
Tabulka 8.3.4: Koincidenční matice – vazba mezi identifikovanými problémy oblastí Životní prostředí - dopravní infrastruktura.....	72
Tabulka 11.1.1: Charakteristika Libereckého kraje a sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou .....	85
Tabulka 11.1.2: Přehled ukazatelů použitých pro vymezení aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou .....	88
Tabulka 11.1.3: Přehled obcí vymezené užší sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou.....	89
Tabulka 11.1.4: Přehled obcí vymezené širší sídelní aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou.....	89
Tabulka 11.2.1: Význam problémových okruhů/prioritních témat pro aglomeraci .....	90

## Seznam grafů

Graf 1.4.1: Vzdělanostní struktura SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec v porovnání s Libereckým krajem.....	12
Graf 2.1.1: Vývoj míry nezaměstnanosti v SO ORP Liberec, SO ORP Jablonec nad Nisou .....	15
Graf 2.1.2: Délka evidence uchazečů o zaměstnání v SO ORP Liberec, SO ORP Jablonec nad Nisou a v Libereckém kraji k 31. 3. 2014.....	16

## Seznam obrázků

Obrázek 1.3.1: Hrubá míra migračního přírůstku populace v obcích SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou (osmiletý průměr z let 2005 - 2012) .....	10
Obrázek 1.3.2: Hrubá míra celkového přírůstku populace obcí SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou (osmiletý průměr z let 2005 - 2012).....	11
Obrázek 2.5.1: Míra podnikatelské aktivity v Libereckém kraji v roce 2013 .....	20
Obrázek 4.1.1: Silniční síť v řešeném území a jeho okolí.....	31
Obrázek 4.1.2: Intenzita dopravy SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou .....	33
Obrázek 4.1.3: Železniční síť v řešeném území a jeho okolí .....	34
Obrázek 5.1.1: Vodní režim na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou.....	42
Obrázek 6.4.1: Oblast působnosti Euroregionu Nisa .....	55
Obrázek 6.4.2: Místní akční skupiny na území Libereckého kraje .....	57
Obrázek 6.4.3: Mikroregiony na území Libereckého kraje.....	57

## Seznam zdrojů a použítá literatura

1. 2. komunitní plán sociálních a souvisejících služeb Jablonecka 2012-2015
2. Aktualizace strategie rozvoje statutárního města Liberec 2014 -2020 – návrhová část
3. Aktualizace Územně analytických podkladů SO ORP Jablonec nad Nisou, 2012
4. Aktualizace Územně analytických podkladů SO ORP Liberec, 2012
5. Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji, 2013
6. Analýza stavu dopravy na území Libereckého kraje, aktualizace březen 2013
7. Analýza zaměstnanosti Libereckého kraje 2013
8. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2012
9. Komunitní plán sociálních služeb a služeb sociálního charakteru v regionu Liberec na období let 2014 – 2016
10. Koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje, 2013
11. Koncept Integrovaného plánu rozvoje města Jablonec nad Nisou, téma Cestovní ruch.
12. Koncept Integrovaného plánu rozvoje města Jablonec nad Nisou, téma Kvalita života obyvatel města.
13. Krajská příloha k národní RIS 3 za kraj Liberecký. Pracovní verze k 3. 3. 2014, neprojednaná v krajských strukturách, neschválená.
14. Návrhová část RIS3 strategie Libereckého kraje, verze 6 (7. 4. 2014)
15. Plán odpadového hospodářství Libereckého kraje, 2004
16. Program rozvoje Libereckého kraje 2014 - 2020
17. Projekt meziobecní spolupráce Jablonec nad Nisou, odpadové hospodářství ve správním obvodu ORP Jablonec nad Nisou.
18. Projekt meziobecní spolupráce Jablonec nad Nisou, problematika sociálních služeb v SO ORP Jablonec nad Nisou.
19. Projekt meziobecní spolupráce Jablonec nad Nisou, předškolní výchova a základní školství ve správním obvodu ORP Jablonec nad Nisou.
20. Strategické hlukové mapy hlavních silnic a aglomerací 2012
21. Strategický plán města Jablonec nad Nisou 2003 - 2015 (aktualizace 2007).
22. Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006 - 2020, aktualizace 2012
23. Strategie rozvoje Statutárního města Liberec 2007 - 2020
24. Územní energetická koncepce Libereckého kraje, aktualizace březen 2010
25. Vyhodnocení Plánu odpadového hospodářství Libereckého kraje za rok 2012
26. Zásady územního rozvoje Libereckého kraje



## Seznam příloh

### Tabulkové přílohy

Příloha A 1: Počet zaměstnaných v jednotlivých odvětvích v letech 1993 a 2012 v Libereckém kraji .....	101
Příloha A 2: Seznam mateřských škol na území SO ORP Liberec včetně kapacit .....	101
Příloha A 3: Seznam mateřských škol na území SO ORP Jablonec nad Nisou včetně kapacit .....	103
Příloha A 4: Seznam základních škol na území SO ORP Liberec včetně kapacit .....	104
Příloha A 5: Seznam základních škol na území AO ORP Jablonec nad Nisou včetně kapacit.....	105
Příloha A 6: Podíl obyvatel napojených na vodovod, kanalizaci a plynovod v obcích SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou.....	106
Příloha A 7: Seznam průmyslových zdrojů znečištění ovzduší na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou.....	107
Příloha A 8: Seznam zvláště chráněných území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou.....	108
Příloha A 9: Seznam evropsky významných lokalit a ptačích oblastí na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou.....	109
Příloha A 10: Význam problémů pro aglomeraci.....	110
Příloha A 11: Přehled hodnot ukazatelů použitých pro vymezení aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou u všech obcí v rámci řešeného území .....	111

### Grafické přílohy

Příloha B 1: Změna průměrného věku obyvatel v období 2001 až 2012 .....	113
Příloha B 2: Počet a podíl obyvatel mladších 15 let v Libereckém kraji v roce 2011.....	113
Příloha B 3: Počet a podíl obyvatel starších 65 let v Libereckém kraji v roce 2011 .....	114
Příloha B 4: Mapa vodovodní sítě na území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou.....	115
Příloha B 5: Mapa kanalizační sítě na území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou.....	116
Příloha B 6: Distribuční síť zásobování plynem na území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou .....	117
Příloha B 7: Distribuční síť zásobování teplem na území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou .....	118

# Přílohy

## Tabulkové přílohy

**Příloha A 1: Počet zaměstnaných v jednotlivých odvětvích v letech 1993 a 2012 v Libereckém kraji**

Sekce	Odvětví	Počet zaměstnaných v tisících			Podíl zaměstnaných v %		
		1993	2012	rozdíl	1993	2012	rozdíl
A	Zemědělství, lesnictví a rybářství	10,8	4,6	-6,3	5,2	2,4	-2,8
B	Těžba a dobývání	4,1	1,0	-3,2	2,0	0,5	-1,5
C	Zpracovatelský průmysl	73,5	69,6	-3,9	35,1	36,0	0,9
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla	2,7	0,6	-2,1	1,3	0,3	-1,0
E	Zásob. vodou; činnosti souvis. s odpady	2,2	1,9	-0,2	1,0	1,0	0,0
F	Stavebnictví	19,4	17,0	-2,4	9,3	8,8	-0,5
G	Velkoobchod a maloob.; opr. mot. vozidel	24,1	23,1	-1,1	11,5	11,9	0,4
H	Doprava a skladování	13,2	10,7	-2,5	6,3	5,5	-0,8
I	Ubytování, stravování a pohostinství	8,2	8,2	0,1	3,9	4,3	0,4
J	Informační a komunikační činnosti	3,2	3,1	-0,1	1,5	1,6	0,1
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	1,7	4,8	3,1	0,8	2,5	1,7
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	0,0	0,8	0,8	0,0	0,4	0,4
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	3,0	7,9	4,9	1,4	4,1	2,6
N	Administrativní a podpůrné činnosti	2,4	4,0	1,6	1,2	2,1	0,9
O	Veřejná správa a obrana; pov. soc. zabezp.	12,0	10,9	-1,1	5,7	5,6	-0,1
P	Vzdělávání	13,7	10,3	-3,3	6,5	5,3	-1,2
Q	Zdravotní a sociální péče	9,0	9,6	0,6	4,3	5,0	0,7
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1,4	2,5	1,1	0,7	1,3	0,6
S	Ostatní činnosti	4,6	2,8	-1,8	2,2	1,4	-0,8
	Celkem	209,3	193,4	-15,9	100,0	100,0	0,0

Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření pracovních sil 1993-2012

**Příloha A 2: Seznam mateřských škol na území SO ORP Liberec včetně kapacit**

Název	Kapacita	Obec
II. mateřská škola Preciosa, o.p.s.	48	Liberec
Křesťanská základní škola a mateřská škola J. A. Komenského	50	Liberec
Základní škola a mateřská škola logopedická, Liberec, příspěvková organizace	24	Liberec
Základní škola a Mateřská škola pro tělesně postižené, Liberec, Lužická 920/7, příspěvková organizace	25	Liberec
Mateřská škola "Sluníčko", Liberec, Bezová 274/1, příspěvková organizace	125	Liberec
Mateřská škola "Motýlek", Liberec, Broumovská 840/7, příspěvková organizace	175	Liberec
Mateřská škola "Kamarád", Liberec, Dělnická 831/7, příspěvková organizace	130	Liberec
Mateřská škola, Liberec, Dětská 461, příspěvková organizace	75	Liberec
Mateřská škola "Jablůňka", Liberec, Jabloňová 446/29, příspěvková organizace	112	Liberec
Mateřská škola "Klubíčko", Liberec, Jugoslávská 128/1, příspěvková organizace	90	Liberec
Mateřská škola "Nad přehradou", Liberec, Klášterní 149/16, příspěvková organizace	50	Liberec
Mateřská škola "Beruška", Liberec, Na Pískovně 761/3, příspěvková organizace	135	Liberec
Mateřská škola "Delfinek", Liberec, Nezvalova 661/20, příspěvková organizace	76	Liberec
Mateřská škola "Srdíčko", Liberec, Oldřichova 836/5, příspěvková organizace	73	Liberec

Název	Kapacita	Obec
MATEŘSKÁ ŠKOLA "SIDLIŠTĚ", Liberec 30, Skloněná 1414, příspěvková organizace	112	Liberec
Mateřská škola "Pohádka", Liberec, Strakonická 211/12, příspěvková organizace	100	Liberec
Mateřská škola, Liberec, Stromovka 285/1, příspěvková organizace	1100	Liberec
Mateřská škola "Rosnička", Liberec, Školní vršek 503/3, příspěvková organizace	55	Liberec
MATEŘSKÁ ŠKOLA, Liberec 30, Tanvaldská 282, příspěvková organizace	75	Liberec
Mateřská škola "Čtyřlístek", Liberec, Tovačovského 166/27, příspěvková organizace	134	Liberec
Mateřská škola "Rolnička", Liberec, Truhlářská 340/7, příspěvková organizace	60	Liberec
Mateřská škola "Pod Ještědem", Liberec, U Školky 67, příspěvková organizace	60	Liberec
MATEŘSKÁ ŠKOLA "LÍSTEČEK", Liberec 30, Východní 270, příspěvková organizace	65	Liberec
Mateřská škola "Sedmikráska", Liberec, Vzdušná 509/20, příspěvková organizace	50	Liberec
Mateřská škola "Klíček", Liberec, Žitná 832/19, příspěvková organizace	98	Liberec
Mateřská škola "Jizerka", Liberec, Husova 184/72, příspěvková organizace	50	Liberec
Mateřská škola "Korálek", Liberec, Aloisina výšina 645/55, příspěvková organizace	90	Liberec
Mateřská škola "Kytička", Liberec, Burianova 972/2, příspěvková organizace	220	Liberec
Mateřská škola "Malínek", Liberec, Kaplického 386, příspěvková organizace	84	Liberec
Mateřská škola "Pramínek", Liberec, Březinova 389/8, příspěvková organizace	86	Liberec
Mateřská škola, Liberec, Klášterní 466/4, příspěvková organizace	184	Liberec
Mateřská škola, Liberec, Matoušova 468/12, příspěvková organizace	53	Liberec
Mateřská škola, Liberec, Jeřmanická 487/27, příspěvková organizace	75	Liberec
Mateřská škola "U Bertíka", Liberec, Purkyňova 458/19, příspěvková organizace	100	Liberec
Mateřská škola "V zahradě", Liberec, Žitavská 122/68, příspěvková organizace	77	Liberec
Základní škola a Mateřská škola Dlouhý Most, okres Liberec, příspěvková organizace	37	Liberec
Základní škola a Mateřská škola, Liberec, Barvířská 38/6, příspěvková organizace	56	Liberec
Střední škola a Mateřská škola, Liberec, Na Bojišti 15, příspěvková organizace	28	Liberec
Základní škola a Mateřská škola při nemocnici, Liberec, Husova 357/10, příspěvková organizace	24	Liberec
Mateřská škola "Pastelka", Liberec, Švermova 100, příspěvková organizace	95	Liberec
Mateřská škola - Liberecká jazyková školka, o. p. s.	48	Liberec
DOCTRINA - základní škola a mateřská škola, s.r.o.	40	Liberec
Mateřská škola září s.r.o.	20	Liberec
Mateřská škola U Potůčku, s.r.o.	13	Liberec
Mateřská škola "Hvězdička", Liberec, Gagarinova 788/9, příspěvková organizace	140	Liberec
Mateřská škola DOMINO s.r.o.	24	Liberec
Česko-anglická montessori mateřská škola Život hrou, s.r.o.	30	Liberec
Mateřská škola Český Dub, příspěvková organizace	98	Český Dub
Mateřská škola Bílá, okres Liberec, příspěvková organizace	50	Český Dub
Základní škola a Mateřská škola Světlá pod Ještědem, příspěvková organizace	28	Český Dub
Mateřská škola, Hodkovice nad Mohelkou, Podlesí č.560, okres Liberec, příspěvková organizace	115	Hodkovice nad Mohelkou
Mateřská škola, Hrádek nad Nisou - Donín, Rybářská 36, příspěvková organizace	90	Hrádek nad Nisou

Název	Kapacita	Obec
Mateřská škola, Hrádek nad Nisou, Liberecká 607, okres Liberec, příspěvková organizace	70	Hrádek nad Nisou
Mateřská škola, Hrádek nad Nisou, Oldřichovská ul. 462, okres Liberec, příspěvková organizace	48	Hrádek nad Nisou
Základní škola praktická, Základní škola speciální a Mateřská škola, Hrádek nad Nisou - Loučná, příspěvková organizace	75	Hrádek nad Nisou
Základní škola a Mateřská škola Chotyně, příspěvková organizace	46	Hrádek nad Nisou
Mateřská škola, Chrastava, Revoluční 488 - příspěvková organizace	205	Chrastava
Základní škola a Mateřská škola, Chrastava, Vítkov 69 - příspěvková organizace	20	Chrastava
Základní škola a Mateřská škola Mníšek, okres Liberec, příspěvková organizace	84	Chrastava
Základní škola a Mateřská škola Nová Ves, okr. Liberec - příspěvková organizace	35	Chrastava
Základní škola a Mateřská škola, Bílý Kostel nad Nisou, příspěvková organizace	60	Chrastava
Mateřská škola Studánka Jablonné v Podještědí, příspěvková organizace	160	Jablonné v Podještědí
Základní škola a mateřská škola, Nová Ves nad Nisou, příspěvková organizace	26	Nová Ves
Základní škola a mateřská škola Nová Ves nad Popelkou	28	Nová Ves
Základní škola a Mateřská škola, Osečná, okres Liberec, příspěvková organizace	65	Osečná
Základní škola a Mateřská škola Rynoltice, okres Liberec, příspěvková organizace	32	Rynoltice
Základní škola a Mateřská škola, Stráž nad Nisou, příspěvková organizace	60	Stráž nad Nisou
Základní škola a Mateřská škola Hlavice, okres Liberec, příspěvková organizace	25	Všelibice
Mateřská škola - U Letiště s.r.o.	22	Liberec
<b>Celkem:</b>	<b>6 113</b>	<b>SO ORP Liberec</b>

Zdroj: MŠMT - Rejstřík škol a školských zařízení, 2014

### Příloha A 3: Seznam mateřských škol na území SO ORP Jablonec nad Nisou včetně kapacit

Název	Kapacita	Obec
Základní škola a Mateřská škola, Jablonec nad Nisou, Kamenná 404/4, příspěvková organizace	16	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola speciální Jablonec nad Nisou, Palackého 37, příspěvková organizace	80	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou, Švédská 14, příspěvková organizace	175	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou, Havlíčkova 4, příspěvková organizace	95	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Montessori Jablonec nad Nisou, Zámecká 10, příspěvková organizace	60	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou, Lovecká 11, příspěvková organizace	110	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou - Mšeno, Josefa Hory 31, příspěvková organizace	105	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou, Střelecká 14, příspěvková organizace	70	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou - Mšeno, Mechová 10, příspěvková organizace	130	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou, Jugoslávská 13, příspěvková organizace	106	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou - Rýnovice, Československé armády 37, příspěvková organizace	67	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou - Jablonecké Paseky, Tichá 19, příspěvková organizace	112	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou - Kokonín, Dolní 3969, příspěvková organizace	72	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou, Hřbitovní 10, příspěvková organizace	100	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou, Slunečná 9, příspěvková organizace	70	Jablonec nad Nisou

Název	Kapacita	Obec
Mateřská škola Jablonec nad Nisou, Nová Pasířská 10, příspěvková organizace	112	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou - Mšeno, Arbesova 50, příspěvková organizace	60	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou, Husova 3, příspěvková organizace	55	Jablonec nad Nisou
Mateřská škola Jablonec nad Nisou, 28. října 16, příspěvková organizace	75	Jablonec nad Nisou
Základní škola a Mateřská škola Janov nad Nisou, příspěvková organizace	50	Janov nad Nisou
Základní škola a Mateřská škola Josefův Důl, okres Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace	65	Josefův Důl
Mateřská škola Lučany nad Nisou, příspěvková organizace	70	Lučany nad Nisou
Mateřská škola Maršovice 81, příspěvková organizace	22	Maršovice
Základní škola a mateřská škola, Nová Ves nad Nisou, příspěvková organizace	26	Nová Ves nad Nisou
MATEŘSKÁ ŠKOLA RÁDLO 3, příspěvková organizace	35	Rádlo
Základní škola a Mateřská škola, Rychnov u Jablonce nad Nisou, příspěvková organizace	149	Rychnov u Jablonce nad Nisou
<b>Celkem</b>	<b>2 087</b>	<b>SO ORP Jablonec nad Nisou</b>

Zdroj: MŠMT - Rejstřík škol a školských zařízení, 2014

#### Příloha A 4: Seznam základních škol na území SO ORP Liberec včetně kapacit

Název	Kapacita	Obec
Křesťanská základní škola a mateřská škola J. A. Komenského	225	Liberec
Základní škola a mateřská škola logopedická, Liberec, příspěvková organizace	170	Liberec
Základní škola a Mateřská škola pro tělesně postižené, Liberec, Lužická 920/7, příspěvková organizace	188	Liberec
Základní škola ALVALÍDA, s.r.o.	12	Liberec
Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a dětský domov, Liberec	56	Liberec
Základní škola a Mateřská škola Dlouhý Most, okres Liberec, příspěvková organizace	93	Liberec
ZÁKLADNÍ ŠKOLA, LIBEREC - VRATISLAVICE NAD NISOU, příspěvková organizace	580	Liberec
Základní škola, Liberec, Dobiášova 851/5, příspěvková organizace	680	Liberec
Základní škola a Základní umělecká škola, Liberec, Jabloňová 564/43, příspěvková organizace	880	Liberec
Základní škola, Liberec, Švermova 403/40, příspěvková organizace	375	Liberec
Základní škola, Liberec, Ještědská 354/88, příspěvková organizace	620	Liberec
Základní škola, Liberec, Kaplického 384, příspěvková organizace	270	Liberec
Základní škola, Liberec, Na Výběžku 118, příspěvková organizace	173	Liberec
Základní škola, Liberec, Oblačná 101/15, příspěvková organizace	320	Liberec
Základní škola, Liberec, Sokolovská 328, příspěvková organizace	660	Liberec
Základní škola, Liberec, Vrchlického 262/17, příspěvková organizace	450	Liberec
Základní škola s rozšířenou výukou jazyků, Liberec, Husova 142/44, příspěvková organizace	500	Liberec
Základní škola, Liberec, Česká 354, příspěvková organizace	568	Liberec
Základní škola, Liberec, U Školy 222/6, příspěvková organizace	450	Liberec
Základní škola, Liberec, U Soudu 369/8, příspěvková organizace	340	Liberec
Základní škola, Liberec, ul. 5. května 64/49, příspěvková organizace	500	Liberec
Základní škola, Liberec, Lesní 575/12, příspěvková organizace	600	Liberec
Základní škola a Mateřská škola, Liberec, Barvířská 38/6, příspěvková organizace	400	Liberec
Základní umělecká škola, Liberec, Frýdlantská 1359/19, příspěvková organizace	1 877	Liberec

Název	Kapacita	Obec
Základní škola, Liberec, Broumovská 847/7, příspěvková organizace	580	Liberec
Základní škola, Liberec, Aloisina výšina 642, příspěvková organizace	600	Liberec
Základní škola praktická, Liberec, Gollova 394/4, příspěvková organizace	114	Liberec
Základní škola praktická a Základní škola speciální, Liberec, Orlí 140/7, příspěvková organizace	170	Liberec
Základní škola a Mateřská škola při nemocnici, Liberec, Husova 357/10, příspěvková organizace	60	Liberec
Základní škola Český Dub, okres Liberec, příspěvková organizace	487	Český Dub
Základní umělecká škola Český Dub, okres Liberec, příspěvková organizace	176	Český Dub
Základní škola a Mateřská škola Světlá pod Ještědem, příspěvková organizace	50	Český Dub
Základní škola T. G. Masaryka, Hodkovice nad Mohelkou, okres Liberec, příspěvková organizace	310	Hodkovice nad Mohelkou
Základní škola, Hrádek nad Nisou - Donín, Donínská 244, příspěvková organizace	120	Hrádek nad Nisou
Základní škola T. G. Masaryka, Hrádek nad Nisou, Komenského 478, okres Liberec, příspěvková organizace	350	Hrádek nad Nisou
Základní škola Lidická, Hrádek nad Nisou, Školní ul. 325, okres Liberec, příspěvková organizace	360	Hrádek nad Nisou
Základní škola praktická, Základní škola speciální a Mateřská škola, Hrádek nad Nisou - Loučná, příspěvková organizace	66	Hrádek nad Nisou
Základní škola a Mateřská škola Chotyně, příspěvková organizace	80	Hrádek nad Nisou
Výchovný ústav, dětský domov se školou, střední škola, základní škola a školní jídelna, Chrastava, Školní 438	20	Chrastava
Základní škola Chrastava, náměstí 1. máje 228, okres Liberec - příspěvková organizace	856	Chrastava
Základní škola a Mateřská škola, Chrastava, Vítkov 69 - příspěvková organizace	32	Chrastava
Základní škola a Mateřská škola Mníšek, okres Liberec, příspěvková organizace	200	Chrastava
Základní škola a Mateřská škola Nová Ves, okr. Liberec - příspěvková organizace	120	Chrastava
Základní škola a Mateřská škola, Bílý Kostel nad Nisou, příspěvková organizace	700	Chrastava
Základní škola praktická a Základní škola speciální, Jablonné v Podještědí, Komenského 453, příspěvková organizace	62	Jablonné v Podještědí
Základní škola a Základní umělecká škola Jablonné v Podještědí, příspěvková organizace	680	Jablonné v Podještědí
Základní škola a mateřská škola, Nová Ves nad Nisou, příspěvková organizace	35	Nová Ves
Základní škola a mateřská škola Nová Ves nad Popelkou	45	Nová Ves
Základní škola a Mateřská škola, Osečná, okres Liberec, příspěvková organizace	225	Osečná
Základní škola a Mateřská škola Rynoltice, okres Liberec, příspěvková organizace	75	Rynoltice
Základní škola a Mateřská škola, Stráž nad Nisou, příspěvková organizace	230	Stráž nad Nisou
Základní škola a Mateřská škola Hlavice, okres Liberec, příspěvková organizace	60	Všelibice
<b>Celkem</b>	<b>17 850</b>	<b>SO ORP Liberec</b>

Zdroj: MŠMT - Rejstřík škol a školských zařízení, 2014

#### Príloha A 5: Seznam základních škol na území AO ORP Jablonec nad Nisou včetně kapacit

Název	Kapacita	Obec
Základní škola Antonína Bratršovského	170	Jablonec nad Nisou
Základní škola a Mateřská škola, Jablonec nad Nisou, Kamenná 404/4, příspěvková organizace	135	Jablonec nad Nisou



Název	Kapacita	Obec
Základní škola, Jablonec nad Nisou, Liberecká 1734/31, příspěvková organizace	214	Jablonec nad Nisou
Základní škola Jablonec nad Nisou - Rýnovice, Pod Vodárnou 10, příspěvková organizace	270	Jablonec nad Nisou
Základní škola Jablonec nad Nisou, Na Šumavě 43, příspěvková organizace	700	Jablonec nad Nisou
Základní škola Jablonec nad Nisou, 5. května 76, příspěvková organizace	500	Jablonec nad Nisou
Základní škola Jablonec nad Nisou, Pasířská 72, příspěvková organizace	720	Jablonec nad Nisou
Základní škola Jablonec nad Nisou - Mšeno, Mozartova 24, příspěvková organizace	900	Jablonec nad Nisou
Základní škola Jablonec nad Nisou - Mšeno, Arbesova 30, příspěvková organizace	560	Jablonec nad Nisou
Základní škola Jablonec nad Nisou, Liberecká 26, příspěvková organizace	700	Jablonec nad Nisou
Základní škola Jablonec nad Nisou, Pivovarská 15, příspěvková organizace	28	Jablonec nad Nisou
Svobodná základní škola, o.p.s., Jablonec nad Nisou	90	Jablonec nad Nisou
Základní škola Jablonec nad Nisou - Kokonín, Rychnovská 216, příspěvková organizace	420	Jablonec nad Nisou
Základní umělecká škola, Jablonec nad Nisou, Podhorská 47, příspěvková organizace	1 100	Jablonec nad Nisou
Základní škola a Mateřská škola Janov nad Nisou, příspěvková organizace	250	Janov nad Nisou
Základní škola a Mateřská škola Josefův Důl, okres Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace	200	Josefův Důl
Základní škola, Lučany nad Nisou, okres Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace	180	Lučany nad Nisou
Základní škola a mateřská škola, Nová Ves nad Nisou, příspěvková organizace	35	Nová Ves nad Nisou
ZÁKLADNÍ ŠKOLA RÁDLO, okres Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace	40	Rádlo
Základní škola a Mateřská škola, Rychnov u Jablonce nad Nisou, příspěvková organizace	250	Rychnov u Jablonce nad Nisou
<b>Celkem</b>	<b>7 462</b>	<b>SO ORP Jablonec nad Nisou</b>

Zdroj: MŠMT - Rejstřík škol a školských zařízení, 2014

#### Příloha A 6: Podíl obyvatel napojených na vodovod, kanalizaci a plynovod v obcích SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou

SO ORP	Obec	Podíl obyvatel v obydl. bytech s vodovodem (%)	Podíl obyvatel v obydl. bytech s plynem zavedeným do bytu (%)	Podíl obyvatel v obydl. bytech s přípojem na kanalizační síť (%)
Liberec	Bílá	99,1	2,9	0,0
Liberec	Bílý Kostel nad Nisou	99,7	54,1	0,0
Liberec	Cetenov	98,9	2,9	0,0
Liberec	Český Dub	99,3	23,6	58,3
Liberec	Dlouhý Most	99,4	2,4	0,0
Liberec	Hlavice	99,5	1,1	0,0
Liberec	Hodkovice nad Mohelkou	99,8	36,2	77,6
Liberec	Hrádek nad Nisou	99,6	76,9	67,0
Liberec	Chotyně	100,0	67,9	25,5
Liberec	Chrastava	99,9	73,0	63,4
Liberec	Jablonné v Podještědí	99,6	44,6	62,4
Liberec	Janovice v Podještědí	100,0	7,7	0,0
Liberec	Janův Důl	100,0	5,1	0,0
Liberec	Jeřmanice	99,7	4,4	0,0
Liberec	Kryštofovo Údolí	100,0	5,5	0,0
Liberec	Křižany	96,1	6,7	0,0

SO ORP	Obec	Podíl obyvatel v obydl. bytech s vodovodem (%)	Podíl obyvatel v obydl. bytech s plynem zavedeným do bytu (%)	Podíl obyvatel v obydl. bytech s přípojem na kanalizační síť (%)
Liberec	Liberec	99,8	57,2	83,0
Liberec	Mníšek	99,0	54,2	25,8
Liberec	Nová Ves	97,1	7,1	11,8
Liberec	Oldřichov v Hájích	97,1	8,5	0,0
Liberec	Osečná	99,4	40,5	20,9
Liberec	Proseč pod Ještědem	99,7	2,0	12,4
Liberec	Rynoltice	99,8	27,8	0,0
Liberec	Stráž nad Nisou	99,6	57,4	57,9
Liberec	Světlá pod Ještědem	99,8	4,9	0,0
Liberec	Šimonovice	99,7	60,6	15,6
Liberec	Všelibice	100,0	5,3	33,8
Liberec	Zdislava	100,0	2,5	0,0
Jablonec nad Nisou	Bedřichov	100,0	3,5	62,9
Jablonec nad Nisou	Dalešice	100,0	82,2	0,0
Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou	99,9	81,6	85,4
Jablonec nad Nisou	Janov nad Nisou	96,9	30,8	25,5
Jablonec nad Nisou	Josefův Důl	98,8	36,3	0,0
Jablonec nad Nisou	Lučany nad Nisou	99,7	73,1	28,2
Jablonec nad Nisou	Maršovice	100,0	65,0	64,1
Jablonec nad Nisou	Nová Ves nad Nisou	98,3	5,0	25,1
Jablonec nad Nisou	Pulečň	98,8	4,0	32,2
Jablonec nad Nisou	Rádlo	100,0	70,9	0,0
Jablonec nad Nisou	Rychnov u Jablonce nad Nisou	99,7	63,7	80,7

Zdroj dat: Český statistický úřad, data pro územně analytické podklady, 2011.

#### Příloha A 7: Seznam průmyslových zdrojů znečištění ovzduší na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou

Název	Obec
Benteler ČR s.r.o.	Chrastava
Benteler ČR s.r.o. - závod Stráž nad Nisou	Stráž nad Nisou
CDS holding s.r.o.	Český Dub
D PLAST-EFTEC a.s. - provozovna Hrádek nad Nisou	Hrádek nad Nisou
ELECTROPOLI-GALVIA, s.r.o. provoz Český Dub	Český Dub
Ernst Bröer, spol. s r.o.	Hrádek nad Nisou
Frýdlantské strojírný - Rasl a syn a.s.	Frýdlant
Galvanoplast Fischer Bohemia, k.s. W3	Liberec
Galvanoplast Fischer Bohemia, k.s. W5	Liberec
GRUPO ANTOLIN BOHEMIA a.s.	Dolní Chrastava
H-therma a.s. - plynová výtopna Hrádek n/N	Hrádek nad Nisou
Intertell spol. s r.o., Liberec - Machnín	Liberec
Korál servis s.r.o. - čistírna oděvů - OC NISA	Liberec
KSM Castings CZ a.s.	Hrádek nad Nisou
Liberecká obalovna, s.r.o. - provozovna Liberec-Machnín	Liberec
LICOLOR, a. s	Liberec
Magna Exteriors & Interiors (Bohemia) s. r. o. - závod Liberec	Liberec
Monroe Czechia s.r.o	Hodkovice nad Mohelkou

Název	Obec
NELI servis, s.r.o. - Kotelna a spalovna	Liberec
PENGUIN CZ, s.r.o. - chemické čištění oděvů	Liberec
PINK lak s.r.o.	Liberec
PRECIOSA, a.s. - závod 03	Liberec
SEMPRO-SŠL spol. s r.o. - prádelna a čistírna	Liberec
Severochema, družstvo pro chemickou výrobu, Liberec	Liberec
Speciální stavby Most spol. s r.o.	Křižany
SZP Sychrov a.s. - chov prasat	Čtveřín
Technické služby města Liberce a.s.	Liberec
Teplárna Liberec, a.s.	Liberec
Teplárna Liberec,a.s. - Františkov	Liberec
Teplo Hodkovice nad Mohelkou s.r.o.	Hodkovice nad Mohelkou
TERMIZO a.s. - Spalovna komunálních odpadů	Liberec
TRESEBURG s.r.o.	Liberec
Tristone Flowtech Czech Republic s.r.o. - Technologie	Hrádek nad Nisou
TRUMPF Liberec, spol s r.o.	Liberec
AKT plastikářská technologie Čechy, spol. s r.o.	Jablonec nad Nisou
AL-Solid s.r.o.	Rychnov u Jablonce nad Nisou
Bohumír Bittner-PERLEX výroba voskových perel a bižuterie	Jablonec nad Nisou
CIKAUTXO CZ s.r.o.	Jablonec nad Nisou
INTERNATIONAL METAL PLAST spol. s r.o.	Jablonec nad Nisou
Jablonecká teplárenská a realitní, a.s. - Výtopna Brandl	Jablonec nad Nisou
Jablonecká teplárenská a realitní, a.s. - Výtopna Rýnovice	Jablonec nad Nisou
Jablonex Group a.s., U přehrady	Jablonec nad Nisou
KOVOHUTĚ HOLDING DT, a.s. - Divize Slévárna Jablonec	Jablonec nad Nisou
Megatech Industries Jablonec s.r.o.	Jablonec nad Nisou
PAS Jablonec a.s.	Jablonec nad Nisou
PRECIOSA,a.s. - závod 06	Jablonec nad Nisou
Rudolf Bañas - Výroba skla	Rádlo
Rýnovická energetická s.r.o. - kombinovaný tepelný zdroj	Jablonec nad Nisou
SPL Jablonec nad Nisou s.r.o. - spalovna nebezpečných odpadů	Jablonec nad Nisou
TRW Automotive Czech s.r.o. Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou
UNITHERM Group, a.s.	Jablonec nad Nisou
UNITHERM, s.r.o.	Jablonec nad Nisou
VITRUM, společnost s ručením omezeným	Janov nad Nisou

Zdroj dat: Český hydrometeorologický ústav, data ke dni 3. 5. 2014

#### Příloha A 8: Seznam zvláště chráněných území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou

Název	Kategorie	Příslušné orgány ochrany přírody
Jizerské hory	Chráněná krajinná oblast	Správa CHKO Jizerské hory
Lužické hory	Chráněná krajinná oblast	Správa CHKO Lužické hory
Čertova zeď	Národní přírodní památka	Správa CHKO Lužické hory
Jezevčí vrch	Národní přírodní rezervace	Správa CHKO Lužické hory
Jizerskohorské bučiny	Národní přírodní rezervace	Správa CHKO Jizerské hory
Karlovské bučiny	Národní přírodní rezervace	Správa CHKO Jizerské hory
Poledník	Národní přírodní rezervace	Ministerstvo životního prostředí
Stržový vrch	Národní přírodní rezervace	Ministerstvo životního prostředí
Špičák	Národní přírodní rezervace	Ministerstvo životního prostředí
Bílé kameny	Přírodní památka	Správa CHKO Lužické hory

Název	Kategorie	Příslušné orgány ochrany přírody
Fojtecký mokřad	Přírodní památka	Správa CHKO Jizerské hory
Jindřichovský mokřad	Přírodní památka	Správa CHKO Jizerské hory
Lukášov	Přírodní památka	Krajský úřad Libereckého kraje
Panský lom	Přírodní památka	Krajský úřad Libereckého kraje
Pod Dračí skálou	Přírodní památka	Správa CHKO Jizerské hory
Rádlo	Přírodní památka	Krajský úřad Libereckého kraje
Stříbrník	Přírodní památka	Krajský úřad Libereckého kraje
Terasy Ještědu	Přírodní památka	Krajský úřad Libereckého kraje
Tichá říčka	Přírodní památka	Správa CHKO Jizerské hory
U Rozmoklé žaby	Přírodní památka	Správa CHKO Lužické hory
Černá hora	Přírodní rezervace	Správa CHKO Jizerské hory
Dlouhá hora	Přírodní rezervace	Krajský úřad Libereckého kraje
Hamrštejn	Přírodní rezervace	Krajský úřad Libereckého kraje
Jedlový důl	Přírodní rezervace	Správa CHKO Jizerské hory
Klívková louka	Přírodní rezervace	Správa CHKO Jizerské hory
Malá Strana	Přírodní rezervace	Správa CHKO Jizerské hory
Nová louka	Přírodní rezervace	Správa CHKO Jizerské hory
Velký Vápenný	Přírodní rezervace	Krajský úřad Libereckého kraje

*Zdroj dat: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2014*

**Příloha A 9: Seznam evropsky významných lokalit a ptačích oblastí na území SO ORP Liberec a Jablonec nad Nisou**

Název	Kategorie	Příslušné orgány ochrany přírody
Český Dub - základní umělecká škola	Evropsky významná lokalita	
Horní Ploučnice	Evropsky významná lokalita	
Janovické rybníky	Evropsky významná lokalita	
Jezevčí vrch	Evropsky významná lokalita	
Jizerské smrčiny	Evropsky významná lokalita	
Jizerskohorské bučiny	Evropsky významná lokalita	
Lemberk - zámek	Evropsky významná lokalita	
Luční potok	Evropsky významná lokalita	
Rokytky	Evropsky významná lokalita	
Vápenice - Basa	Evropsky významná lokalita	
Západní jeskyně	Evropsky významná lokalita	
Zdislava - kostel	Evropsky významná lokalita	
Jizerské hory	Ptačí oblast	Správa CHKO Jizerské hory

*Zdroj dat: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2014*

## Příloha A 10: Význam problémů pro aglomeraci

Problém	Význam problému
Nedostatečná kapacita silnic I. a II. tříd a zhoršující se technický stav	5,0
Vysoká intenzita dopravy na hlavních silničních tazích	4,3
Absence významné železniční trati mezinárodního (celorepublikového) významu a nedostatečná elektrifikace železničních tratí	4,0
Znečištěné ovzduší	3,7
Nedostatečné materiálové a lékařské vybavení nemocnic	3,5
Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných	3,3
Nedostatečné řešení odkanalizování obcí a okrajových částí měst – kapacita, technický stav, ČOV	3,3
Vysoký podíl využití pevných paliv pro vytápění	3,3
Nedostatečná kapacita základních škol	3,0
Nedostatečné vybavení a technický stav škol	3,0
Silné postavení velkých zaměstnavatelů a závislost na automobilovém průmyslu	3,0
Nekoncepční přístup při propagaci území	3,0
Absence některých sociálních služeb – terénní i pobytové	3,0
Nedostatečná kapacita sociálních služeb v území – domovy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou, denní stacionáře, nepobytové sociální služby	3,0
Nedostatečná a územně nepropojená síť cyklostezek	3,0
Zastaralost a špatný technický stav teplovodní rozvodné sítě (předimenzovanost)	3,0
Podprůměrná úroveň vzdělání obyvatel v rámci ČR	2,7
Disparity na trhu práce – nízký počet volných pracovních míst vs. vysoký počet uchazečů o zaměstnání	2,7
Rostoucí míra nezaměstnanosti	2,7
Nedostatek parkovacích míst ve městech	2,7
Pokles počtu návštěvníků v ubytovacích zařízeních	2,3
Nedostatek doplňkových služeb CR	2,3
Horší dostupnost zdravotnických služeb ve vzdálenějších obcích	2,3
Nižší kvalita vody v blízkosti hlavních dopravních tahů a průmyslových areálů	2,3
Hluková zátěž – podél dopravních tepen	2,3
Zastaralá a nedostatečná tramvajová síť	1,7
Zábor volných ploch obchodními centry	1,5
Nízké rezervy v systému zásobování elektrickou energií města Liberec	1,5

Pozn.: Vážený průměr významu problému

**Příloha A 11: Přehled hodnot ukazatelů použitých pro vymezení aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou u všech obcí v rámci řešeného území**

Obec	SO ORP	rozloha km2	počet obyvatel 2013	hustota obyvatel 2013	index vývoje počtu obyvatel 2001-2011	migrační přírůstek 2005-2012	index stáří 2013	podíl EAO v terciéru 2011	míra nezaměstnanosti 2012	pracovní místa na 100 EAO 2011	intenzita bytové výstavby 2005-2012	daňové příjmy na obyvatele 2011 (v. tis. Kč)	podnikatelské subjekty na 1000 obyvatel	škola	zdravotnictví	kanalizace	vodovody	plyn	průměrné stáří domu 2011	podíl neobydlených bytů 2011	podíl obyvatel bez maturity 2011
Dalešice	JnN	2,4	181	74,4	148,2	341,6	59,5	43,1	5,8	102,5	82,0	11,5	249	0	0	0	1	1	55,8	29,5	60,7
Dlouhý Most	LBC	4,4	792	178,2	139,6	175,0	64,1	44,7	11,8	20,7	49,4	12,6	277	1	1	0	1	0	52,6	18,1	55,0
Jeřmanice	LBC	4,4	474	108,4	148,1	251,7	58,0	43,8	7,9	25,4	83,1	13,4	263	0	0	0	1	0	47,4	17,0	49,6
Proseč pod Ještědem	LBC	8,3	333	40,1	120,8	185,8	115,7	44,1	11,1	57,5	44,7	12,6	246	0	0	1	1	0	54,7	39,4	52,3
Stráž nad Nisou	LBC	4,5	2 205	486,5	120,3	127,3	74,7	46,6	8,0	10,5	51,0	11,2	306	1	1	1	1	1	47,5	7,9	45,9
Pulečný	JnN	6,0	377	62,8	134,6	260,5	63,3	31,3	11,1	28,9	76,6	12,5	260	0	0	1	1	0	57,8	18,6	58,0
Nová Ves	LBC	12,3	822	66,6	118,9	142,1	76,5	35,6	17,3	13,8	35,5	12,9	233	1	0	1	1	0	61,6	15,6	70,2
Janův Důl	LBC	4,6	153	33,6	110,9	80,0	125,0	40,9	9,0	26,0	21,8	11,6	237	0	0	0	1	0	53,5	31,3	57,5
Jablonné v Podještědí	LBC	57,9	3 686	63,7	102,1	1,6	91,9	29,8	12,3	23,1	17,0	13,3	206	1	1	1	1	1	61,6	14,2	63,8
Janovice v Podještědí	LBC	6,3	86	13,6	104,8	63,4	133,3	21,1	19,4	69,0	12,7	17,6	250	0	0	0	1	0	74,4	44,1	73,6
Jablonec nad Nisou	JnN	31,4	45 305	1 443,7	100,0	10,9	113,0	41,4	9,8	10,7	16,7	19,1	279	1	1	1	1	1	61,6	9,3	50,3
Bedřichov	JnN	24,3	330	13,6	131,4	166,9	53,1	51,7	2,6	12,5	190,3	12,2	430	0	0	0	1	0	40,8	56,3	35,6
Janov nad Nisou	JnN	14,7	1 367	92,9	118,2	101,3	104,8	37,8	8,3	10,8	29,8	12,2	290	1	1	1	1	1	68,2	23,3	57,8
Josefův Důl	JnN	22,0	907	41,2	92,6	-35,3	172,7	36,0	12,0	3,1	25,9	18,5	310	1	1	0	1	1	72,4	22,1	65,9
Lučany nad Nisou	JnN	13,1	1 738	132,3	111,4	50,7	107,7	41,2	8,7	41,0	25,6	14,0	269	1	1	1	1	1	64,3	26,4	59,8
Maršovice	JnN	1,8	524	298,2	145,7	196,3	98,7	38,0	8,1	55,8	50,1	11,1	312	0	0	1	1	1	51,8	20,1	48,2
Nová Ves nad Nisou	JnN	4,7	748	158,6	115,8	175,0	78,0	35,7	8,0	16,7	36,2	12,1	277	1	0	1	1	0	62,2	23,4	56,2
Rádlo	JnN	9,7	749	77,6	130,7	219,7	76,8	38,0	5,4	157,9	54,9	12,5	267	1	0	0	1	1	54,5	19,5	51,0
Rychnov u Jablonce nad Nisou	JnN	12,3	2 683	218,9	131,0	131,7	62,7	37,6	9,2	56,1	52,3	12,4	250	1	1	1	1	1	50,0	11,1	53,2
Liberec	LBC	106,1	102 113	962,5	103,2	33,5	109,9	47,5	9,9	51,0	28,7	20,2	343	1	1	1	1	1	55,1	8,6	45,4
Bílá	LBC	26,4	881	33,4	105,5	48,1	77,5	29,9	7,2	39,1	24,1	12,9	276	0	0	0	1	0	52,5	31,1	57,7
Bílý Kostel nad Nisou	LBC	25,7	916	35,6	118,2	63,2	95,9	34,2	9,1	12,2	26,0	14,4	255	1	0	0	1	1	62,0	12,6	65,0
Cetenov	LBC	6,1	129	21,3	111,7	17,0	117,4	20,0	5,2	20,3	8,5	12,3	290	0	0	0	1	0	62,0	25,8	52,5
Český Dub	LBC	22,6	2 799	124,0	99,9	72,0	156,7	33,3	10,6	5,5	6,7	16,5	252	1	1	1	1	1	55,4	21,1	58,7

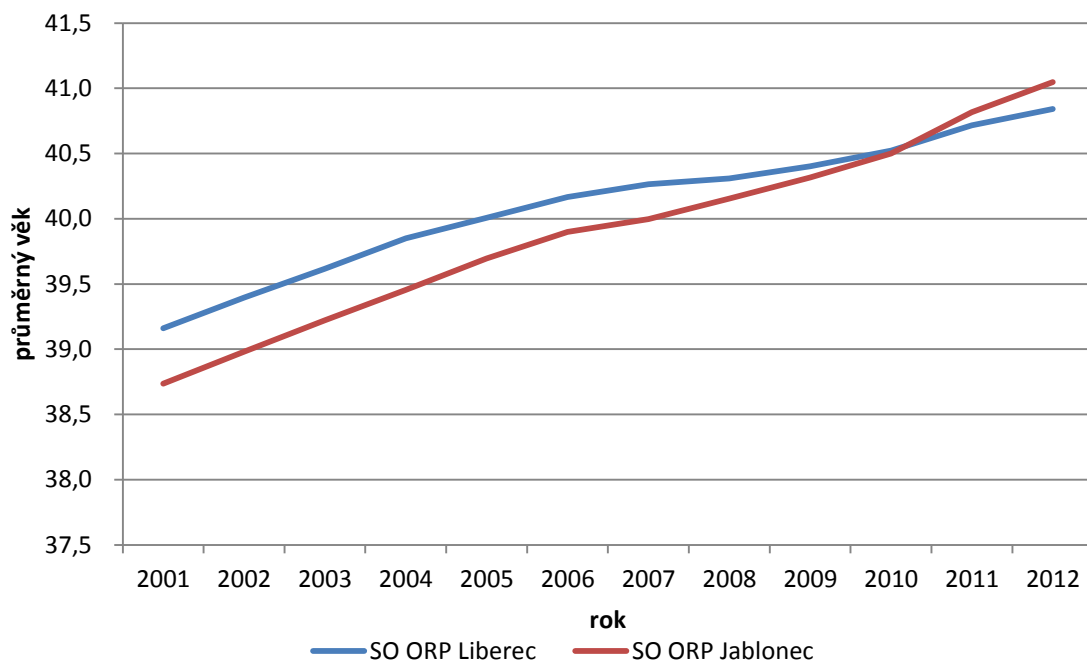


Obec	SO ORP	rozloha km2	počet obyvatel 2013	hustota obyvatel 2013	index vývoje počtu obyvatel 2001-2011	migrační přírůstek 2005-2012	index stáří 2013	podíl EAO v terciéru 2011	míra nezaměstnanosti 2012	pracovní místa na 100 EAO 2011	intenzita bytové výstavby 2005-2012	daňové příjmy na obyvatele 2011 (v. tis. Kč)	podnikatelské subjekty na 1000 obyvatel	škola	zdravotnictví	kanalizace	vodovody	plyn	průměrné stáří domu 2011	podíl neobydlených bytů 2011	podíl obyvatel bez maturity 2011
Hlavice	LBC	8,3	226	27,3	98,3	139,0	252,0	31,3	11,6	18,4	4,6	15,0	196	1	0	0	1	0	65,9	46,3	58,0
Hodkovice nad Mohelkou	LBC	13,5	2 790	206,8	108,3	64,4	100,7	33,7	8,2	13,8	34,7	13,3	230	1	1	1	1	1	57,1	14,2	59,4
Hrádek nad Nisou	LBC	48,5	7 642	157,4	104,9	31,8	94,1	31,4	11,1	81,0	17,9	14,1	247	1	1	1	1	1	66,0	14,3	66,5
Chotyně	LBC	9,0	955	105,6	108,6	84,3	86,3	29,3	9,3	44,6	14,4	12,9	246	1	0	1	1	1	67,6	14,2	68,2
Chrastava	LBC	27,5	6 239	227,2	106,2	-5,7	84,6	35,2	11,4	47,1	11,9	14,5	244	1	1	1	1	1	61,4	10,5	61,2
Kryštofovo Údolí	LBC	17,3	349	20,1	157,5	312,2	77,8	43,7	6,9	27,3	17,3	14,9	330	0	1	0	1	0	66,0	60,3	52,3
Křižany	LBC	28,6	824	28,9	123,0	168,3	97,7	32,2	15,6	54,5	25,2	15,5	261	1	1	0	1	0	60,8	23,7	66,8
Mníšek	LBC	25,4	1 451	57,0	127,6	193,9	61,9	45,8	9,1	56,2	45,9	13,9	294	1	1	1	1	1	49,7	12,3	53,2
Oldřichov v Hájích	LBC	16,3	709	43,6	145,2	266,7	70,6	42,8	9,7	11,9	34,2	13,2	259	0	0	1	1	1	69,8	26,4	60,1
Osečná	LBC	28,1	1 075	38,3	110,6	77,7	102,9	35,2	10,2	62,0	20,8	12,4	238	1	1	1	1	1	56,3	22,9	61,0
Rynoltice	LBC	17,7	766	43,3	106,1	33,2	122,2	32,5	11,7	37,3	31,9	14,2	258	1	1	0	1	1	69,9	26,3	63,6
Světlá pod Ještědem	LBC	13,2	943	71,5	118,2	134,4	118,1	41,3	8,2	36,0	20,0	12,7	247	1	1	0	1	0	51,4	36,1	50,2
Šimonovice	LBC	7,2	949	132,0	235,2	602,3	34,9	43,7	6,2	22,3	215,4	11,2	263	0	1	1	1	1	29,4	10,7	43,9
Všelibice	LBC	18,4	534	29,0	107,0	102,2	129,0	28,9	6,9	30,8	20,8	14,1	278	0	1	1	1	0	51,6	37,0	62,2
Zdislava	LBC	9,8	293	29,9	121,2	123,3	98,1	34,3	16,1	43,6	13,7	21,4	222	0	1	0	1	0	64,1	27,5	62,1

Pozn.:LBC – SO ORP Liberec; JnN – SO ORP Jablonec nad Nisou

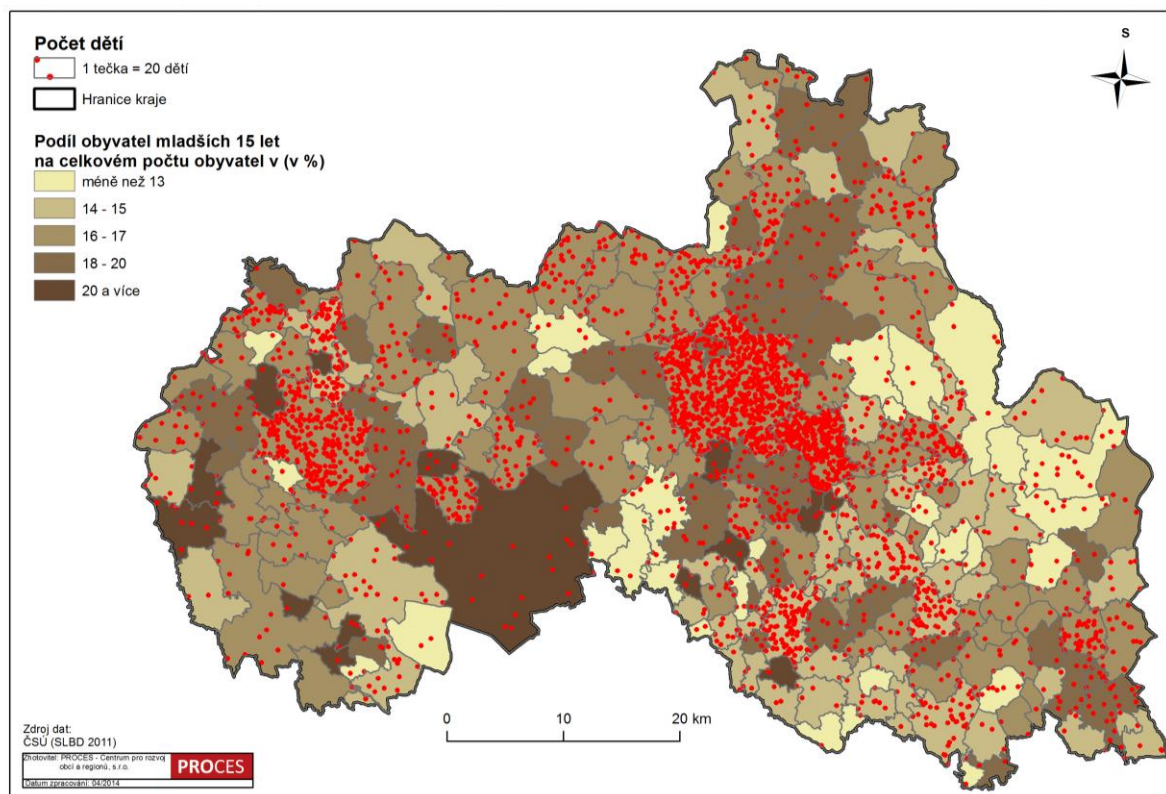
## Grafické přílohy

Příloha B 1: Změna průměrného věku obyvatel v období 2001 až 2012



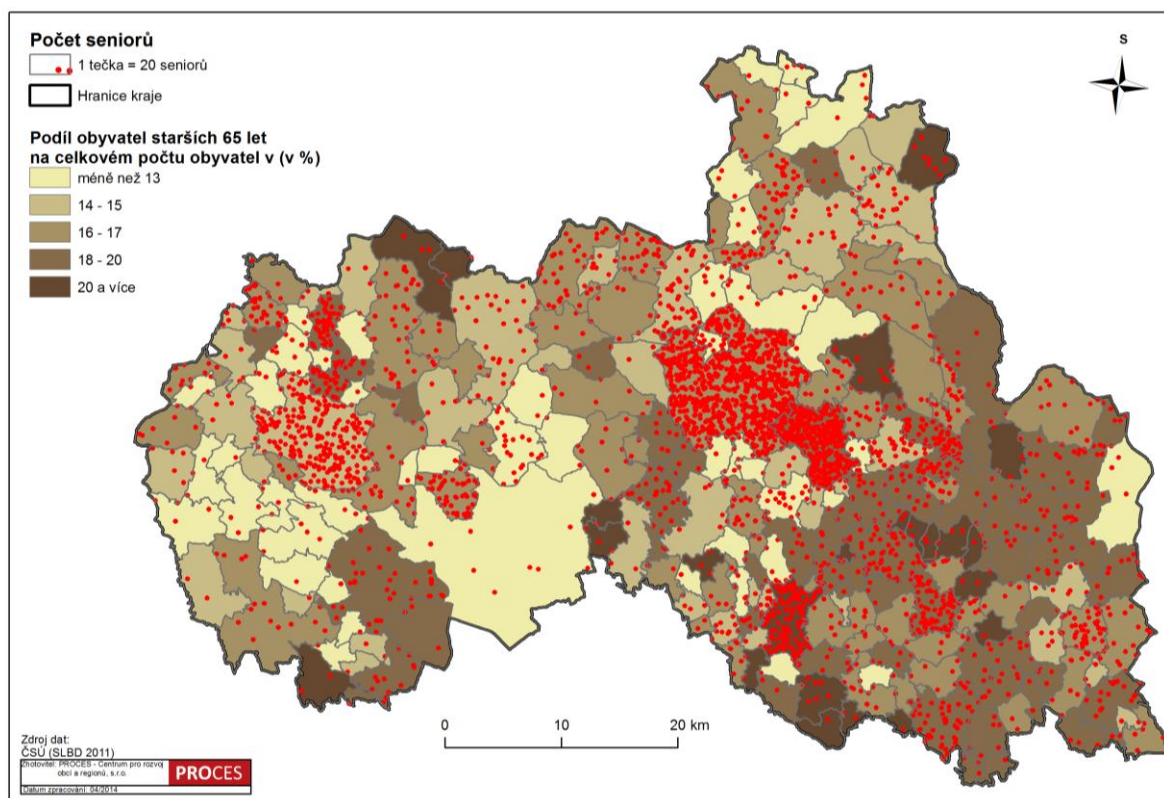
Zdroj: Český statistický úřad, 2012

Příloha B 2: Počet a podíl obyvatel mladších 15 let v Libereckém kraji v roce 2011



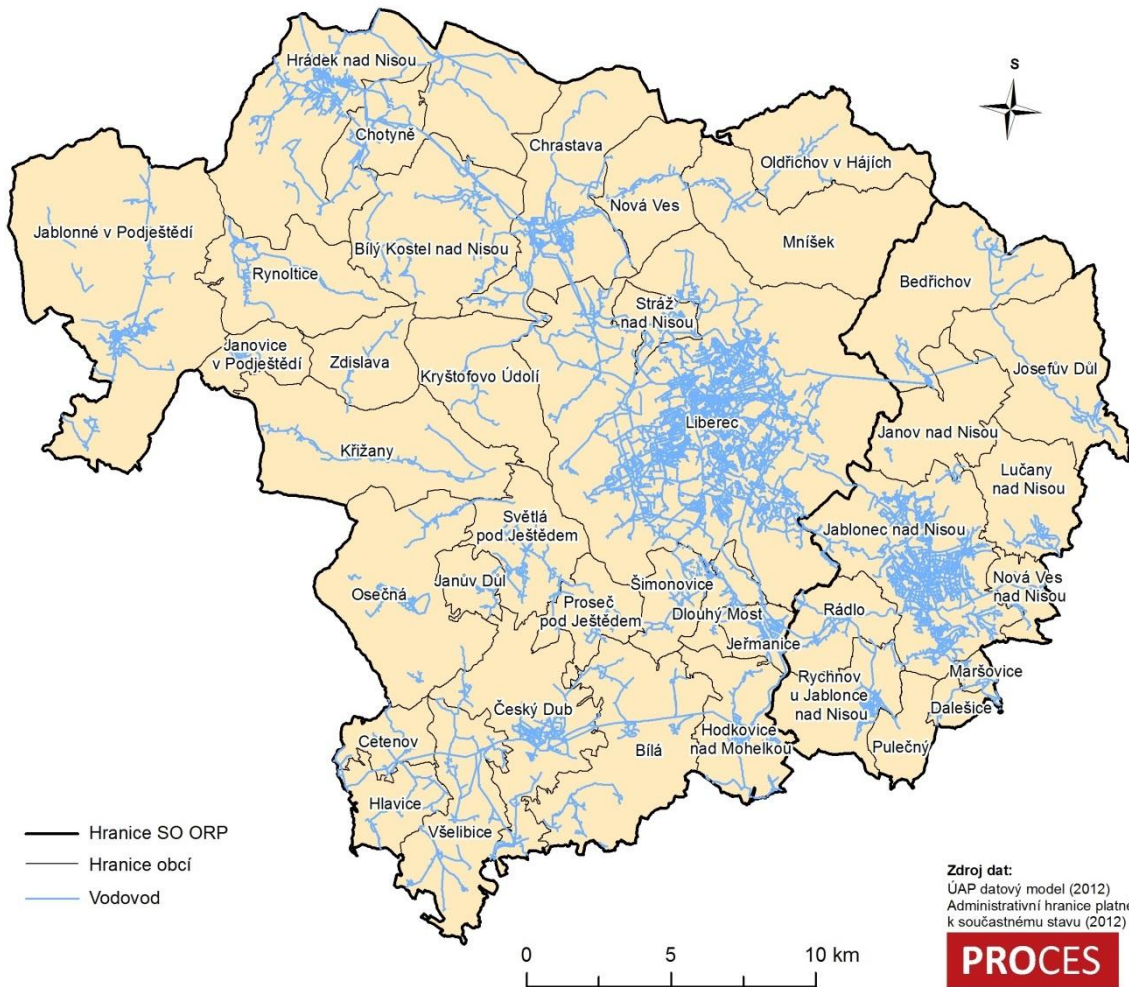
Zdroj: Český statistický úřad, Sčítání lidu, domů a bytů, 2011

### Příloha B 3: Počet a podíl obyvatel starších 65 let v Libereckém kraji v roce 2011



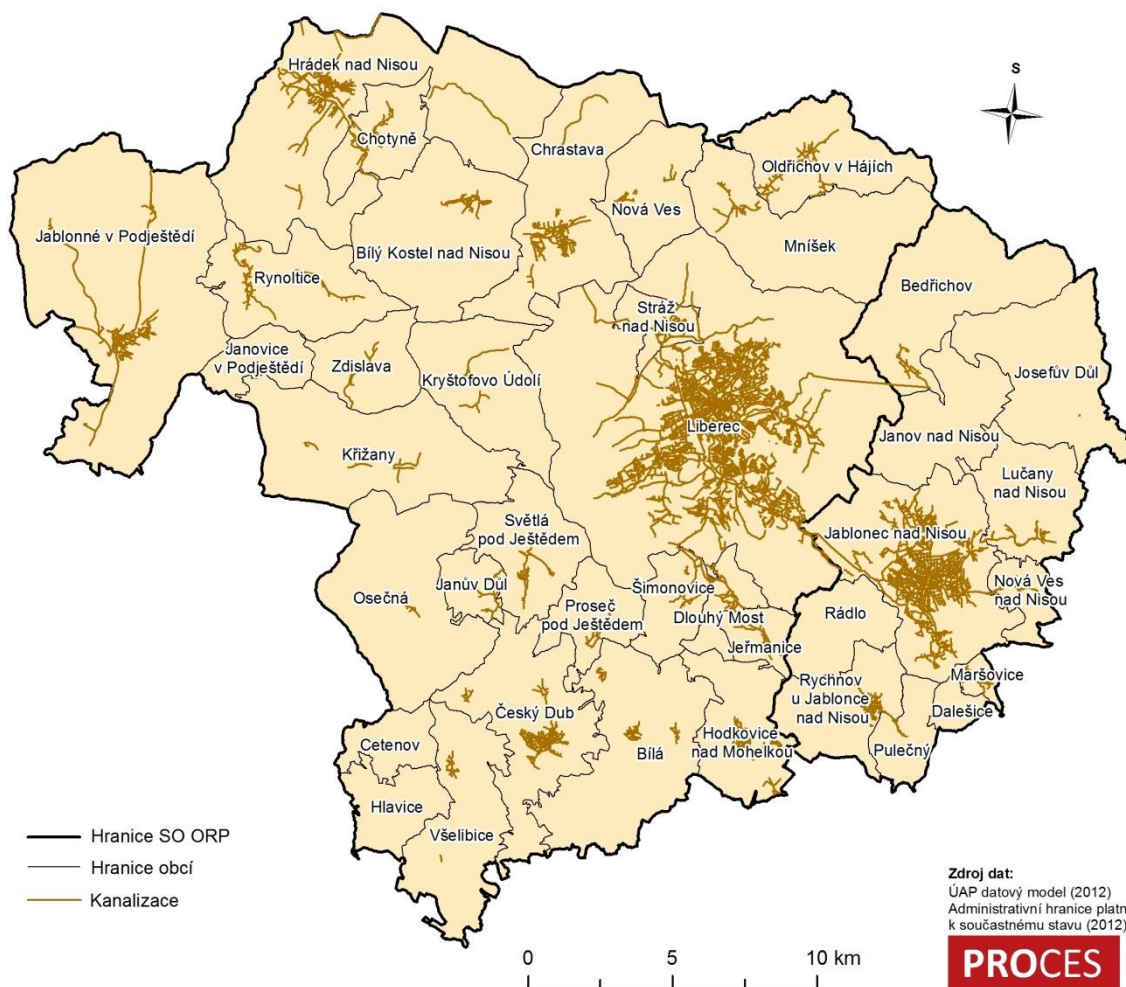
Zdroj: Český statistický úřad, Sčítání lidu, domů a bytů, 2011

**Příloha B 4: Mapa vodovodní sítě na území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou**

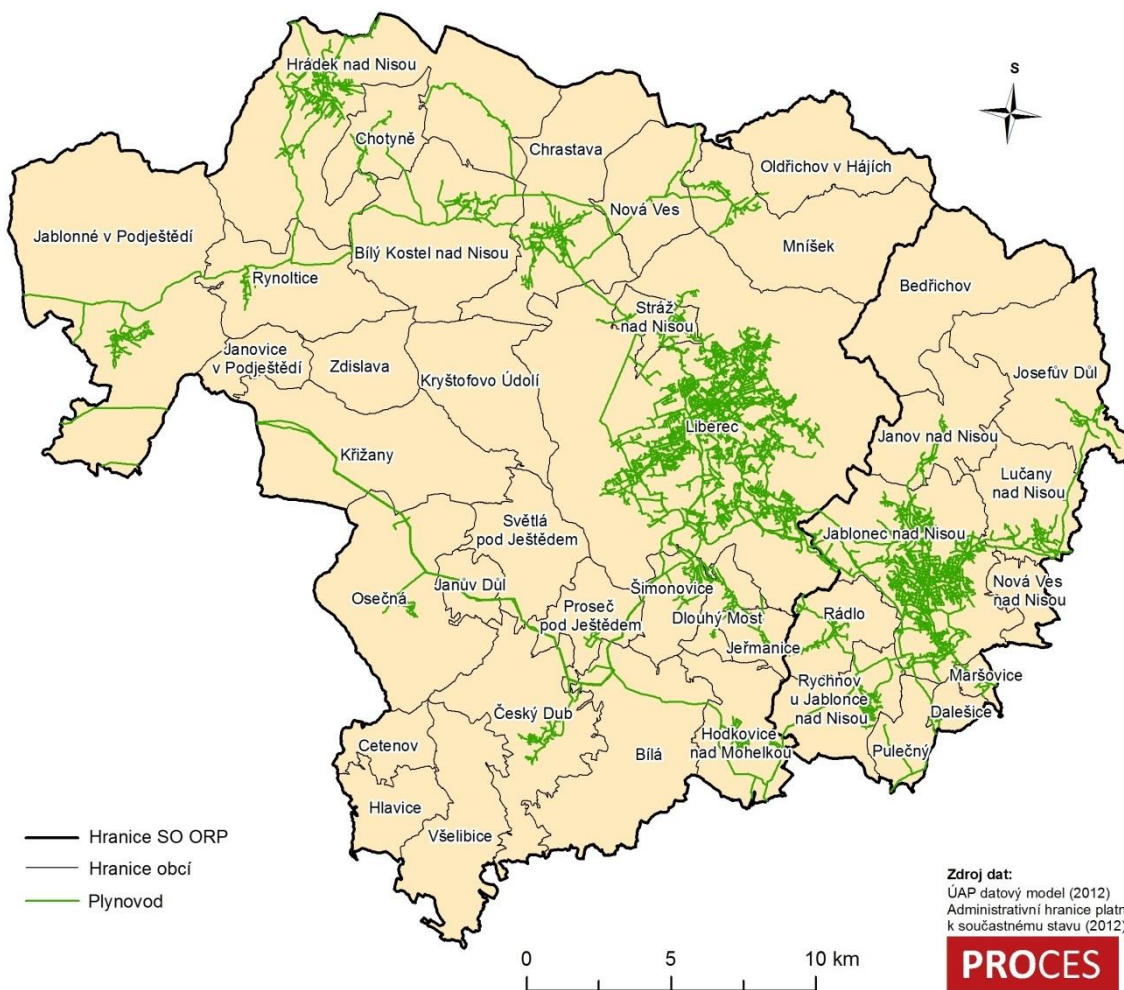




**Příloha B 5: Mapa kanalizační sítě na území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou**



**Příloha B 6: Distribuční síť zásobování plynem na území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou**





**Příloha B 7: Distribuční síť zásobování teplem na území SO ORP Liberec a SO ORP Jablonec nad Nisou**

